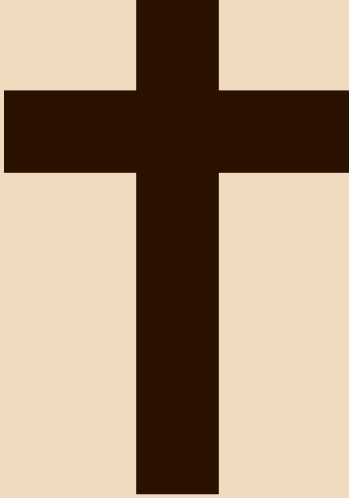

Magtubu dənê Măřĩ

Somrai: Magtubu dənê Măřĩ (New Testament+)

Magtubu dənê Mārī
Somrai: Magtubu dənê Mārī (New Testament+)

copyright © 2020 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Somrai)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 12 Feb 2021 from source files dated 12 Feb 2021
709a9ed4-78c1-5393-bf98-819ac0f1bbbc

Contents

Rut	1
Jonas	5
Markø	8
Epes	38
Jak	44

Maana dənə Rut dəra

Wamani gə əndəra kərə nê abe gə 'ogəw Elimelek lê

¹ Wala gə woni aa sariya lam gə dwārī managə səna də Israel dədə da, badəgara də geche gəra əndər. Managə ta lê da, abe mən gə ciri duwa Bedlehem səna də Juda-lê, sogə daygə diyamo me, dəndaw sər me ba gə ha dama managə səna də Mowab-lê.

² Abe gə ta di gə 'ogəw Elimelek me diyamo gə ogədə Nomi, me dəndaw nê abje nê sər di gə mən gə 'ogəw Malon me gə d'ang gə 'ogəw Kilion me ca. Nare nê ta di gəndəgə i gangəle gə gə 'ogəw Eprata gə managə Bedlehem səna də Juda lê di. Managə cendi gəra səna də Mowab-lê da, cendi dam lê.

³ Targiñ d'ang da, Elimelek di mar bam me diyamo də Nomi di wor dam wambə mənədə gə dəndadə nê abje nê sər di.

⁴ Dəndadə nê sər di lay namde nê səna də Mowab-lê, də mən gə ogədə Orpa me də d'ang gə ogədə Rut me ca. Cendi dam mana gə ta-lê di neyem ya aliya mwaj de.

⁵ Ərə Malon me Kilion me margə bam ca day-ê ca, me Nomi di wor dam mənədə dəban dəndadə nê sər di me tərêdə di me ca.

Rut bo Nomi ha nəm Bedlehem

⁶ Wala gə Nomi wara nəm səna də Mowab-lê da tandi doy dara Aba dama gə dərêw bəriñ ba al ladni gə nare duwa nê səna dəra-lê, ba 'yagə mani nê wama me di. Managə ta da, tandi sogə gə nugəradə nê sər di managə Mowab bagə cwor ha səna dəra-lê di bi. ⁷ Cendi sogə managə səna də cendi dam lê di hargə mən gə nugəradə nê sər di bagə cwor ha səna də Juda lê di. ⁸ Dəm da gər bərmê-lê da Nomi waygə nugəradə da: «Cwarna hana ulay dan-ê d'əm, kal wi kaw cwarna hana kərə nê iwê. Kal Aba dama gə dərêw bəriñ alna ganang dusi də lade ya 'yeni banê algə nəm gə woni mara bam ta de me ya banê al nəm gan əndi de me ca. ⁹ Kal wi kaw Aba dama gə dərêw bəriñ 'yanaw abe me, 'ywana 'ywala managə ciri duwa dwarê lê kərə nê tərêwê me ca». Ərə tandi yibə nugəradə di sədə, me nugəradə di sojə gura marjagə da nan, ¹⁰ me cendi waydə da: «Bêdə, nê hay nin gandi mən səna də nê wəray day-ê də ba». ¹¹ Nomi cor waygə da: «Dəndani woni cwarna hana ulay dan-ê bi, anê ur ba nê ha gan d'ang ala na mo? Caga da, aliya ni gaba yaa dine nê abje nê d'afn ha layang da, ilê bêdə d'əm. ¹² Nê amsang dəndan ni cwarna hana ulay dan-ê, nê hal nanə o ni gə abe ilê bêdə d'əm. De nê ərmənê dusənê: «Ba nê neyem changa də laba-lê dog 'ya gə abe me ya dine nê abje me kaw.» ¹³ Anê ha neyama Bəyadagə dara cendi ba jwarbəna ba mo? Anê ha yêê sədəng gəñê laya abje nê d'ang bam mo? I yande bêdə dəndan, əndi da wamani ni d'oy gə dan bam, Aba dama gə dərêw bəriñ ur dara wamani di ba əndarna i dənê əndi.»

¹⁴ Deme nugəradə nê sər di nul gura gə marjagə daa nan d'ang. Targiñ d'ang da, Orpa di yə nuwadə di sədə ərə cor ha nê wəradələ d'əm me Rut dəra da, wor gandədə jang. ¹⁵ Dəm da Nomi waydə Rut da: «Yêr halay di cor ya 'ywa wəradə me 'ywa mārī gə nê wəradə day me ca. Məndi kaw cor ha gandədə me.» ¹⁶ Dəm da, Rut codə waydə da: «Kal ajəmara gan dara ba nê cwarna hana kalnay bam di.

Mana gə dê hana lê da, əndi kaw, nê ha hara lê me, mana gə dê damna lê da, əndi kaw, nê dam lê me ca.

Wəray da, ha 'ya i wəran ni me,

Mārī diya kaw, ha 'ya i Mārī ni me ca.

¹⁷ Mana gə də marna lê da, nê ha mara lê me,

i mana gə ta di-lê me gə ha mon lê di me ca.

Kal Aba dama gə dərêw asənan wamani gə geche dənê,

ina i made mən tenene me, ağədəndə tandi bêdə da.»

¹⁸ Managə Nomi yêr dara Rut ur ba də ha i gandədə ba da, tandi hoy ajəmara gə gwale di. ¹⁹ Cendi hargə ca day-ê dəmgə Bedlehem ba. Managə cendi gər kərə Bedlehem da, nare nê ciri dədələ pad yibdə dədəgə me, namde urbə sədəgə ba da: «Bag deme də ta di i Nomi di.» ²⁰ Me Nomi cogə waygə da: «'Wagənan Nomi (idə sii 'ywala) di bêdə d'əm, 'wagənan Mara d'əm (idə wamani gə geche) dara Mārī gə dwana aba ciri dəra di asən wamani gə geche dənê. ²¹ Managə nê so ka da, nê ha i gə mani

ni nan əsənê me cwara niyê da, Aba dama gə dərêw cwan əsən pəgin, 'wagənan Nomi bəddê dəm dara Aba dama gə dərêw gə dwana aba ciri dəra di, asən wamani dənê me cwon idə nğəni me ca.»

²² I yande me Nomi swa kala sənə də Mowab bam badə cor ha sənə dəra-lê, daygə nuwadə də Rut də gəndədê i Mowab di me ca. Wala gə cendi swa gəra Bedlehem da, nare kaw ilê gəlbê swagê nê gə 'ogə gə «orjê» lê dəm.

2

Rut surəm yiga gənê Boos lê

¹ Nomi tərêdê gə Elimelek wiləw mən ilê. I abe gaba 'ywa mani, gə nare aləw horəmbê nan, gə 'ogəw Boos. ² Wala mən Rut də Mowab di waydə nuwadə də Nomi da: «Kalən bərmê nê ha bam yigalê surama swagê managə yiga gənê gun gə alna gan ladni.» Nomi codə waydə da: «Ha fay durmən.» ³ Rut so ha bam yigalê surama swagê woni gəlêgə taragəlê. Yiga gə tandi surəm swagê lê ta di cor i gənê abe gə 'ogəw Boos gənê Elimelek wiləw di duwa.

⁴ Bam da, Boos swa Bedlehem yala bam yiga lê di me ca. Anji waygə woni gəlê swagê di ba da: «Kal Aba dama gə dərêw damna ganang.» Ərə woni gəlê swagê di cwow wayəw da: «Kal Aba dama gə dərêw piyəni bəw dəmə me ca.» ⁵ Boos ur geche gənê woni gəlê swagê day di ba da: «Dwe də deme də ta di i wi durmêw mo?» ⁶ Abe di cwow wayəw da: «I dwe də deme də Mowab də swa gə Nomi managə Mowab yala gandədê di. ⁷ Tandi gəra urnin ba nê kalnadə nin ba də surəm me ba də lay swagê nê gə jogədəgə daa nê agədə bor dodê woni gəlêgə taragəlê ta di. Tandi yala i gə jomni ba me caga kaw tandi dəbê i daa, dam dodê dunê bo gwayni hani yande mərə.» ⁸ Ərə Boos waydə Rut da: «Doy gwale ni durmən, ha surama managə yiga gə d'angə bəddê, d'əbê lê ka jang surəm managə namde ni woni ala giyê di taragəlê. ⁹ Asə angal diya ladle yêr yiga di mana duwa gə abje gəl swagê dê lê, pam namde woni layagê daa də taragê. Nê u bən 'yagə moso woni ala giyê di ba jəbnay bəddê, mache alnay da, ha cha nimi managə pərəmdi nê moso ni woni ala giyê udəbê nimi bolê ta di.» ¹⁰ Managə Boos way gwale bam da, Rut əbêr dodê sənə-lê me wayəw da: «Dara na me mê al gan ladni yande pad me mani ni nê ala 'yoləm yande dana me mo? Əndi də nê i deme də məji di.» ¹¹ Boos codə waydə da: «Mani diya nê də algə gə nuway managə tərəy marnəm bam ba da, nare wayən gwale day ladə. Me nê ocñ dara də swa kala abey bam me iy bam me sənə diya də yaa bam me də yala dam managə nare nê də ocñəgə di mən pii bəddê d'aragəlê. ¹² Kal Aba dama gə dərêw 'yagənay gweyni diya dara mani nê pad nê də algə ta di. Əw kal Aba dama gə dərêw, gə Məri gənê nare nê Israyel day gə dê yala dam dun duwa lê di 'yagənay gweyni diya gə bərmê duwa.» ¹³ Rut cow wayəw da: «Aba ciri ni, əjəm da mê algan ladni 'yang, əjəm da, mê hurən abnani nudənê, dara mê wayən gwale gə əndêr dusənê əndi də idə alam giyê. Bag da namde woni alam giyê ta di kaw əndi nê bor gandagə bəddê sən.»

¹⁴ Dawa dədê wama mani nê wama di neyem mwom da, Boos waydə Rut da: «Hare wom mani. U mapa tuləw səw managə mani nê gə 'ogəgə bē gə yale-yê.» Ərə Rut hara gəra dam dodê woni gəlê swagê di tuləgəlê me, Boos u swagê dərêgə nê gə wagə di 'yadə tandi wom chərni dəra-lê me, gəndəgə wor bəldə dodê. ¹⁵ Tandi cor ha surama lê di bi da, Boos u bəw waygə woni gəlê swagê di ba da: «Kalnadə də surəm managə swagê nê gə magədəgə jogədəgə daa ta di d'aragəlê dəban aladə gwale. ¹⁶ Swagê dəddəgə nê gə magədəgə jogədəgə daa ta di kaw susgənê nê yab dodê kaldə də lay. Gun alnadə gwale bəddê pa pa.» ¹⁷ Rut surəm managə yiga gənê Boos lê bəra turgə me tandi gobə surama dəra di bam me bo orjə dərêgə neyem ya koro mwaj bii ji de.

¹⁸ Tandi 'wo swagê di hara nəm ulay, gəldə nuwadə, mani nê tandi 'yagə surama lê di. Wama dəra gə tandi wama əbê me gəndəw wara di kaw tandi u 'yadə me ca. ¹⁹ Nomi urdə da: «Labaa da, də 'wo surama i yiga gə nê wiyê mo? Dê ala giyê i woy mo? Kal Məri pinê bəw managə gun gaba ala gandi ladni ta di dəwê.» Rut kəbədê nuwadə mana dəra gə ba də ala giyêlê labaa di ba da: «Nê ala giyê i managə yiga gənê abe gə gə 'ogəw Boos lê.» ²⁰ Nomi waydə nuwadə di ba da: «Kal Aba dama gə dərêw gə gam dusi duwa də lade gə nendə nê də warang bəra me nare nê mar bam me di, piyəni bəw dəwê.» Me tandi asədê lê diyê d'ang ba da: «Boos di i wilanin nin gə ib yande me, i woni ondə chamragə bəddəgə di wiragə gə mən me ca.» ²¹ Rut deme də Mowab waydə d'ang: «Anji wayən ba nê suramana le woni alan giyê di taragəlê jang bəra swagê di 'yana day-ê ba.» ²² Yande da, Nomi waydə Rut da: «Ladə durmən ni dədə, ha al giyê gə namde duwa woni ala giyê ta di lê jang, yande da gun ha alay wamani yiga gə d'angə bəddê.»

²³ I yande me Rut dam gə namde woni ala giyê nənê Boos duwa mən, tandi surəmê bəra swagê nê orjê me nê geme me 'yana day-ê ba. Tandi dam lê gə nuwadə di jang sən.

3

Rut wal managə Boos gədawə

¹ Wala mən Nomi waydə nuwadə də Rut da, durmən, i giyə ni gaba kanjay mana gə dama gə lade gə də ha dama gə sii 'lywala. ² Ya ba də ocñ nəm de, Boos gə də al giyə managə yiga duwa-lə gə namde woni alaw giyə mən ta di anji i wilandə. Laba gə changa da, anji ha huyə swagə duwa nə orjə də le bam mana gaba huyə swagə lə. ³ Wi siy bam me də swani gə biyey siyə me hurə barge diya gə lade siyə me so ha managə anji huy gə swagə duwa-lə ta di. Dəm da, jang gə anji wor wama mani me cha me 'yanə sən da, kaləw a 'wacnana dara ba də yala lə bəddə sən. ⁴ Managə anji dara 'ya dodə mwom da, yər mana duwa gə 'ya də ladle. Chədey səwə ib me, lay borgə duwa di daa me, i dodə managə gədawə. Targin d'ang da, i anji me ha wayay mani nə də ha ala. ⁵ Rut codə waydə da: «Mani nə də wayən ta di pad nə ha hara alagəle.»

⁶ Yande mwom da, tandi so ha mana gaba huyə swagə gənə Boos lə me gəra al mani nə nuwadə wayadə gandagə ta di dige dige. ⁷ Boos wom me chə me səw 'yoləw me ərə so ha 'ya managə swagə duwa nə orjə dərəgə nə gə 'yargə daa di tuləgələ dara gamagə. Rut chidə angal gəra lay borgə duwa di bəddə daa me i dodə managə gədawə.

⁸ Gə changa d'arə mwom da, Boos par lanə me dudəw a daa me managə anji u dəw daa da, yər deme mən ilə dodə gədawə. ⁹ Ərə anji urdə da: «I wi mo?» Tandi cow wayəw da, i əndi Rut dədə alam giyə di. U idə alam giyə dəle deme, dara mə i aba 'won chenəm bəw əjəm. ¹⁰ Boos waydə da: «Kal Aba dama gə dərəw piyənə bəw diyə, durmən, mani nə də algə ka nə də ur ba nə uneyə di, gəl dara ba də ur nuway də le nan dəy mani nə də algə pii bam* . Də kanja yəhə gə məlan gə moso nə d'ang woni 'ywa mani labaa nə nəgəni me bəddə. ¹¹ Caga da, durmən, kal lanə di, mani nə də waynagə da, nə ha alaye dara nare pad yəri dara ba də i deme sədə dədə horəmbə. ¹² I sədə 'yang, nə i aba 'woy əndi, d'əm da, gun mən gə dwani duwa gə tərəy dəy ni bam ilə sən. ¹³ I wal dodə ka me, sanga gə jomni me, də ha ənda yara, gun gə ta di ga urnə baalna mani nə gun ha alagə wiləw gə mare bəw le da, ladni duwa da a uney anju. Anji urnə bəddə da, nə u bən 'yay managə Aba dama gə dərəw gə ilə bəra dərəwə, nə ha 'woy əndi. Caga da, i dodə jang bəra gə jomni do.»

¹⁴ Rut i dodə Boos gədawə bəra jomni ba, me manapər də gun yər jaw 'ocnəw bəddə sən da tandi so daa. Dara Boos kaw ur gun ba 'wacnana dara deme ba gəra tuləwə ka bəddə me ca dara nare ga ba waya ba i gandədəle d'əm mo. ¹⁵ Boos waydə da: «Biyəy barge diya gə də bow diyə di me, yəw ladle.» Tandi yə barge dəra di me, anji əbadə orjə di bodələ nan barge dəra-lə di. Anji yidə chidə daa dədə me anji cor ha ulay ciri d'arə-lə. ¹⁶ Rut di cor ha ulay nə nuwadə lə me, nuwadə urdə da: «Mani di alala i man mo durmən.» Me Rut kəbdə nuwadə di mani nə Boos ala gandədə di daa pad. ¹⁷ Tandi waydə d'ang ba da: «Anji 'yan swagə nan me, wayən da: «Də ha cwara hara 'ywa nuway əsəy pəgin bəddə.»» ¹⁸ Nomi waydə da: «Dam lə pəgin durmən, bəra də ha yara gwale di ga ha alala i man mo. Boos di d'angərəna gwale gə ta di laba dog bəddə da, dusəw ha 'ya dodə bəddə.»

4

Boos u Rut deme

¹ Boos so ha dama managə nare dayar d'angərə gə gwaleyə. Elimelek wiləw gə ib dən gə Boos waydə Rut gwale duwa di hara, ərə Boos 'wagaw: «əjəm di, hare dam dodə, me abe di, hara gəra dam dodə.» ² Boos 'waga nare nə gechide nə ciri dədə mwaj ba hana damna gandagə me ca, mwom da, cendi gəra dam dodə me ca. ³ Boos di wayəw Elimelek wiləw di ba da: «Nomi də swa managə sənə də Mowab day-ə cwara yala ulay di, caga tandi ur ba də kəl yiga gənə wilandə gə Elimelek duwa di bam. ⁴ Əndi da, nə ur ba nə asəm gwale gə ta di dusəmə me nə ərəm ba nə wayəm ba mə kəlnə yiga di əjəm caga ka managə nare nə gechide nə ciri dədə me nə d'ang nə dam gandagə me dərəgələ ka. Caga da, mə urnə ba mə kəlnə yiga gənə wiləm də le da, kəl, mə urnə bəddə le wayən daa kal nə 'ocñ, dara gun gə d'ang gaba d'wayam bam gə ha kələ yiga di pii dərəmə da, ilə bəddə, me tarəmə da i əndi.» Abe di cow wayəw da: «Nə ur ba nə kəl yiga də le.» ⁵ Boos wayəw da: «Mə kəlnə yiga di gə Nomi mwom da, mə u Rut də Mowab deme le me ca, dara kal aba mara di suməw warna daa jang gə bərmə gə mage duwa day me cendi ba wamna dəba duwa di me ca.» ⁶ Abe di cow wayəw da: «Ina yande da, nə neyem kələ yiga di bəddə, dara, gə ha fələ mani ni nə 'ywa nə sən. Kəl yiga gə de nə ha kələw əndi də ma, dara əndi da, nə neyem kələw bəddə d'əm.»

* 3:10 3:10 Rut ur ba də u Boos dara nuwadə də Nomi di ba damna gə həlala. Ta di me i mani nə yə Boos dəw

⁷ Tanga pii managə səna də Israyel-lê da, nare kəlnê mani labaa kəlangəna dəba da, gun mən biy gəbande duwa nê gədawê 'yaw jaw gəl dara wi kaw ba u bəw 'yaw jaw le. Cendi al yande dara gwale də ba dāngəral 'yêne dēm. ⁸ I dara yande me, managə abe di wayəw Boos ba kəlnê yiga də mwom da, anji bi gəbande di 'yaw. ⁹ Boos so wayəgə nare nê gechide nê ciri dəđê də me, nê pad nê dam gandagə di me, ba da: «'Yeni anê i woni biyên sandan, ba labaa da, mani nê 'ywa pad nê tanga i Nomi tərêdə gə Elimelek duwa me dəndadê nê Kilion daygə Malon day me da, nê kəlgəle pad dēm. ¹⁰ Caga da, Rut də Mowab də wambə dənê Malon diyamo di nê udəle me ca. Nê al yande dara kal suməw me dəba duwa me warna lê daa jang gə bərmê gə nê mage duwa day me dara suməw nəmarna bam chamraw bəđəgəlê bəđê me nare nê ciri dəđəlê bəđəgəlê bəđê me ca. 'Yeni anê i woni biyên sandan labaa me ca.» ¹¹ Mwom da nare nê gechide də me nare nê pad nê ilê ta di me cow wayəw da: «êw, nê i nin woni biyêm sandam 'yang, kal Aba dama gə dərêw pinê bəw managə deme də ilê hara dama kərê dəmalê ta di dəđê me kaldê də wunê ya Rachel me Lea me nê i Jakob namdaw nê yêê nare nê Israyel pad ta də de. əjəm gə gənəm i gangəle gənê Eprata lê, kal mani dəma nê 'ywa 'yarbarna nan me sum nəmnê managə ciri də Bedlehem lê pad me ca. ¹² Kal Aba dama gə dərêw gə deme də mê udê ta di 'yanang dine nan nan ya dine nənê Peres de. Peres i dwe gə Tamar yêw gandəw tərêdə gə Juda ta də me ca.»

Yaa gənê Obed duwa

¹³ I yande me, Boos u Rut deme. Anji bamar gandədə mwom da, Aba dama gə dərêw wudê gudi me, tandi yêê doy gə abe. ¹⁴ Namde nê Bedlehem wayədə Nomi da: «Kal gə bwanaw Aba dama gə dərêw jilay dara labaa da gə yêê aba gamay. Kal mway di gədənê gun gaba same managə səna dē Israyel-lê. ¹⁵ Anji ha cwara gəđê mani diya woni nəmê gə dərey, me wala gə də halna da anji ha gamay anju me ca. De dē yana dine nê abje wurgəsubu kaw nuway dədə urəy me yêy gə mway gə ta di tandi cəy dine nê ta di bam.» ¹⁶ Nomi u doy di yəw jərgədə lê, me gaməw tandi. ¹⁷ Namde woni ciri dəra bədə di waygə nare pad ba: «Nomi 'yo mwadə.» Ərə cendi 'ogəw dwe di suməw Obed, Obed i Jese abêw, me Jese i dole gə geche gə Dabid abêw me ca.

Dabid mwagəraw gəndêgə

¹⁸ Yarna Peres mage duwa gəndêgə: Peres i Hesron abêw. ¹⁹ Hesron i Ram abêw, Ram i Aminadab abêw. ²⁰ Aminadab i Nacho abêw, Nacho i Salma abêw. ²¹ Salma i Boos abêw, Boos i Obed abêw. ²² Obed i Jese abêw, Jese i Dabid abêw.

Maana dənê Aba cəmê Mārī buw gə

Jonas
duwa
Maktubu də ka dwarə

Jonas i aba cəmê Mārī buw. Me dusu wun ya dənê Mārī duwa de bêdê! Managə Mārī wayəw ba anju ba hana waynagə nare nê ciri də Ninibêlê gwale mwom da, anji wa da. Me wa dara na mo? Jonas i gun gə İsrayel me nare nê Ninibə i woni marande day. Anji ur dara Mārī ba alnagə wamani me kalna dusu həlalna dədəgələê bêdê.

Ta də me, anji nagə managə bərwa gə gecheyə dara hara nəm bam hên gə Ninibə. (Dara naga gə gangər gə kuray gə gecheyə da, nare nê wala gə ta də lê di pəl bərwa gə geche gə neyem laya nare nan me mani day nê kenge nan me ca.) Me Mārī kal Jonas neyem wa da bêdê. 'Yanalê da anji yə gwale gənê Mārī duwa me ha ala berni. Nare nê Ninibə co dərêgə Mārī dəwə me Mārī algə wamani bêdê me. Mwom da, Jonas dusu meyendə Mārī dəwə.

Maana dənê Jonas duwa da gəldndə dara cende dənê Mārī duwa da 'yən gə nare nê İsrayel mərə bêdê. Anji ur i nare pad. I ib dara kala dusu həlala managə nare nê cwara i gədawə me cow acna day taragə di.

Gwale gə managə magtubu dwarə-lê

Jonas gə Mārī buw bam (1)

Jonas amsə Mārī managə doche nudəwə (2)

Jonas al Mārī buw managə Ninibə (3)

Jonas dusu so me Mārī ərnu (4)

Jonas gə Mārī buw bam

¹ Wala mən, Aba dama gə dərêw bəriñ 'ogə Jonas gənê Amitay gorəndəw me wayəw ba da: ² «So daa, ha managə Ninibə də i ciri də geche, me soy berni-yê dədə dara na gwale ilê dədəgələê dara acna day di swa bəra yala 'yon daa.» ³ Ərə Jonas di so wa dara ba ha managə ciri də Tarsislê, bam hên gə Aba dama gə dərêw bəriñ di. Anji gər managə ciri də Japa də i kuray gə geche bəwə, me 'yo bərwa gə geche gə ilê hara managə Tarsis di. Anji 'yogə kili duwa me nagə gə nare di dara hara Tarsis, bam hên gə Aba dama gə dərêw bəriñ di.

⁴ Me Aba dama gə dərêw bəriñ di ku gale gə geche managə kuray gə geche dalawê, me gale gə geche di biyara me nimi gəgədə bərwa gə geche me ur ba agədə bam. ⁵ Nare nê woni 'waya bərwa gə geche laña algə. Wi kaw amsə dwama duwa, dwama duwa, me cendi lay hudər gə bərwa dalawê jêrbə managə kuray-yê dara bərwa ba hêbalna da. Mana gə ta də lê da, Jonas chə duwa ya 'ya bərwa dalawê ilag i nuni nê geche bərwa dalawê cog. ⁶ Mwom da, geche gə managə bərwa dalawê chidê səwê ib me nuw daa me wayəw ba da: «Dara na me mê i nuni mo? So daa, amsə dwama dəma, cəna ga dwama gə ta di ha yara nage ni ənda ga dê marang bêdê som.»

⁷ Cendi wayjibə gwale bulədayê ba da: «Hane kunəndə dure bədə, dara dê yarandə i wi me harandə gə wamani də mo.» Cendi ku dure bədə di, me dure bədə di yə i Jonas. ⁸ Mwom da, cendi wayəw da: «Biyənin i wi me haranin gə wamani gə ta di mo? Giyə dəma da i na mo? Me mê swa i woy mo? Ciri dəma i woy mo? Me gənəm i gun gə woy mo?» ⁹ Anji cogə lê diyê ba da: «Nê i Hebərê* me nê aləw i Aba dama gə dərêw bəriñ hworəmbê, Mārī gə daa gə aba asa kuray me səna me ca.» ¹⁰ Anji waygə ba wada yala budə bam hên gə Aba dama gə dərêw bəriñ. I yande me nare nê ta di, laña gə geche algə me wayəw ba da: «Dara na me mê al yande mo?» ¹¹ Mwom da, gale gə geche di ilê gəgədə nimi dələ com com. Cendi urəw: «Nê alnamnin man me kuray di ga dərbê nəm dodê darandə mo?» ¹² Anji cogə lê diyê ba da: «Unən alnan kuray gə geche di dalawê me kuray di ha dərbê ganang dodê dara nê 'ocn com i dara əndi me gale gə ta di biyara hara 'lywang nəm.»

¹³ Me nare nê ta di 'woy bərwa gə geche di dara 'ywa gə səna me cendi neyem bêdê dara na gale gə geche di ilê gəgədə nimi di lê com com. ¹⁴ Ərə cendi soy 'ogə Aba dama gə dərêw bəriñ di me wayəw ba da: «Aba dama gə dərəm bəriñ, abe gə ta di alnin mani mən bêdê me nê hanin alaw i kuray-yê. I mani nê əjəm gə Mārī me mê ərməgə di. Yande da, nê amsəmnin cə, kal nê marnin bam dara dəw duwa bêdê. Me bonin bare duwa dədəninê bêdê me ca.» ¹⁵ Cwor cendi u Jonas me

* 1:9 1:9 Hebərê Nare nê gə 'ogəgə Hebərê i Abraham mwagraw, me gə 'ogəgə İsrayel me Juwib me ca.

aləw kuray gə geche dalawê. Me gale gə geche gəgədê duwa gə nimi di dəbə dodê. ¹⁶ Nare nê ta di, laŋa gə geche gəŋê Aba dama gə dərêw bəriŋ duwa di algə. Cendi aləw sarga me sərgə sədêgə dŋ bagə ha alaw i mani səŋ.

2

Amsa gəŋê Jonas duwa managə doche nudêwê

¹ Managə cendi u Jonas asəw kuray-yê mwom da, Aba dama gə dərêw bəriŋ giyê doche gə geche gəra chê Jonas bam ilag. Me Jonas dam managə doche nudêwê al hərmê subu me changa subu me ca. ² Jonas di managə doche nudêwê me amsə Mārī duwa, gaba dama gə dərêw bəriŋ, ba da:

³ «Managə wamani ni gə gecheyê da,
nê soy 'ogəm i əjəm gaba dama gə dərêw bəriŋ di,
me mê dwoyənîê diyê.

Managə nê dam nare nê mare dundərêgə dwaregəlê da,
nê soy 'ogəm dara ba mê wanan da,
me mê doy marjan me mê wanan.

⁴ Pii, mê aləŋ managə kuray gə geche don duwa lê.
I əjəm me mê al nimi wan dən bam, me ku day ilê gwaba nəm dənê.

⁵ I dara ta də me nê way nəm ba nê 'yorêr i bam hêŋ managə səmê.
Me nê ur ba nê cwor yêr kulê dəma gə mê dam lê di.

⁶ Nimi yən bêruniyê gəlêj,
me i dara nimi di dŋŋə day me nê hoy nəm bêdê.
Bwogəre legərêr dənê.

⁷ Nê chə bəra ya hêlê kura gəndədê dodê kuray dwon duwa lê ba.
Munu buw dəsêr daa dənê gə dərêw bəriŋ.

Me mê 'won daa bəra managə bəngə,
əjəm gə Mārī ni gaba dama gə dərêw bəriŋ.

⁸ Managə dundən gandə bam sənê da,
nê ərəm əjəm gə Aba dama gə dərêw bəriŋ dəmê.

Amsa ni di ya bəra ərndara sumê daa,
managə kulê dəma gə mê dam lê di.

⁹ Woni dama dara buraga gə domde nê i mani nê pəgəŋ da,
cendi cow Mārī gə daa gə aba urêgə di taragə.

¹⁰ Me ni da, nê ha bwam i jilay alam gə sarga me nê ha alam i doche me ca.
Me nê ha alam i mani nê nê u bən waygə di.

Bêlê da, i Aba dama gə dərêw bəriŋ duwa.»

¹¹ ərə Aba dama gə dərêw bəriŋ wayəw doche me doche di ha hurê Jonas asaw daa wayniyê.

3

Jonas al Mārī buw managə Ninibə

¹ ərə Aba dama gə dərêw bəriŋ 'ogə Jonas wayəw gwale gaba dii sər-ê ba da: ² «So daa, ha managə Ninibə də i ciri də geche me mê soygə nare dəra berni gwale gəŋê wayəm di.» ³ Mwom da, Jonas so daa ha managə Ninibə ya Aba dama gə dərêw bəriŋ ba wayəw nəm de. Ninibə da, i ciri də geche Mārī dərêwê, də ur i wala subu haralê gə gədam do me mê cilangədê səŋ. ⁴ Jonas diy gəŋiŋ wala gə məŋnê ilê hara managə ciri də gecheyê. Anji soy berni, way da: «Wor wala gəŋiŋ wodə da, Ninibə ha meyndara i bam.»

⁵ Mwom da, nare nê Ninibə kal dusərêgə Mārī dəwê. Cendi soy berni ba gə əm sədêgə mani nê wamalê bam me ba gə hurbê barge gə ŋagəni gə sogəme sədêgəlê, so managə nare nê halbeyê bəra hara dine nê 'yəngəba.

⁶ Mana gə ta də lê da, nō di ərndər dole gə geche gə Ninibə sumuwê. Anji so daa managə pogə duwa-lê, ŋêrə barge duwa gə dwārī di bam, hurbê barge gə ŋagəni gə sogəme di səwê me dam nəm managə dəbriŋê. ⁷ Managə ta də lê di, anji way bagə soynagə nare nê Ninibə berni: «Dole gə geche me nare duwa nê gechide me u bədêgə: Kal nare me mani nê paga nê labje me bage me wamna mani bêdê, chimi bêdê me chana nimi bêdê me ca. ⁸ Kal nare hurbəna barge gə ŋagəni sədêgəlê me magədəŋagə mani nê paga sədêgəlê me ca, me bwanaw Mārī gura naŋ me wi kaw cwarna ərŋmənə

managə mani duwa nê acne nê algə dəddəgələđ me gələđ gə dəriŋ gə cendi gəlgə kwandagə di me ca. ⁹ Də 'wacŋang bəđđə səŋ ga Mārī ha cwara ərmə me ha cwara ala ganandə dusi də ure đang, dara ga də marang nəm bəđđə mo.»

¹⁰ Mārī yər dara mani day nê cendi ilə alagələđ di, me cwara yala ərəm mani day nê ala nê acne di dəddəgələđ. Mwom da, Mārī yala ərəm targiŋ dara wamani gə anji de ur ba algə di me, anji aləw bəđđə đəm.

4

Jonas dusu so me Mārī əriŋu

¹ Managə Jonas yər mani nê ta di, 'yoləw bəđđə bəriŋ. Mwom da dusu meyendə bam. ² Anji amsə Aba dama gə dərəw bəriŋ me wayəw ba da: «Ay, Aba dama gə dərəm bəriŋ, tadə me i mani nê nê wayagə managə nê wara nəm səŋa niyə səŋ di. Nê 'ocŋ com mē i Mārī gə aba ala dwani me mē i aba yara nare ŋagəni day me ca. əjəm da, dusəm so kalang bəđđə. Mē i gun gə dusəm ladə gə dərən bəriŋ. Mē ərəm de ba mē al wamani me mē al bəđđə. I ta di me, nê ərəm ba nê wa ha nəm Tarsis di. ³ Caga da, Aba dama gə dərəm bəriŋ, u hwaya ni! Made da, nê urdə đoy dama gə dəriŋaləđ bam.» ⁴ Aba dama gə dərəw bəriŋ cwowə diyə ba da: «Dusəm so tadə da, mē al ladə mo?»

⁵ Ərə Jonas dəm ha dama Ninibə tuldə də jomniyə me đangərə kundi me dam dun duwa-lə dara ba yərgə mani nê ba haralə managə ciri-yə di. ⁶ Aba dama gə dərəw bəriŋ gə Mārī asə pəngəđ Jonas dəwə aləw gə dun dara ba həlaləw gə dusu. Mwom da, Jonas al sii 'ywala gə geche dara pəngəđ də ta di. ⁷ Me sanga gə jomni corəŋrə da, Mārī giyə gə daŋ gərə wom pəngəđ sabradə bam, me pəngəđ di woy bam. ⁸ Managə dawa ba də gandə daa mwom da, Mārī giyə gə gale gə ure swa tulŋ də jomniyə me dawa a Jonas dəwə me səw mar bam ledede. Yandə da, anji ur i made me wayəw Mārī ba da: «Made da biya đoy dama gə dəriŋaləđ bam.» ⁹ Mārī wayəw Jonas: «Dusəm so dara pəngəđ də ta di da, mē al ladə mo?» Anji cow lə diyə ba da: «Əw, dusən so ta di, nê al ladəle, i bəraa nê ur gə made.»

¹⁰ Me Aba dama gə dərəw bəriŋ wayəw ba da: «Pəngəđ də idə dun də ta di, jor gə changa mən me woy sanga gə changa me ca. əjəm, mē al giyə dərə mən tenene bəđđə kaw, dərəm 'yəngəm daradə. ¹¹ Ərə əndi da, mē ur dara dərən ba 'yəngənani Ninibə dədə bəđđə mo? Ninibə i ciri də geche də nare dərə đoy dubu aru gə gəniŋ sər bam, nê 'ocŋ anjara gə mani nê lade me nê acne me bəđđə, me mwagne gərə day me ca, da dərən 'yəngənani dəddəgələđ bəđđə mo?»

Maana dønê Jesu duwa dø

Markø
jangødø

Magtubu dø ka dwařø

Markø da, i woni gørsê gwale gønê Jesu duwa nê mwaj dii sør gun day bôdê, me anji al giyê nan i gø paja nønê Jesu duwa nê Pol day gø Piyer. I Piyer me wayøw gwale di me, anji jangøw nøm dædê. Janga duwa di da, ørmê duwa nan i nare nê køretiye nê gøndêgø i nare nê Juwib bôdê dædêgælê. Markø gwale duwa gø wayøw pii da, way dara Jesu ba i Mārī gorøndøw, me gøl dara Jesu ba ur nare ba 'wacnana kalang ba i wi mo di bôdê. (1.1–8.26) Anji 'ogø søw duwa gang ba i «Gun gorøndøw».

Markø di gøl Jesu dwana duwa, way ba Jesu ba so nare nê i mwom daa me, 'yor dundi dø acnø bam nare sødêgælê me, al mani nê daņa me, way gwale gø dwana me ca. (1.14–8.31) Jesu waygø woni gørsê gwale duwa baa ha gølê dørin me baa ha mara nøm, me cendi 'ocn gwale gø ta di gøndøw bôdê (8.31–10.52).

Øřø, Markø way gwale gønê Jesu duwa gø ha gør nøm managø Jursalem me nare yøw nøm sødêgælê ladø, cor gechide nønê nare nê Juwib day øløw. Gø ðengøw ðabøřøw daa habda gø dagøla søwê me, anji mar me, anji døm daa munø-lê. Made dønê Jesu me dømê duwa gø daa munø-lê me gøl daa pædeņ-yê dara anji ba i Mārī gorøndøw 'yang (chapitøre 11-16).

Berni dønê Jā Batis duwa

(Matiyê 3.1-12; Luk 3.1-9; Jā 1.19-28)

¹⁻² *Dwaynandø Nø dø lade dønê Jesu Kris gønê Mārī gorøndøw duwa di. Mani di diy gøniņ i ya aba cømê Mārī bøw gø Esayi ba jangø nøm gø gwale day managø magtubu-lê pii de: Mārī wayøw gorøndøw ba da:

«Doy, nê ha giyê paja ni møn pii dørêmê

dara waynagø nare ba mê haralê.*

³ Paja gø ta di i gun gaba swaya berni

managø døn dwařølê ba da:

Aba ciri gø Mārī haralê!

Dangøřønanaw børmê,

kaløw a inê tøba!»†

⁴ Gun gø ta di i Jā gaba alagø nare batem. Anji ha bam asøgø nare berni ba da: «Kalna acnø dan di bam, me hane 'ywana Mārī me kalna nê alang batem. I yande do me Mārī ha kala dusøw hølala acnø dan døwê søn.» ⁵ Nare pad nê wama gø Jude-yê me nê ciri dø geche dø Jursalem-mê me dømê iche 'yo Jā. Cendi piy acnø day daa Mārī dørêwê do me Jā algø batem managø kuray gø Jurde-yê søn. ⁶ Me Jā di da, i gun gø hurê i barge gø gø ðangøřøw i gø wudiņ nønê jambal, me anji ma wamdaw i gø gare gø kwaya me wom i søba me dumbø me. ⁷ Anji asøgø nare berni waygø ba da: «Tarønê da, gun gø ðang gø dwana duwa ðoy dø ni bam haralê. Gun gø ta di i gø geche gø øndi da, nê neyem gaba dama dørêwê alaw kwaynani bôdê‡. ⁸ Øndi da, nê alang batem i gø nimi, me anji duwa da, gøra ha alang batem i gø Dundi dønê Mārī duwa.»

Jā Batis aløw Jesu batem

(Matiyê 3.13-17; Luk 3.21-22)

⁹ Wala gø ta-lê da, Jesu swa managø ciri dø Najared dø i wama gø Galile-yê, me gøra 'yo Jā Batis managø kuray gø Jurde-yê, me Jā aløw nøm gø batem. ¹⁰ Managø Jesu ilê dømêlê daa nimi-yê da, anji yêr siyaya gø daa tiņêr bam. Dang kaw, anji yêr Dundi dønê Mārī duwa hara chø døwê wun ya kogêl de. ¹¹ Gwale nømê daa siyaya dalawê ba da: «øjm da, mê i gorøndøn. Dusøn urøm naņe, me søn 'yoløn dømê me ca.»

Sidan gørsø Jesu

(Matiyê 4.1-11; Luk 4.1-13)

* 1:1-2 1.1-2 Malachi 3.1 † 1:3 1.3 Esayi (Esaie) 40.3 ‡ 1:7 1.7 nê neyem gaba dama dørêwê alaw kwaynani bôdê Managø magtubu dønê Mārī duwa dø gø jangødø pii gø bii gø gørek da, gø jangøw i mana gø ka-lê: nê neyem gaba niriðw gøbande bam gødawê bôdê. Wala gø ta-lê nare nê Juwib day-ê da, niriðw gø gun gøbande bam gødawê da, i giyê gønê kwaya duwa.

¹² Mana gə ta-lê dog da, Dundi dənê Mārī duwa nogə Jesu gəndəw ha nəm bam dən dware-lê. ¹³ Anji dam mana gə ta-lê bəraa al wala gəniñ wodə me Sidan gərsəw nəm lî. Anji dam i mwagne nê bam dwaregələ me Paja nêñê Mārī duwa nê daa gaməw cendi.

Jesu waygə nare Nō də lade
(Matiyə 4.12-17; Luk 4.14-15)

¹⁴ Wala mən dfang da, gə yə Jā Batis asəw dange-yê.[§] Mwom da, Jesu cwara hara managə wama gə Galile-yê. Anji waygə nare Nō də lade dənê Mārī duwa me way: ¹⁵ «Wala gə Mārī erməw di, yala neyem dəm. Wala duwa gaba lama dwārī di yala ib dəm. Yande da, kalna acna dan di bam me hane 'ywana Mārī, me kalna dusəwəng managə Nō də lade-yê.»

Jesu 'ogə nare wodə
(Matiyə 4.18-22; Luk 5.1-11)

¹⁶ Wala mən da, Jesu ha managə kuray gə bəle gə Galile bəwê cab, cab, cab. Anji 'yo nê Simō day gə chendəw gə Andəre nê i woni urê goche, cendi ilê jaa law day managə kuray dalawê. ¹⁷ Jesu waygə ba da: «Kalna kanja gə goche di dī, me hane pamna tarən, kal nê cwang woni kanjan nare.»

¹⁸ Mana gə ta-lê dog me cendi bo law day di dodê me pam tarəw.

¹⁹ Managə cendi ha chidə pii hiñe da, Jesu yâr nê Jak day gə chendəw gə Jā, nê i Jebede dəndaw. Cendi dam ilê dfangəra law day-ê managə bərwa day dalawê. ²⁰ Ərə, Jesu 'ogəgə me cendi swa kala abragə gə Jebede day gə woni wagələ urələ di bam bərwa dalawê, me cendi pam tarəw.

Jesu 'yor dundi də acne bam
(Luk 4.31-37)

²¹ Ərə Jesu day gə nare nê anji dee 'wagagə gərgə managə ciri də Kapernom. Managə wala gaba bwa gwayni-yê da, Jesu gandə kulê gaba amsa Mārī gənê nare nê Juwib day-ê me anji gəlgə nare gwale gənê Mārī duwa. ²² Gələ duwa gə mani di 'yagə ermê nane, dara i gə dwana, wundêr gə gələ gənê nare woni gələ bii gə 'woo gənê Moyis duwa di bəddê.

²³ Managə nare nê ilê kulê dwaya gwale gənê Jesu lî di da, gun mən gə i gə dundi də acne widəbəw kaw ilê dwaregələ me. Gun gə ta di sojə marjaw daa nan way ba: ²⁴ «Jesu gə Najared, mê ur i na sədəninê mo? Mê hara dara meyendanin bam mo? Əndi da, nê 'ocnəme: Mê i Gun gə lade gə Mārī giyəm di!» ²⁵ Ərə, Jesu ərin dundi də acne me waydə ba da: «Desə bii daa me gandə bam abe di səwê dəm!» ²⁶ Mwom da, dundi də acne di gəgədə abe daa gə dwana, soy daa nan me kal sədə gandə nəm bam abe səwê sən. ²⁷ Nare nê ilê kulê pad di da, lanə algə dara mani di 'yagə ermê, me urbə sədəgə ba da: «Mani nê alal ka di da, i nê man yande mo? Gun gə ka di da, gəlnə duwa i mani nê dərway me i gə dwana me ca! Dundi də acne kaw, anji waydə gwale me tandi doy gwale bəwê!» ²⁸ I ta di me nare ilê waya Jesu gwale duwa managə wama gə Galile-yê pad kalang yande.

Jesu so Simō nwaw daa
(Matiyə 8.14-15; Luk 4.38-39)

²⁹ Managə Jesu swa kulê gaba amsa Mārī-yê da, anji dəgə daa ced ha kərê nê Simō day gə Andəre-yê. Jak day gə Jā kaw ilê gandəw me. ³⁰ Managə kərê di da, Simō nwaw də idə yaw diyamo di ilê dodê mwom, sədə urəle. Gə wayəw Jesu gwale dəra. ³¹ Ərə Jesu ha 'ywadə. Anji yə əsədə, kaldə so daa, me tandi sədə gə urə di chə dodê me tandi so algə məjəni me ca.

Jesu so nare nê woməre daa
(Matiyə 8.16-17; Luk 4.40-41)

³² Gə turgə bədə, managə dawa dondə bam dəm da, wala gaba bwa gwayniğəñê Juwibday di kaw 'yene dəm. Mwom da, gə layaw Jesu nare nê i gə mwom gə jiga jiga pad hara nəm, me nare nê dundi də acne gəlgə dərəgə pad me ca. ³³ Nare pad nê ciri də Kapernom-mê hara dayar gərrə nan managə ciri dənê Simō bədə. ³⁴ Jesu so narje nan nê i gə mwom gə jiga jiga di daa me 'yorgə nare nan dundi də acne di bam sədəgələ me ca. Anji əmdə dundi də acne waya gə gwale bam, dara tandi 'ocnəw ba i Dole gə Mārī biyəw gə Kris di.

Jesu so kal Kapernom
(Luk 4.42-44)

³⁵ Sanga gə manapər, mana wor urine sələm sən da, Jesu so gandə ha bam mənaw, me anji dam amsə gə Mārī-yê. ³⁶ Simō day gə kwandaw moso sogə hargə kanjaw daa kalang. ³⁷ Managə cendi gər ha 'ywav mwom da, wayəw ba da: «Cware bi! Nare nê pad di ilê kanjammê.» ³⁸ Me Jesu cogə lî

[§] 1:14 1.14 Yarna gwale gənê dange dənê Jā Batis duwa managə Markə 6.14-29.

diyê waygø ba da: «Nê cor bêdê; me hane, dê harang managø ciri dè bam tulin-yê tulin-yê, dara kal nê ha wayagø nare Nô dè lade di me ca. I dara yande ðag me nê hara nê.»³⁹ Ærø cendi ha managø ciri dè wama gø Galile-yê mæn mæn pad. Anji waygø gø nare Nô dè lade di managø kuløli day woni amsa Mārī-yê me, 'yorgø nare dundi dè acne di bam sêdêgølê me ca.

Jesu sərəw abe cagəm bam səwê

(Matiyê 8.1-4; Luk 5.12-16)

⁴⁰ Wala gø mæn gø ðangê da, gun mæn gø cagəm aləw hara Jesu dərêwê ib. Anji piy gubərêw dødê dərêwê me amsəw ba da: «Mê urnêle da, sərən cagəm ni di bam me mê cwan i gun gø lade.»

⁴¹ Jesu yêr nageñi duwa me u əsêw yêê hêl gø aba cagəm di me wayəw ba da: «Nê ure. Caga da, cagəm dəma di sərənê bam səmê, me nê com gun gø lade ðəm.»⁴² Mana gø ta-lê dog me mwom gø cagəm di sərø bam gun di səwê, anji cor gun gø lade ðəm.⁴³⁻⁴⁴ Ærø Jesu yêê abe di suməw nanə me wayəw ba da: «Cəməw gun daa bêdê! Me ha gəlêw aba bwasa Mārī səm me mê ha ala sarga dè bii gø 'woo gənê Moyis duwa ərməw dara mwom gø cagəm di. I yande do me, nare pad kaw ha 'wacna dara cagəm dəma di ba sərø i bam ðəm, me ba mê cor i gun gø lade di sən.»⁴⁵ Ærø, abe di so ha me ha cəmdêgø nare gwale di daa pəgin yag yag me nare pad kaw 'ocn mani nê gø alaw gandagø di me ca. I dara yande di me Jesu ur gaba gəlê gø səw daa bam managø ciri-yê bêdê. Ærø, anji dam nəm tulin-yê bam dən dware-lê me, nare nê swa ciri day-ê jiga jiga kaw hara 'yow nəm.

2

Jesu so gun gø rəgədəw daa

(Matiyê 9.1-8; Luk 5.17-26)

¹ Managø Jesu ala wala ðani bam di mwom da, anji swa cwara hara managø ciri dè Kapernom bi. Me managø nare 'ocn dara anji ba yalalê kərê da,² nare hara dayar gərø nan kərê me ciri bêdê iche me kaw, mana gaba dama yengø daa. Me Jesu waygø gwale gənê Mārī duwa.³ Mwom da, narje nê ðang sêdêgø wodê dəbala gun gø rəgədəw hara nəm dara gəlêw gandəw.⁴ Me cendi 'yo bərmê gaba hara gəlêw gandəw Jesu di bərin bêdê, dara narje di gərø nanə. Yande da, cendi nagø daa kulê dəwê me ðolbə kulê di dəw bam me kal gubu me nol gø aba mwom di gø gəsa duwa gø 'ya suwar ha asaw nəm Jesu dərêwê.⁵ Mana gø ta-lê da, Jesu di yêr nare nê ta di kala day gø dusərêgø dəwê mwom da, anji wayəw abe gø rəgədəw di ba da: «Jan mache, nê biyêm acna dəma di bam ðəm.»*

⁶ Managø narje dwaregəlê di da, woni gəlê bii gø 'woo gənê Moyis duwa kaw dam ilê me. Managø ba gø doy gwale gənê Jesu duwa gø ta di mwom da, cendi ərəmdê gwale dusərêgølê me wajə ba da: ⁷ «Gun gø ka di way gwale ya ba i Mārī de dana mo? Anji al i Mārī məng ta bêdê mo? Gun mæn neyem gaba biyêw gø jaw gun acna duwa bam bêdê, i Mārī mæn tenene me neyem biyêw gun acna duwa bam!»⁸ Jesu di da 'ocn ərmê day di com me waygø ba da: «I dana me anê ərəm ya ta de mo?»⁹ Wayaw gø gun gø rəgədəw «Nê biyêm acna dəma di bam ðəm», labaa «So daa, me u gəsa dəma daa, ha nəm», i gwale gø woy me wom nan mo? ¹⁰ Laba da, nê ur dara anê ba 'wacnana dara əndi gø Gun gorəndəw di, nê i gø dwana dè idê biyêgø nare nê sənə dədê acna day bam di le. *Yande da, nê ha ala mani nê anê yêrgø ba wom nanə di.»* Me anji wayəw abe gø rəgədəw di ba da: ¹¹ «Nê wayəw əndi: So daa, u gəsa dəma daa əsəmê, me cor ha ulay dəma-lê ðəm!»¹² Mana gø ta-lê dog, abe gø rəgədəw di so daa cud nare dərêgølê, u gəsa duwa me ha yaa nəm ulay. Ærø, narje pad nê yêr abe gø rəgədəw di haralê yaa da, lanə algø me cendi 'ogø Mārī suməw way ba da: «Laba da, dê yarang mani nê dii mæn kaw dê yêrgø bêdê sən di ðəm. *Mārī da, i geche anju 'yang!*»

Jesu 'ogø Lebi ba hane pamna tarəw

(Matiyê 9.9-13; Luk 5.27-32)

¹³ Targin ðang da, Jesu cwara hara kuray gø hêle gø Galile-yê. Nare nê gərø hara 'yow me anji gølgø gwale gənê Mārī duwa.¹⁴ Managø anji ilê haralê da, yêr Lebi gənê Alpe gorəndəw dam lê mana duwa gaba salaw dole gø geche gø Rom mani-yê, me anji wayəw Lebi ba da: «So daa, hare, pam tarənl!» Me Lebi so daa me pam tarəw.¹⁵ Targin ðang Jesu ilê wama mani managø kərê nê Lebi-yê, me woni gərsê gwale duwa me nare nê ðang nan wom gandəw mani mæn. I nare woni salaw dole gø geche gø Rom mani me nare nê ðang woni ala acna me. Cendi pam Jesu gø gərê nan.¹⁶ Mwom da, nare nê yab woni gəlê bii gø 'woo gənê Moyis duwa ilê. Cendi i nare nənê nare nê gø 'ogøgø Parise. Managø cendi yêr Jesu wama gø mani-yê gø nare woni salaw dole gø Rom mani, me nare nê

* 2:5 2.5 Jan mache, nê biyêm acna dəma di bam ðəm. Mana gø ta-lê da, anji 'yo labiya bêdê sən. Yarna Markø 2.11-12.

Ƨang woni ala acna me da, cendi waygø woni gørsø gwale gønø Jesu duwa ba da: «Aba ciri dan wom gø nare woni salaw dole gø Rom mani me nare woni ala acna nê Ƨang mæn me, dana mo?»¹⁷ Managø Jesu doy gwale day di mwom da, anji waygø ba da: «Nare nê i mwom bødð da, cendi ur dogtør bødð. I nare nê i mwom me ur dogtør cendi. Ændi da, nê hara 'ogø i nare nê 'ocn dara ba gø i woni ala acna. Me nare nê ørøm ba gø i nê tøba Mārī dørøwø da, nê hara 'ogøgø i cendi bødð.»

Gølø gønø Jesu duwa da bamar gø gølø gø bøg bødð
(Matiyø 9.14-17; Luk 5.33-39)

¹⁸ Wala mæn, woni gørsø gwale gønø Jā Batis duwa me nare nê gø 'ogøgø Parise me ilø 'woo asyam-ø. Mwom da, nare hara ur Jesu ba da: «Woni gørsø gwale gønø Jā Batis me woni gørsø gwale gønø nare nê Parise day me ilø 'woo asyam-ø, me øjøm da, woni gørsø gwale døma u day bødð, dana mo?»¹⁹ Mwom da, Jesu cogø lø diyø gø gwale gø diri ba da: «I man me aba ala diyamdrani kwandaw moso ha 'woo asyam managø anji kaw ilø gandagø me mo? Managø anji ilø gandagø søn da, cendi ha 'woo asyam bødð.»²⁰ Me wala gø Ƨang mæn haralø. Wala gø ta di, gø ha biyø aba diyamdrani hara gandøw. Do me, cendi ha 'woo asyam søn.»

²¹ Anji waygø gwale gø diri Ƨang ba da: «Gun mæn ha 'woo barge gø dørway bøw dara asa gø mabøla managø barge gø marønge-yø bødð. Dara barge gø dørway di, ha chawa gø marønge Ƨwaya gø pii di bam.»²² Me gun mæn kaw ha bwa gani gø dørway gø ilø sugødø-lø managø Ƨjili gø marønge-yø bødð me ca[†], dara gani gø ilø sugødø-lø di ha chawa Ƨjili gø marønge di bam børin. Gani di me Ƨjili di me ha bwaw i gun di søw. Me ladni duwa da, gø bo gani gø ilø sugødø-lø managø Ƨjili gø dørway-ø.»

Jesu i aba ciri gønø wala gaba bwa gwayni di
(Matiyø 12.1-8; Luk 6.1-5)

²³ Wala mæn gø i wala gaba bwa gwayni gønø Juwib day, Jesu day gø nê woni gørsø gwale duwa cilang dage nê geme. Woni gørsø gwale duwa, managø ilø haragølø da, cendi ar geme døw wom.²⁴ Ærø, nare nê Parise wayøw Jesu da: «Yør! Woni gørsø gwale døma ilø ala i na yande mo? I mani nê bii ønda gø 'woo øm bam wala gaba bwa gwayni-yø!»²⁵ Mwom da, Jesu cogø lø diyø: «Anø asø mani nê Dabid algø di managø Magtubu dønø Mārī-yø bødð mo? Wala mæn, anji cherni aløw me, nare duwa nê ilø gandøw kaw, cherni algø me ca. Mani day nê wama ilø bødð.»²⁶ Anji gandø kulø gønø Mārī-yø. I aliya gø Abiyatar i geche gønø woni bwasa Mārī day. Dabid wom mapa gø gø chøgødøw Mārī me 'yagø nare duwa di me ca.[‡] Bag da, bii ønda gø 'woo-lø da, i woni bwasa Mārī wom cendi mæra. Me Dabid al i acna bødð.»²⁷ Me Jesu waygø Ƨang ba da: «Mārī al wala gaba bwa gwayni di dara wagø gø nare-yø, me anji al wala gaba bwa gwayni di dara 'yagø gø nare wamani bødð.»²⁸ I dara yande me øndi gø Gun gorøndøw di, wala gaba bwa gwayni di kaw, nê i aba ciri duwa øndi.»

3

Jesu so gun gø øsøw mar bam daa
(Matiyø 12.9-14; Luk 6.6-11)

¹ Targin Ƨang da, Jesu cor gandø managø kulø gaba amsa Mārī gønø nare nê Juwib day-ø. Gun gø øsøw mar bam ilø me.² Nare nê gø 'ogøgø Parise kaw ilø, cendi ur ba gø aløw Jesu gwale døwø, yande da, cendi asø angal day yørgø gø Jesu dara gaba anju ba ha swa aba mwom di daa wala gaba bwa gwayni-yø mo.³ Ærø Jesu wayøw abe gø øsøw mar bam di ba da: «So Ƨøbø daa nare dwaagølø!»⁴ Me ur nare di ba da: «Wala gaba bwa gwayni-yø da, bii gø 'woo ønda ur dara ba møalna i mani nê lade, labaa nê acne mo? Dara ba mø bølnø gun daa, labaa ba mø 'yanaw bam mo?» Me gun mæn kaw aløw gwale lø diyø bødð.⁵ Mwom da, Jesu cor yørgø pad day-ø gø maņa, me søw kaw 'yoløw dødøgølø bødð dara nare nê ta di dødøgø woy naņe. Mwom da, anji wayøw abe di ba da: «Yø øsøw dødø!», me anji yøø øsøw dødø. Mana gø ta-lø dog da, anji 'yo labiya.⁶ Me nare nê Parise di dømøgø iche, hargø kalang 'ywa nare nønø dole gø Erod dara ba gø ha ala i man dara 'yaa gø Jesu mo?

Nare nê gøre hara 'yo Jesu

⁷ Dang bi, Jesu day gø nê woni gørsø gwale duwa hargø gø managø kuray gø bøle gø Galile bøwø. Nare naņ pamøw tarøwø. Nare nê gøre nê ta di dwaagølø da, nê yab swa i wama gø Galile-yø, me nê yab bi da, swa i wama gø Jude-yø⁸ me i ciri dø geche dø Jursalem-mø, me nê yab swa i wama gø

[†] 2:22 2.22 Ƨjili i gare gø dølabø gaba bwa gani ya gugølø ta de. [‡] 2:26 2.26 Yarna maana dønø Dabid duwa dø way dara mapa gø chøgødøw Mārī managø magtubu dønø Samiyel dø dii mæn 21.1-7.

Idume-yê, me nê yab ðang i nê swa gangêr gənê kuray gø Jurde-yê, me nê yab da, swa i ciri dè Tiir me Sidø me tulbêdê-lê. Managø cendi doy mani nê Jesu algø di da, cendi haragø pad dara yara gø dørêgø.

⁹ Managø Jesu yêr narje di gøŕø nan da, anji waygø woni gørsê gwale duwa ba da: «Unøn bërwa hane nøm, dara kal nare di ðərbønên bêdê.» ¹⁰ Anji way yande dara managø anji dee swa nare nê mwom nan daa pii da, nare pad nê mwom jiga jiga ilê gëlêgø dørêgø-lê da, 'yoløm dara ba gø hara sêwê ib ba gø bëlbe sêw. ¹¹ Managø nare nê dundi dê acne algø kaw ba gø yêr Jesu mwom da, dundi dè acne di nogøgø me cendi piy gubêrêgø dodê dørêwê me sojê marjagø daa way ba: «əjəm, mê i Mârî gorêndew!» ¹² Me anji êrîñ dundi dè acne ømdø waya gø nare ba i Mârî gorêndew di bam.

Jesu anjêr paja duwa nê mwaj dii sêr
(Matiyê 10.1-4; Luk 6.12-16)

¹³ Dang, Jesu nagø ha kuŕa-lê. Anji 'ogø nare nê anji ur ba gørsênê gwale duwa, me cendi hara sêwê. ¹⁴ Mwom da, anji anjêr nare nê mwaj dii sêr bi managø kwandagø dwarzagêlê. Anji 'ogøgø ba i paja duwa. Anji anjêr nare nê mwaj dii sêr ta di dara ba ina i gandew, me ðan baa ha køjêgø dara waya gø Nø dè lade dênê Mârî duwa, ¹⁵ me baa ha 'yagø dwana dè idê 'ywara dundi dè acne bam me ca. ¹⁶ Yarna, nare nê mwaj dii sêr nê ta di sumdêgø, i ta: Simø gø Jesu 'ogøw Piyer, ¹⁷ me Jak day gø chendew gø Jã, nê i Jebede dændaw me Jesu 'ogøgø «Bwanerj», gændew dè biyê da, way i ba da: «nare nê wun ya êrîñê gənê Mârî duwa de», me ¹⁸ Andêre, me Pilib, me Bartelemi, me Matiyê, me Toma, me Jak gənê Alpe gorêndew, me Tade, me Simø gø i gun gø ur dara nare nê Juwib ba damna gø dêdêgø me bœlnê sêdêgø cendi me ca, ¹⁹ me Juda Iskariyod gaba 'yaa Jesu woni marande duwa øsêragêlê me ca.

Jesu al giyê i gø dwana dênê wi mo?
(Matiyê 12.22-32; Luk 11.15-23; 12.10)

²⁰ Targîñ ðang da, Jesu day gø nê woni gørsê gwale duwa cwara hara ulay. Nare nan ðang bi hara dayar gandew. Me Jesu day gø nê woni gørsê gwale duwa 'yo bœrmê gaba wama mani nê wama bêdê. ²¹ Managø Jesu waraw ba gø dwaya yande da, cendi waya anji ba cor meyendê i bam ðøm, me cendi swa daa hara dara walaw gø dwana hara nøm ulay.

²² Êrø, nare nê mœn nê woni gëlê bii gø 'woo gənê Moyis duwa swa managø Jursalem. Cendi gøra way ba da: «Sidan* ilê Jesu sêwê, i tandi dè i dundi dè acne geche day me 'yaw dwana dè idê 'ywara dundi dè acne bam.» ²³ Mwom da, Jesu 'ogø woni gëlê bii gø 'woo nê ta di, me anji waygø gwale gø diri: «I man me Sidan ha 'ywara sêdê dœra bam gang tug mo? ²⁴ Wala gø nare nê lew dè dwârî-yê mœn jarna say gø sêdêgø day gang da, dwârî dè ta di ha 'ya lê bêdê. ²⁵ Me managø nare nê ciri dwarzê-lê mœn damna dara jara say gø sêdêgø day da, ciri dè ta di ha 'ya lê bêdê. ²⁶ Me Sidan jarna gø sêdê dœra gang, labaa yinê sêdê daa mœn bêdê da, dwana dœra ha 'ya lê nan mo? Bêdê. Dwana dœra ha 'yana i bam bœrîñ.»

²⁷ «Managø gun urnê ba gandœna managø gun gaba dwana† kærê duwa-lê me ba chêbø mani duwa nê 'ywa pad bam da, ladni duwa da, anji magødø gun gaba dwana di dodê, do me, anji ha neyama gaba chaba mani duwa nê 'ywa nê kærê ta di bam pad sœñ. ²⁸ I sêdø. Dwayna, nê wayang i gwale sœw ðang bi: Mârî i ib dara kala dusøw hœlala nare acna day gø jiga jiga dœwê le, me acna day gø cadøbø gø Mârî kaw, anji ha kala dusøw hœlala lê diyê me ca, ²⁹ me gun gø cadøbœna i Dundi dênê Mârî duwa da, Mârî ha kala dusøw hœlala acna duwa gø ta di dœwê bêdê. Gun gø ta di acna duwa di wor ilê dœwê gø dœrîñ bœrîñ.»

³⁰ Jesu waygø woni gëlê bii gø 'woo yande i dara cendi waya ba anji ba i gø dundi dè acne lê sêwê.

Jesu iw me chamraw me
(Matiyê 12.46-50; Luk 8.19-21)

³¹ Targîñ ðang da, Jesu iw me chamraw me haragø gøra ciri dè Jesu ilê. Cendi ðøbø iche me giyøw gun managø kærê ba 'wagœnaw. ³² Nare nan dam ilê gandew, me gø wayøw: «Yêr, im me chamram me ilê iche, cendi urœmme.» ³³ Me Jesu cogø lê diyê ba da: «I wi me i in, i nê wi me i chamran mo?»

* 3:22 3.22 SidanManagø magtubu dênê Mârî duwa dè gø jangødø pii gø bii gø gørek da, gø jangøw i «Belsebil» mana gø ka-lê. Nare nê Juwib 'ogø Sidan gø bii day ðang «Belsebil». † 3:27 3.27 gun gaba dwana Jesu way gwale gø diri gø ta di dara gëlêgø nare ba øndê Sidan dodê, me ta di me, anji neyem 'ywara gø nare dundi dè acne bam sêdêgø-lê. Anji wayna gwale gənê gun gaba dwana da, anji way i dara Sidan, me aba magødaw dodê me chaba gun gaba dwana mani duwa bam me da, i anju gø Jesu sœw duwa gang. Jesu ilê ala i mani nê Mârî biyøw gø bii pii ba alnagø di, yarna Esayi 49.24-26.

³⁴ Mwom da, anji kal səw yər nare nê dam liwəw daa ta di bam, me way ba da: «In me chamran me, i ka. ³⁵ Əw, gun gə woy woy gə alna mani nê Mārī dusəw urgə da, anji me i chen, me i chidən, me i in me ca.»

4

Gwale gə diri gənê aba chêê swagê duwa
(Matiyê 13.1-9; Luk 8.4-8)

¹ Targin da, Jesu so ilê gəlêgə nare gwale gənê Mārī duwa d'ang bi kuray gə bəle gə Galile bəwê. Narje 'yarbar nañe managə tuləwê. Yande mwom da, anji kal səw nagə bərwa dalawê dama lê me d'əbê nəm nimi-yê. Me narje nê pad da, dam day kuray di bəwê wayni-yê. ² Me Jesu di gəlgə nare mani nañ gə gwale gə diri. Me managə gəlê duwa gə ka-lê da, anji waygə ba da: ³ «Dwayna ladê! Abe mən so ha managə daga duwa-lê dara chêê gə swagê duwa. ⁴ Managə anji ilê chəgədê swagê di lê da, swagê nê yab da bor day managə bərmê dugədəwê, me dirbi gəra təgəgə chəgədəgə bam car. ⁵⁻⁶ Nê yab d'ang da bor day managə gəndara-lê. Cendi gandə daa kalang, me 'yo bərmê gaba bwa sabragə hara dödê cog bêdê dara sənə də lade di yengəle. Yande da, managə dawa urə da, cendi woy bam kiyaw. ⁷ Nê yab d'ang da bor day mana gə chemde nê jimdi d'aragəlê. Swagê di gandə daa ladə məndagə. Me ərə hura gənê chemde di so nañ mwom da, yə swagê di daa swamama əmgə gandagə dədêgə də idə naa nəm di bam. ⁸ Swagê dərêgə nê yab d'ang bor day managə sənə də lade-yê. Cendi gandə jor ladə me naa dərêgə me ca. Swagê nê ta di dədêgəlê mən da, dərêgə 'yarbar nañe. Nê mən al dərêgə neyem gəniñ subu, nê mən d'ang al dərêgə neyem gəniñ kubi, nê mən d'ang bi al dərêgə neyem aru.» ⁹ Me Jesu waygə d'ang bi da: «Kal gun gə sumdêw woni dwaya gwale inalê da, kaləw a dwayna ladê!»

¹⁰ Ərə Jesu day gə nê woni gərsê gwale duwa nê mwaj dii sər me nare nê yab nê ilê hara gandəw sən di gərgə bam tulīn-yê ched da, cendi so ur Jesu ba da: «I dara na me mê gəlgə nare gwale gənê Mārī duwa gə gwale gə diri ba mo?» ¹¹ Me Jesu cogə lê diyê waygə ba da: «'Yeni da, Mārī gəlêng gwale səw gə budəlê dara lama duwa gə dwārī di d'əm, me nare woni kala dusərêgə dwārī dənê Mārī duwa dədê bêdê da, nê gəlgə mani pad di i gə gwale gə diri. ¹² Ta di me i mani nê aba cəmê Mārī bəw jangə nəm gə gwale day pii managə Magtubu dənê Mārī-yê, me yala alal nəm. Anji way ba da:

«Mani nê cendi yêrgə gə dərêgə kaw,
neyem yaragə ladə bêdê,
me nê cendi doy gwale day kaw,
neyem 'wacnagə ladə bêdê me ca.
I yande me cendi ha 'ywa gə bərmê
gaba cwara nəm Mārī səwê bêdê,
me Mārī kaw ha kala dusəw həlala
acnə day dəwê bêdê me ca.» *

Gwale gə diri gənê aba chêê swagê di gəndəw
(Matiyê 13.18-23; Luk 8.11-15)

¹³ Me Jesu waygə d'ang bi ba da: «Gwale gə diri gə nê wayang gandəw dara aba chêê swagê di da, anê 'wacnana gəndəw bêdê sən da, gwale gə diri gə d'ang gə nê ha wayang gandəw da, anê ha 'wacnaw mənang kaw mo? ¹⁴ Dwayna! Aba chêê swagê di da, i aba waya gwale gənê Mārī duwa. ¹⁵ Swagê dərêgə nê bor managə bərmê dugədəwê da, wun i ya nare nê doy gwale gənê Mārī duwa məndagə, me ərə Sidan hara kalang bii gwale gə cendi dwayaw di bam dusərêgəlê.

¹⁶ «Swagê dərêgə nê bor managə gəndara-lê di da, i nare nê doy gwale gənê Mārī duwa, cendi yəw gə sii 'lywala məndagə, ¹⁷ me gwale di bo sabəraw dusərêgəlê bêdê. Yande da, managə wamani 'ywanagə, labaa nare gəlneğə dərêgə dara gwale gənê Mārī duwa mwom da, cendi so kalang gən gwale gənê Mārī duwa di bam.

¹⁸ «Swagê dərêgə nê bor mana gə chemde nê jimdi d'aragəlê di da, i nare nê doy gwale gənê Mārī duwa di me, ¹⁹ ərə cendi ərəm managə wamani gə jiga jiga gə sənə dədê ka dəwê, cendi kanjə 'ywa gə sənə dədê ka, i mani nê pəgin puu, me cendi kal ərme day managə mani nê d'ang d'ang dədêgəlê me ca. I yande me ərme gə pad gə cendi ərme di da, yə gwale gənê Mārī gə dusərêgəlê di daa swamama əmgə ala gandəw giyê bam.

* 4:12 4.12 Esayi 6.9-10

²⁰ «Swagê nê bor sənə də lade-yê da, i nare nê doy gwale gənê Mārî duwa me gaməw dusərêgəlê ladə dem dem me al gandəw giyê me ca. Cendi da, wun ya swagê dədəgə nê mən nê al dərêgə neyem gəniñ subu de, labaa nê fəng nê al dərêgə neyem gəniñ kubi de, labaa nê fəng bi nê al dərêgə neyem aru de me ca.»

Gwale gə diri gənê lamba dərə
(Luk 8.16-18)

²¹ Jesu waygə nare fəng bi ba da: «Gun unê lamba dərə duwa gərêr lê da, i dara əbêdê mani dədə bədə, labaa i dara chədə managə solbê gəndəgəlê mo? Bədə. Me fəg da, i dara chədə mani dədəgəlê daa dara kal acnəna mana bam. ²² I ya ta de di me ca, mani pad nê budəlê di da, gə ha yaragə daa pədeñ-yê, me mani nê nare ur kwandagə ba 'wacnəna bədə kaw, Mārî ha gəlêgə daa pədeñ-yê. ²³ Gun gə sumdəw woni dwaya gwale inalê da, kal a dwayna.»

²⁴ Me Jesu waygə gwale fəng bi ba da: «Asəna angal dan ladəle managə mani pad nê nê wayang gwale day di dədəgəlê. Gə ha 'yang mani wunê ya dan nê anê 'yagə kwandang ta de, me gə ha 'yang lê diyê fəng bi me ca. ²⁵ Yande da, gun gə yinê gwale gənê Mārî duwa di alna gandəw giyê da, Mārî ha 'yaw 'wacnə gə gwale duwa lê diyê bi. Me gun gə yinê gwale di alna gandəw giyê bədə da, gə fani gə anji dwayaw ta di kaw, gə ha biyêw bam.»

Dwārî dənê Mārî duwa wun i ya na de mo?

²⁶ Jesu waygə nare gwale fəng bi ba da: «Dwārî dənê Mārî duwa da, wun i ya gun mən baa gəsə gə swagê duwa managə daga duwa-lê ta de. ²⁷ Mwom da, anji ina i nuni gə changa, labaa damna bəra gə dawa kaw, swagê dərêgə di gandə daa me jor me dəban 'wacnə duwa. ²⁸ I sənə me al giyê dərə gaba ganda swagê dərêgə di daa, me jor nəm di me tandi. Me swagê di gandə gə dədəgə naa nəm gə dərêgə managə dədəgəlê. ²⁹ Me managə swagê di dərêgə naa fəmə da, gun gaba gəsê swagê di u kuraŋ kalang me ha dara niłêgə fəmə, dara wala day gaba niłê di neyemme fəmə.»

Gwale gə diri gənê mutardə dərêw
(Matyê 13.31-32; Luk 13.18-19)

³⁰ Jesu waygə nare gwale fəng bi ba da: «Dwārî dənê Mārî duwa da, ba dê ərməng gandədə ya na de mo? Labaa, ba dê wayang gwale dərə də ərməw gə gwale gə diri gə woy mo? ³¹ Dwārî dənê Mārî duwa, wun i ya habda gə mutardə† dərêw de. Dərêw di i fani hiñe hiñe fəy kwandaw habde nê caga ka dərêgə bam pad. ³² Me managə gə gəsənê dərêw dodê da, gandə daa me jor gədə habda gə nañ fəy habde nê gəndəgə wor nê gə fəlbəgə dara hangəda gə bəra di bam pad. Anji agədə gangəraw nañ me 'ya dun nañ də dirbi kaw fəngəre ciri day dam lê me ca.»

³³ Jesu waygə nare gwale gənê Mārî duwa gə gwale gə diri nañ yande. Anji waygə gwale di yande bor gə dwana day dē idə 'wacnə. ³⁴ Gə nare nê gəre pad da, anji gəl gwale gənê Mārî duwa gə gwale gə diri baa baa, me managə anji inê məndagə gə woni gərsê gwale duwa da, anji biygə gwale gə diri di gəndəw daa.

Jesu dwana duwa fəy gale gə geche bam
(Matyê 8.23-27; Luk 8.22-25)

³⁵ Wala gə ta-lê dog, gə turgə pəram da, Jesu waygə woni gərsê gwale duwa ba da: «Ciləngənəndə kuray gə bəle, hanəndə dugədəw də alê ta-lê!» ³⁶ Managə cendi so kal nare nê gəre di dodê fəmə da, woni gərsê gwale gənê Jesu duwa di 'oy bərwa gə Jesu dam lê di ha gandəw. Bərwa nê fəng kaw ilê haralê gandəw me ca.

³⁷ Bam da, gale gə geche biyara kalang, u nimi bo bərwa dalawê, wor hiñe dara 'wanaw da. ³⁸ Me Jesu di da, i duwa i nuni bərwa widəwê ciləngə dəw daa. Nəma woni gərsê Jesu gwale duwa di nuw daa me wayəw da: «Aba gələnin mani, dê ilê marəngê da, nam dusəm bədə mo?» ³⁹ Mwom da, Jesu so daa, əriñ gale me waygə nimi nê kuray-yê di me ba da: «Hwaynale! Dəbənê dodê!» Mana gə ta-lê da, gale fəbə dodê fəg, me mana həlal kajaj. ⁴⁰ Jesu waygə woni gərsê gwale duwa da: «Anê lañ yande dana mo? Anê kal dusərəng Mārî dəwê bədə sənə mo?» ⁴¹ Cendi laña algə nañ, cor urbə sədəgə: «Gun gə ta di i wi me gale day gə nimi nê kuray-yê kaw doy gwale bəwê mo?»

† 4:31 4:31 mutardə Habda gə gə 'ogəw «mutardə» da, i habda gə nare nê Juwib fəlbəw managə yiga day dalawê dara hangəda gə bəra. Dərêw da, i fani fani yande, me habda səw da, jore bor ya gimdere de.

*Jesu dwana duwa dfoy dundi də acne bam
(Matiyê 8.28-34; Luk 8.26-39)*

¹ Ərə Jesu day gə nê woni gərsê gwale duwa gərgə managə kuray gə bəle gə Galile dugədəw də alê ta-lê, i wama gə Gerasa-lê. ² Me managə Jesu chə dodê bərwa dalawê da, abe mən gə dundi də acne widəbəw swa managə munəni-yê hara 'yo Jesu. ³ Abe gə ta di, ciri duwa də dama i managə munəni-yê. Gun mən kaw neyem magədaw dodê bêdê. Gə sul kaw, gə neyem magədaw dodê bêdê. ⁴ Gə wala wala gə bow kaya-kaya gədawê me sul əsawê me kaw, anji agədəgə bam. Ərə gun gə dng gə neyem yêw biyêw bəw dodê, ilê bêdê. ⁵ Gə changa me gə dawa me anji kədəbər munəni-yê me kura dədə, me dosbə səw jarbe gə gəlale me sojəbə ru ru me ca.

⁶ Anji yara Jesu haralê hən da, wada gəra piy gubərêw dodê dərêwê. ⁷⁻⁸ Mwom da, Jesu waydəw dundi də acne ba da: «Dəm bam abe di səwê!» Me dundi də acne di soy marjadə daa na: «əjəm, Jesu gə Mārī gaba dama mani dədəgəlê pad gorəndəw, mê ur i na sənê mo? Nê wayəm gə Mārī suməw: Gələn dərən bêdê!» ⁹ Mwom da, Jesu urdə ba da: «Gə 'ogi man mo?» Tandi wayəw: «Gə 'ogən «Gərê», dara nê gərənin na.» ¹⁰ Me tandi mərgəw Jesu dara ba 'ywarnagə bwanagə hən bêdê.

¹¹ Mana gə ta-lê di, gochəng gəmêr ilê wamalê kura tuldəlê. ¹² Dundi də acne di wayəw Jesu da: «Kalnin nê hanin gochəng nê ta di sədəgəlê.» ¹³ Jesu waygə ba hana. Ərə cendi dəm bam abe səwê, ha bwara gochəng sədəgəlê. Gochəng bərən daa kura tuldəlê hir, wa bor managə kuray-yê, chê nimi gəmaj gəmaj marbə bam. Gochəng di neyem i ya dubu sər de.

¹⁴ Nare woni gama gochəng di wada hara ciri də gechide-yê me də dine-yê me waygə nare gwale gə ta di, ərə nare di wada dara yara mani nê alal di. ¹⁵ Managə cendi gəra Jesu tuləwê ib da, yêr abe gə dundi də acne widəbəw na pii di dam lê dodê, dərêw biyêr dodê, hurê barge səwê, me cor laņa algə. ¹⁶ Nare woni yara mani nê al abe me gochəng me gə dərəgə da, kəbəgə kwandagə gwale di, ¹⁷ ərə cendi mərgəw Jesu ba hana kalnagə sənə day dı.

¹⁸ Managə Jesu nagə dam bərwa-lê dara hara dəm da, abe gə widəbə pii di amsəw ba kalnaw ba ha gandəw. ¹⁹ Me Jesu əməw hara gandəw bam me wayəw da: «Cor, ha ulay dəma-lê 'ywa warəm me waygə mani nê Aba ciri gə Mārī al gandəm me nagəni dəma də anji yêr di me.» ²⁰ Mwom da, abe di cor ha waya mani nê Jesu al gandəw managə wama gə gə 'ogəw «Ciri də mwaj» dalawê, ərə nare dam yêr kəmê duwa.

*Jesu dwana duwa dfoy mwom me made me bam
(Matiyê 9.18-26; Luk 8.40-56)*

²¹ Managə Jesu day gə nê woni gərsê gwale duwa cwaragə bi gə bərwa gəra managə kuray gə bəle dugədəw də ka-lê bi da, nare na dayar gandəw bi managə kuray di bəwê. ²² Mwom da, abe mən gə gə 'ogəw Jayrus, anji i geche gənê kulê gaba amsa Mārī gənê nare nê Juwib day, swa hara. Me managə anji bo dərêw ca yêr Jesu da, anji əndər dodê dərêwê ²³ me mərgəw nəm ba da: «Hare dē! Hare dē! Durmən womêr na, ilê dara mara le. Hare, mê ha bwadə əsam dədə dara kal də 'ywana labiya me də damna nəm bəra.» ²⁴ Me Jesu so ha gə abe di. Nare na bow ha gandəw me dəmdəw pəgən mad mad managə haralê di.

²⁵ Managə nare nê gəre nê ta di dwarzəgəlê da, deme mən də bare ha sədə neyem aliya mwaj dii sər kaw ilê me. ²⁶ Tandi hoy sədə na managə harba gə dogtər sədəgəlê, meyendə əsədə bam pad kaw, 'yo labiya bêdê. Ərə, bare di cor ha sədə na bi. ²⁷⁻²⁸ Me managə deme di doy gwale gə gə way dara Jesu mwom da, tandi waya dusədəlê ba da: «Dee nê bəl nê i barge duwa mərə kaw, nê ha 'ywa i labiya.» Yande da, deme di hara gə nilanga Jesu tarəwê nare dwarzəgəlê bəl gə Jesu barge duwa. ²⁹ Mana gə ta-lê dog, bare hara duwa di dərbə dodê me ca. Tandi kaw 'ocn dog dara ba də 'yo i labiya dəm. ³⁰ Me mana gə ta-lê dog da, Jesu kaw 'ocn dara dwana duwa də yab ba gandə yaa bam. Ərə anji co dərêw tarəwê bi yêr gə nare di me urgə ba da: «I wi me bəl barge ni mo?» ³¹ Me woni gərsê gwale duwa cow lê diyê wayəw ba da: «Mê yêr nare di gərə na, cendi dəmdər gandəm daa pəgən mad mad ta me, mê ur aba bələm dng tug mo?» ³² Me Jesu kal səw 'wuñbê tulbêw dara gaa baa yêr

gø gun gaba bøløw di. ³³ Ərø deme də idə bøløw di, laņa aldə* , sədə sadədə daa tag tag, dara tandi 'locn mani nê yala alal gandədə di, me tandi hara əndər dödə Jesu dərəwə me wayəw gwale dərə səw daa pad. ³⁴ Me ərø anji waydə ba da: «Chidən ni, dê kala dusi dənə yande da, dê 'yo bələ dəm. Ha labiya, mwom diya di kaw kaliye dəm.»

³⁵ Managø Jesu ilə wayadə deme di gwale di lə sən da, nare nê yab swa kərə nê Jayrus-lə, me cendi wayəw Jayrus ba da: «Durməm di mare dəm. Hoy Aba gələnini mani di haralə pəgin bəddə.»

³⁶ Me Jesu doy gwale day di com, me anji wayəw Jayrus ba da: «Kal ala laņa di me kal dusəm mən dənə.»

³⁷ Me managø Jesu so dara hara kərə nê Jayrus-lə da, anji əmgə nare nê dee bwaw di hara gandəw bam, me kal i nê Piyer me Jak day gø chendəw gø Jā me mərə ha gandəw. ³⁸ Managø cendi hara yala managø ciri dənə Jayrus-lə dəm da, Jesu 'yo nare nê mən ilə nulələ, me nê yab da ilə swaja wuyu me. ³⁹ Anji gandə ha kərə me waygə nare ba da: «I dana me anə nul naņ yande mo? Dwe də more di mare bəddə, me tandi i i nuni.» ⁴⁰ Managø nare ba gø doy gwale gənə Jesu duwa gø ta di da, cendi aləw məng. Mwom da, anji 'yor nare nê gərə di bam iche, me wol dwe di abadə day gø idə me woni gərsə gwale duwa nê subu di me mərə, ha gandəw. Anji gandə managø dwe di gəndədələ. ⁴¹ Anji yə dwe di əsədə me waydə ba da: *Talita kum!* Gəndəw də biyə way ba da: *Dwe də more, nê wayi:* So daa! ⁴² Mana gø ta-lə dog, dwe di so ha daa. Dwe di, aliya dərə i mwaj dii sər. Ərø, nare pad nê ilə me yər mani nê daņa nê Jesu algə di da, laņa algə naņe, me cendi dəbə yər kəmə duwa. ⁴³ Me Jesu kaw yəgədə sumdəgə naņe darə cendi ba cəmnəw gun mani nê baa algə ka di daa bəddə. Me anji waygə dng ba: «'Yanadə dwe di mani nê wama.»

6

Nare nê Najared gəņ Jesu gwale duwa bam

(Matiyə 13.53-58; Luk 4.16-30)

¹ Targin dng da, Jesu swa kala ciri də Kapernom bam me hara gərə managø Najared, i ciri də tanga anji əsər lə bag. Woni gərsə gwale duwa kaw bwaw yala gandəw me ca. ² Me managø wala gaba bwa gwayni-yə da, anji ha managø kulə gaba amsa Mārī-yə me kal səw gəlgə nare gwale gənə Mārī duwa. Nare naņ nê doy gwale duwa di da, gwale di 'yagə ərmə naņ, me cendi way ba da: «I wi me gələw duwa mani nê ta di pad yande mo? 'Wacņa duwa gə mani di da, i man yande mo? Anji 'ywaw i woy mo? Dwana duwa də idə ala mani nê daņa nê ta di da, 'lywadə duwa i woy yande bara? ³ Bag da, anji tanga i aba pəlbə habde gaa bəddə mo? Anji i Mari gorəndədə, anji i nê Jak day gø Jose chandragə, me nê Juda day gø Simō di chandragə, me chamraw nê namde kaw ilə ganandə ka.» I dara yande di me nare nê Najared di gəņ nəm gaba kala gø dusərgə managø Jesu dəwə bam. ⁴ I ta di me anji waygə nəm ba da: «Gun gaba cəmə Mārī bəw da, i nare nê dng mərə me aləw horəmbə cendi. Me waraw duwa gang nê dam gandəw ciri dəddə mən, labaa chamraw duwa gang nê dam gandəw kərə mən kaw, aləw horəmbə bəddə bag.» ⁵ I dara yande me Jesu bogə əsaw i nare nê woməre nê yab dəddəgələ mərə me soğə nəm daa mwom day-ə, me anji neyem gaba ala gø mani nê daņa nê dng managø Najared bəddə. ⁶ Me anji ərəm naņe dara nare gəņ gaba kala gø dusərgə managø dəwə bam.

Jesu kəjə paja duwa nê mwaj dii sər

(Matiyə 10.1,5-15; Luk 9.1-6)

Dng bi da, Jesu so ha ciri də dine nê managø Najared tulbədələ baa baa dara gələgə nare mani. ⁷ Me wala mən da, anji 'waga paja duwa nê mwaj dii sər di səwə me anji so kəjəgə səddəgə sər sər dara cendi ba hana asənağə nare berni. Anji 'yagə dwana də idə 'ywara gø dundi də acņe bam me ca. ⁸ Anji waygə ba da: «Unə mani nê wama əsərangə bəddə, unə sag gaba hara məjəni-yə bəddə, unə gursə əsərangə bəddə. Me unə i cilang əsərangə ⁹ me hurna gəbande gədrangə. Me barge da, layna i mən mən mərə.» ¹⁰ Anji waygə dng bi dara mani nê cendi ba hana alnagə: «Ciri də mən də yinəng gø dwani kərə dərə-lə da, cəmnə daa hana managø ciri də dng bəddə, me damna lə managø ciri də ta-lə jang bədəna gø wala gaba swa kala gø mana gø ta di neyamna nəm ba. ¹¹ Me managø ciri

* 5:33 5.33 Managø pama gø bii gø 'woo gənə Moyis lə da, nare nê Juwib day-ə da, deme wala dərə gaba yəb bare-yə baa baa, labaa mwom gø bare hana səddə da, deme di acņe nare nê Juwib dərəgələ (Lebitik 15.19-30). Bii gø 'woo way ba da: Gun gø deme də ta di bələnə səw da, anji kaw cor gø acņe me ca. I dara yande me deme neyem gaba ganda iche hara gø kwandə bəddə managø bare ha nəm sədə sən. I dara yande me managø maana də ka di lə da, deme di, algə mani nê tandi dee neyem gaba aləgə bəddə ta di: Tandi hurə nare dwaregələ me ha bələ nəm gø gun gø urə dərə ta di. I ya ta di me laņa aldə nəm naņe.

dø anê dømnhê lî me nare dæra urnâng bôdê me gønnê dwaya gø gwale dan bam me da, swana daa, hana pii, kalna ciri dæ ta di me bwabnagø nare dæra usøsø gø gødrangê bwanagø dodê. Managø anê alnagø nare di yande da, cendi ha 'wacna dara Mārī søw ba 'yoløw dødêgølê bêdê.»

¹² Mwom da, paja nênhê Jesu duwa di børiñ cêgødê ha me ha wayagø nare ba kalna acna day di bam me ba hane 'ywana Mārī døm. ¹³ Cendi 'yorgø nare dundi dæ acne nan bam me cendi bølbgø nare nê womære nan swani sêdêgølê me sogø nøm daa mwom day-ê søn.

Gwale gønê made dønê Jā Batis duwa
(Matiyê 14.1-12; Luk 9.7-9)

¹⁴ Wala gø ta-lê da, Jesu sumøw 'ogø nanø managø nare bødêgølê. Yande da, dole gø gø 'ogøw Erod Antipas kaw doy gwale gønê Jesu duwa di me. Nare nê møn da way ba: «I Jā gaba ala gø nare batem di me ba dømê daa nare nê mare dwaragølê anju. I dara yande di me anji i gø dwana dæ idø ala gø mani nê daña nê ta di.» ¹⁵ Nare nê yab da way ba i aba cømê Mārī bøw gø pii gø gø 'ogøw Eli, me nare nê yab dfang da way ba i aba cømê Mārī bøw møn gø wun ya woni cømê Mārī bøw nê pii di de. ¹⁶ Managø Erod ba doy yande da, anji way duwa ba da: «I Jā Batis gø tanga nê saw døw 'yøw bam ka di, me dømê daa nare nê mare dwaragølê anju.»

¹⁷⁻¹⁸ I sødø, Erod tanga yø Jā asøw dange. Anji giy nare yøw magødøw asøw dange-yê dara gwale gønê deme dø gø 'ogødø Erod iyad, dæ Erod chêbødø chendøw gø Pilib-lê di. Yande da, Jā di wajøw Erod di le baa baa ba da: «øjøm da, bii ønda gø 'woo-lê da, dee mê neyem gaba chaba gø chendøm diyamo di bødê.» I dara yande me Erod magødø gø Jā asøw nøm dange-yê. ¹⁹ Me Erod iyad di kaw, dusødø womdø nanø managø Jā døwê. Tand i øløwe me ur ba dø 'yøwe me ca. Me tand i 'yo børmê gaba 'yaw di bødê søn ²⁰ dara Erod di kaw wor yøw Jā di jaweye søn. Anji 'ocñ dara Jā ba i gun gø tøba Mārī dørøwê, me ba i aba købê Mārī bøw gø børmê duwa me ca. I ta di me anji aløw gø mani møn tenene dfang bødê di. Me managø Erod di ba dwayna gwale managø Jā bøwê da, anji 'ocñ mani møn nê ha ala bødê. Yande pad kaw Jā gwale duwa di 'yoløw Erod di le.

²¹ Me wala møn da, Erod iyad di 'yo børmê gaba 'yaa gø Jā di. I wala gaba ala sii 'ywala gø yaa gønê Erod duwa-lê. Anji dorbø mani nê wama dara 'yagø nare nê anji 'wagagø di. Anji 'waga i nare nê gechide nê ciri duwa dødê, me gechide nênhê asøngar day me nare nê ladøbe nê Galile me ca. ²² Mwom da, dwe dø more dø i Erod iyad durmêdø gandø managø kulø gø cendi dam lî di, me tand i narê nare dørøgølê. Nara dæra di 'yolgø nê Erod day gø nare pad nê dam ilê wama gandøw mani di le. Dara yande da, Erod so waydø dwe dø more di ba da: «Wayøn daa mani nê dørøy urgø, me nê ha 'yay gandagø.» ²³ Dang bi, anji sørgødø søw ba da: «Nê ha 'yay mani nê dæ ha urøn di le, inam i dwardi ni tuldø kaw, nê ha sawa 'yaye.» ²⁴ Dwe dø more di dømê iche, me gøra waydø idø ba da: «Nê urnêw i na mo?» Idø di codø lî diyê ba da: «Urøw Jā gaba alagø nare batem di døw.» ²⁵ Me dwe dø more cwara nê kalang managø dole di søwê, me tand i wayøw ba da: «Nê ur ba mê sawnan Jā gaba ala batem di døw asønang managø subura-lê 'yanan caga caga ka.» ²⁶ Ørø, dole di søw mar bam ledede, me anji neyem gaba ømêdø mani nê tand i urøw di bam bødê, dara anji dee sørgødø i søw managø nare dørøgølê. ²⁷ Mana gø ta-lê dog, anji wayøw asøngar gø møn ba hana sawnaw Jā døw hane nøm. Mwom da, asøngar di so ha managø kulø gø dange-yê sawa Jā di døw ²⁸ asa managø subura-lê me 'woo hara nøm 'yadø dwe dø more di, dwe dø more di yø dii di asøngar øsêwê me cøm 'yadø idø. ²⁹ Targiñ dfang da, woni gørsê gwale gønê Jā duwa di dwaya gwale di yande me cendi swa hara u kumbø dønê Jā duwa di ha nøm asa munø-lê.

Jesu 'yagø nare nê dubu jii mani nê wama
(Matiyê 14.13-21; Luk 9.10-17; Jā 6.1-14)

³⁰ Managø paja nênhê Jesu duwa cwara day gø biyê gaba asa berni-yê da, cendi dayar managø Jesu søwê ilê wayaw mani nê ba gø alagø me mani nê ba gø gølgøw nare di me pad daa. ³¹ Me mana gø ka-lê da, nare nê so cendi sêdêgølê ka kaw ilê haralê nanø, me nê hara dara 'ywegø kaw gøwø nanø, me ømgø børmê gaba wama gø mani bam me ca. Mwom da, ørø Jesu waygø woni gørsê gwale duwa ba da: «Yeni, hane, dê harang bam mønandø, me anê ha bwa gwayni lî hiñe me.» ³² Mwom da, cendi nagø managø børwaw dalawê, cendi mæra, me cilangøgø kuray gø bøle dara ba gø ha nøm bam hiñe mængagø. ³³ Me nare nan yørgø hara lî me 'ocnøgø com me ca. Yande da, nare nan nê ciri-yê pad wa gø gødragø yaa Jesu day gø nê paja duwa di dørøgølê managø cendi ilê haralê di.

³⁴ Managø Jesu ba chêê dodê børwaw-lê da, anji yêr nare nê gøre ilê mana gø ta-lê døm. Me Jesu yêr nare di nagøni day, dara cendi wun ya dømønje nê aba gamagø ilê bødê ta de, me anji gølgøw mani nanø.

³⁵ Managø dawa ilô pagaralê ðëm da, woni gørsê gwale duwa di hara tulêwê ib me wayêw ba da: «Dawa di yala pagare ðëm. Mana gø ka-lê di kaw, i bam. ³⁶ Yande da, kal nare di daa ðëm, kalgø gø hana managø ciri dè dine-yê labaa dè gechide-yê dè i tulbêndê-lê ka di gø hana kèlnê mani nê wama gø wamna.» ³⁷ Me ər̥ə Jesu di waygø ba da: «Yande da, 'yanagø nare di mani nê wama 'yeni.» Me cendi cow lê diyê bi ba da: «Me gaa nê hanin kèlê mapa i gø gursø dè idø ala gø giyê wala aru sər̥ ka di, me nê 'yagønin gø wom nəm mo?» ³⁸ Jesu waygø bi ba da: «Anê i gø mapa êndi na ilê mo? Hana, yarna.» Cendi yêr me cow wayêw lê diyê ba da: «Nê inin gø mapa jii me goche sər̥ me ilê.»

³⁹ Yande mwom da, Jesu waygø woni gørsê gwale duwa ba da: «Waynagø nare nê pad ta di, kalgø gø sabarna dodê jiga jiga me gø damna dodê managø chemde nê bəra nê i ta di dødêgəlê.» ⁴⁰ Mwom da, nare di sabar dam dodê sədêgø neyem aru me gøniñ jii me. ⁴¹ Me Jesu di, lay mapa gø jii di me goche nê sər̥ di me əsêwê me u dərêw daa me piy gø bəw lê diyê. Mwom da, anji bəlbə mapa di dodê, me 'yagø woni gørsê gwale duwa dara ba 'yanagø nare di. Anji əsgø woni gørsê gwale duwa goche nê sər̥ lê diyê. ər̥ə, cendi əsgø nare nê gøre di mapa di me goche di me wom. ⁴² Nare nê gøre nê pad ta di wom mapa gø ta di gø goche di êbdə, ⁴³ me mapa di me goche di me wor bəl dodê. Mapa di gø goche nê wor dodê di, gø laygø 'wənbə kərangə mwaj dii sər̥ bi. ⁴⁴ Me nare nê woni wama mapa di me goche di me dwarzəgəlê da, abje neyem dubu jii.

Jesu ha managø nimi dødêgəlê
(Matiyê 14.22-23; Jā 6.15-21)

⁴⁵ Mana gø ta-lê dog da, Jesu waygø woni gørsê gwale duwa gø dwana ba nagəna managø bərwa-lê me ba cilangəna kuray gø bəle di daa, me ba hana dərêwê alê, kuray dugədəw dè ta-lê dè əjə ciri dè Bedsada. Dawa dè ta di-lê kaw, baa ha cagəda nare nê gøre nê ta di i daa ðëm. ⁴⁶ Me anji cêgədə nare di daa, me kal səw ha naga hara daa kura-lê dara amsa gø Mār̥r̥.

⁴⁷ Managø mana ba ur̥in ðëm da, woni gørsê gwale duwa da, yalagø gø bərwa di i managø kuray don duwa-lê ðên sən̥. Me Jesu duwa da, wara i mənaw mana gø daa wayni-yê sən̥. ⁴⁸ Anji yêr woni gørsê gwale duwa di 'waya gø bərwa di womgø nanə dara gale di wada hara əjəgəle. Mana gø ta-lê da, gø manapər da, Jesu swa hara chêê kuray-ê di me ha gø gədaw nimi dødêgəlê əjəgə nəm. Me managø anji ilê dara cilanga woni gørsê gwale duwa di lê da, cendi yêrəw hara gø nimi dødêgəlê di. ⁴⁹⁻⁵⁰ Cendi pad yêrəw yande me ərəm gaa ba i dundi me ba hara tandi. Lanə algə nanə me cendi sojə ruru. Mwom da, Jesu di waygø daa kalang ba da: «Yinê sədêng wayna, i êndi! Lanə bəddê!» ⁵¹ Anji nagø bərwa di-lê, dam dodê managø tulêgəlê, me gale di dərbə dodê. Mwom da, woni gørsê gwale duwa di, ərəmdə nanə. ⁵² I dara cendi 'ocñ mani nê Jesu dee alagø pii əsê gø mapa lê di gəndêgə bêddê sən̥. Cendi gən̥ 'wacna gø mani gəndêgə bam.

Jesu so nare nê woməre daa
(Matiyê 14.34-36)

⁵³ Managø Jesu day gø nê woni gørsê gwale duwa cilangəgø kuray gø bəle di bam ðëm da, cendi yala i managø wama gø Genejared-lê. Cendi ðondə bərwa di gawsəni-yê. ⁵⁴ Me managø ba gø chəgədə dodê managø bərwa-lê da, nare nê wama gø ta-lê di 'ocñ Jesu di com. ⁵⁵ Me ərə nare di bər̥in wa ha managø ciri dè wama gø ta-lê baa baa. Mana pad gø nare dwayna Jesu ba yala lê da, gø layəw nare nê woməre gø gəsabe day nê 'yaa hara nəm. ⁵⁶ Managø ciri dè gechide-yê labaa dè dine-yê labaa dè bani cwan cwan-yê dè Jesu ha lê baa baa da, nare layəw nare nê woməre bow gandagø dərêwê mana gaba dayara-lê me mərgəw ba kalna nare nê woməre di ba bəlñê i barge duwa bəw mərə. Me nare pad nê bəlbəw da, cendi 'yo labiya.

7

I mani nê woy me com gun gø acne Mār̥r̥ dərêwê di mo?
(Matiyê 15.1-20)

¹ Nare nê gø 'ogəgə Parise me nê yab ðang woni gəlê bii gø 'woo gənê Moyis duwa, cendi swa managø ciri dè geche dəJursalem-mê, hara gəra dam Jesu tulêwê. ² Me cendi yêr woni gørsê gwale gənê Jesu duwa nê yab wom mani gø əsəragə nê acne. əsəragə nê acne, gəndəw dè biyê da i: cendi wom mani dəban wiya gø əsəragə bam ladə ya hada dənê nare nê Juwib ba də ərəm nəm de. ³ Bag da, nare nê Parise di me nare nê ðang pad nê Juwib di me da, lanđə i hada dənê mwagrəgə nê pii di le, i dara yande me cendi wi əsəragə bam ladəle do me wom gø mani sən̥. ⁴ Managø cendi swanay sug-lê kaw, cendi sabə sədêgə bam ya te hada day-ê de do me wom mani sən̥. Cendi lanđə mani nan̥ nê ðang nê ala nê hada day-ê di le, ya wiya day gø mani woni wama mani me woni chaa

mani me ta de. ⁵ I yande di me, nare nê Parise me woni gəlê bii gə 'woo di me ur gə Jesu ba da: «I dara na me woni gərsê gwale dëma di al mani nê wundêr gə hada dənê mwagərandə bêdê yande mo? Cendi wom mani gə əsəragə nê acne bəriŋ, dana mo?» ⁶ Ərə Jesu cogə lê diyê ba da: «'Yeni nare nê gwale 'yol bədəngê, me dusəring də korgiŋ i jiga nê ga! Esayi tanga jangə gwale gə Mārī wayəw dara darang pii di da, i sêdê 'yang. Anji way ba da:

«Nare nê ta di alən horəmbê i gə bədêgə mərə,
me dusəringə də korgiŋ da, i jiga gandən.

⁷ Cendi gəlgə kwandagə i gwale gənê nare day mərə.

I dara yande me hər wən day di

i mani nê pəgiŋ yande yag.»*

⁸ Jesu waygə bi ba da: «'Yeni da, anê kala bii gə 'woo gənê Mārī duwa bam, me anê dam managə hada dənê nare day-ê. ⁹ Əw, anê 'yo bərmê gaba gənê gə bii gə 'woo gənê Mārī duwa bam bəriŋ dara gama gə hada dan! ¹⁰ Ərmənê ladəle! Moysis way managə bii gə 'woo-lê ba da: «Algə nê abam day gə im horəmbê»†, anji way dāng bi ba da: «Gun gə cadəbəna abəw labaa iw da, ur i 'yaa bam.»‡ ¹¹ Me 'yeni, anê gəlgə dan nare ba neyamna gaba wayagə abragə labaa idəgə ba da: «Mani nê əsənê nê dee nê 'yang dara ba nê wanangê di, nê u bən 'yaw i Mārī korban dəm, gəndəw də biyê i sarga.» ¹² Yande da, anê kalgə nare bərmê gaba ala dwani gə abragə bêdê me gə idəgə bêdê me. ¹³ Yande bi kaw, anê yə hada dan ladə me anê meyendə gə gwale gənê Mārī duwa bam. Me anê al mani nan dāng nê acne nê wun yande bi.»

¹⁴ Ərə, Jesu di 'waga nare nê gəre di səwê bi me waygə ba da: «'Yeni nê pad ka diya, kalna sumdəng ladə me 'wacnana gwale ni gə nê ilê wayang gandəw lê ka di gəndəw! ¹⁵ Mani mən tenene nê swa iche me gandə ha gun səwê me cow gə acne Mārī dərəwê da, ilê bêdê bəriŋ. Me i mani nê swa gun dusəw də korgiŋ-yê me i woni cwaw gə acne Mārī dərəwê cendi. [¹⁶ Kal gun gə sumdəw woni dwaya gwale inalê da, kaləw a dwayna!]»

¹⁷ Bam mwom da, Jesu so kal nare nê gəre di dəm me ha ulay. Me woni gərsê gwale duwa cor urəw gwale gə diri gə anji dee wayaw caga ka di gəndəw. ¹⁸ Me anji waygə ba da: «'Yeni kaw, anê i woni 'wacna mani gəndêgə bêdê yande me mo? Mani nê swa iche me gandə ha gun səwê da, neyem cwa gun gə ta di gə acne Mārī dərəwê bêdê. Anê 'ocn yande bêdê ba? ¹⁹ Mani nê ta di gandə ha i managə gun dusəwê bêdê, me cendi gandə ha i nudəwê da, cendi gandə ha i bam mana gaba 'wada-lê.» Yande da, Jesu way daa ba mani mən tenene nê wama nê co gun gədwəw gə acne Mārī dərəwê da, ilê bêdê. ²⁰ Me anji waygə dāng bi ba da: «I mani nê swa gun dusəw də korgiŋ-yê me i woni cwaw gə acne Mārī dərəwê. ²¹ I managə gun dusəw də korgiŋ-yê me ərmê pad gə acne gə i ka di swa-lê: delme də idə kanja abje labaa namde, miini, 'yaa gə gun gə urê dəma, ²² 'ya gə gun diyamo, labaa jam tərəw, urê gə mani nan, dusi də acne, kojəgê də idə lama mana, ala gə mani nê al jawe, haarni, widəru, 'waga gə sii, ala gə mani dəban ərmê gə gəndəgə. ²³ Acna pad gə ta di swa i gun dusəw də korgiŋ-yê me cow nəm gun gə acne managə Mārī dərəwê di.»

Deme də i Juwib bêdê me Jesu wadə lê

(Matiyê 15.21-28)

²⁴ Dāng da, Jesu swa daa kala mana gə pii di bam me hara yala i managə wama gə Tiir-ê. Anji gandə ha kərê managə ciri də mən-lê me ur dara nare ba 'wacnana hara duwa gə kərê di bêdê. Me nare di 'ocn com dara anju ba yaalê kərê. ²⁵ Yande da, deme mən də durmêdê dundi də acne gəldə dərêdə dwaya gwale duwa me tandi swa kalang hara əndər dodê Jesu dərəwê. ²⁶ Deme də ta di i Juwib bêdê, gə yêdê i managə Siri də i managə wama gə Penisi-yê. Tandi amsə Jesu dara ba 'ywarnadə durmêdê dundi də acne bam sêdê. ²⁷ Jesu codê lê diyê gə gwale gə diri waydê ba da: «Kal dine woni ciri gə wom mapa day êbdə ladəle, dara laya gə mapa gənê dine day 'yagə grade bam da, ladê bêdê.» ²⁸ Ərə deme di wayəw ba da: «Aba ciri ni, hāg da, grade di wom i mapa gə fəlbêr dine əsəragəlê bor dodê tabəl gəndədəlê.» ²⁹ Anji waydê bi ba da: «Dara gwale diya gə ta di da, dundi də acne di gandə bam durmêy di sêdê dəm. Hale ulay diya-lê dəm!» ³⁰ Deme di so ha ulay me gərə ha 'ywa durmêdê di ilê dodê solbê-lê me, dundi də acne di kaw gandə bam sêdê dəm me ca.

Jesu so gun gə dūgərə daa

³¹ Dāng kaw, Jesu so daa kal wama gə Tiir bam. Anji ha gandə gə Sidō dəddê me cilangê gə wama gə gə 'ogəw «Ciri də mwaj» dəwê. Me anji ha nəm əjə kuray gə fəle gə Galile-yê sən. ³² Mana gə

* 7:7 7.7 Esayi (Esaie) 29.13 † 7:10 7.10 kərarə gə daa (Exode) 20.12, Deteronom 5.16 ‡ 7:10 7.10 kərarə gə daa (Exode) 21.17, Lebitik 20.9

ta-lê da, nare 'wow Jesu abe mæn gə đugøre gə way gwale ladə bəđđə hara nəm. Me nare di amsə Jesu ba da: «Asə əsəm dəwə!»³³ Jesu wol abe di ha nəm bam hiŋe nare nê gøre di tuləgələ. Anji hurê dunəw ka me kam managə sumđəwə, đang da fəsə lade dunəwə me həl gə abe di dilesəw gə dunəw də lade ilê di.³⁴ Mwom da, anji u dərəw yêr gə siyaya gə daa, me bii goche me wayəw abe di ba da: «*Epatal*»; gəndəw də biyê ba da: «Təŋêr bam!»³⁵ Mana gə ta-lê dog da, abe di sumđəw tiŋêr bam, dilesəw kaw awrar daa, me anji cor way gwale ladə pərang me ca.³⁶ Mana gə ta-lê da, Jesu yəgədə nare pad nê ilê di sumđəgə ba hana cəmnəw gun daa bəđđə paa paa. Me managə anji wajəgə yandə kaw, cendi ha cəməgə kwandagə daa pii pii com,³⁷ dara mani nê anji algə ka di da, 'yagə ərmê gə geche naŋe bəriŋ. Yandə da, cendi way ba da: «Mani duwa pad nê anji algə da, i nê lade naŋe. Anji tiŋgə nare nê đugøre sumđəgə bam me, nare nê məm bəđđəgə daa me ca!»

8

Jesu 'yagə nare nê dubu wodə mani nê wama
(*Matiyê 15.32-39*)

¹⁻² Wala mæn đang bi da, nare nê gøre naŋ đang dayar Jesu tuləwə. Cendi *al i wala subu gandəw* me mani day nê wama 'yeŋ bam. Mwom da, Jesu 'ogə woni gərsə gwale duwa di səwə me waygə ba da: «Dərən 'yəŋgənnə dara nare nê gøre nê ka di. Cendi i gandən laba wala subu pad, mani day nê wama ilê bəđđə.³ Me nê kalnagə cwarna bi gə cherni yandə da, cendi ha gabdara i bam bərmê-lê. Nê yab dwaŋəgələ da, swa i hêŋ.»⁴ Mwom da, woni gərsə gwale duwa di cow lê diyê ba da: «Me caga da, dê harang 'ywa mapa di i woy mana gə bam ka di me dê harang 'yagə gə ha wama əbdə nəm di mo?»⁵ Jesu di cor urgə ba da: «Caga da, anê i gə mapa əndi ilê mo?» Cendi wayəw ba da: «Mapa wurgəsubu ilê.»

⁶ Yandə mwom da, Jesu waygə nare di: «*Damna dodê, səŋa dədê!*» Anji lay mapa gə wurgəsubu di daa əsəwə, me aləw Mārī doche lê diyê, do me hɔlbə mapa di dodê, me u mapa di 'yagə woni gərsə gwale duwa di dara ba əsənəgə nare di. Me woni gərsə gwale duwa di yə mapa Jesu əsəwə me əsgə nare nê gøre di.⁷ Goche nê dine kaw ilê fani, me Jesu *lay goche di me piy bəw dədəgələ me waygə woni gərsə gwale duwa di ba da: «əsənəgə nare di goche nê ta di lê diyê me ca!»*⁸ Nare nê gøre nê ta di wom mapa gə ta di gə goche di əbdə me ərə gəndəgə wor bəl dodê bi. Woni gərsə gwale duwa di laya mapa me goche me nê wor dodê 'wonbə kərange wurgəsubu bi.⁹ Nare nê woni wama mapa gə goche nê ta di, i nare dubu wodə. I yandə do me Jesu di kalgə nare di cəgədə ha nəm ulay day-ê səŋ.¹⁰ Ərə, anji day gə nê woni gərsə gwale duwa di nagagə dam bərwə-lê me hargə nəm managə wama gə Dalmanuta-lê.

Nare nê Parise ur Jesu ba alnagə mani nê daŋa
(*Matiyê 16.1-4*)

¹¹ Me nare nê gə 'ogəgə Parise hara 'yo Jesu me gagə gandəw gwale gaba gərsəw. Cendi urəw ba da: «Alnin mani nê daŋa mæn nê gəl dara i Mārī me giyəm anju!»¹² Mwom da, Jesu bo goche gə geche me anji waygə ba da: «I dara na me nare nê caga di urən mani nê daŋa mo? I sədə. Dwayna, nê wayang i gwale səw đang bi: Cendi ha yara mani mæn nê daŋa nê urgə di bəđđə.»¹³ Me ərə Jesu so kal nare nê Parise di bam. Me anji day gə nê woni gərsə gwale duwa di hargə naga bərwə-lê bi me hargə nəm kuray dugədəw də alê ta-lê.

Gwale gəŋə lebər gəŋə nare nê Parise day
(*Matiyê 16.5-12*)

¹⁴ Me woni gərsə gwale gəŋə Jesu duwa nəmê laya gə mapa naŋ əsəragələ bam, cendi 'woo i mapa mæn mərə asalê bərwə di-lê.¹⁵ Jesu duwa da, waygə dara mani nê cendi ba alnagə: «Dwayna, asəna angal dan ladəle dara lebər gəŋə nare nê Parise day me gəŋə dole gə Erod duwa me ca!»¹⁶ Yandə da, cendi wajə bulê day-ê gaa anji ba way i dara mapa day ba ilê bəđđə di mo?¹⁷ Jesu 'ocŋ ərmê day di com me waygə ba da: «I dana me anê wajə bulê dan-ê ba anê i gə mapa ilê bəđđə di mo? Anê wor 'wacŋa mani gəndəgə səŋ mo? Dədəŋg woye fəa? I dana me anê gəŋ 'wacŋa gə mani gəndəgə bam yandə mo?»¹⁸ Dərəŋg ilê me anê yərgə mani bəđđə yandə mo? Sumđəŋg ilê me anê doy gə gwale bəđđə, dana mo? Dusəŋg gwong daa managə mani-yê bəđđə mo?¹⁹ Ərmənê: Pii, managə nê hɔlba mapa gə jii me nê əsəgə nare nê dubu jii di me gəndəw wara dodê, anê laya gəndəw də wara dodê 'wanba kərange əndi na mo?» Cendi wayəw ba: «I mwaj dii sər.»²⁰ «Me managə nê hɔlba mapa gə wurgəsubu dodê me nê əsəgə nare nê dubu wodə di me gəndəw wara dodê da, anê laya gəndəw

dø wara dodê di 'wanba kørange ændi na mo?'» Cendi way ba: «I wurgøsubu.»²¹ Anji waygø ba da: «Mani nê ta di gændøgø di, anê 'ocn bôdê hurêg søn mo?»

Jesu so abe gø dørêw buu daa

²² Managø Jesu day gø nê woni gørsê gwale duwa hargø gø managø Bedsada mwom da, nare walaw abe mæn gø dørêw buu hara nøm, me cendi amsøw dara anji ba ðølnøw gø æsøw.²³ Mwom da, Jesu yø abe gø dørêw buu di æsøw, woløw ha nøm ciri gogør dæra-lê, me anji ðæsøw lade managø dørêwê me bo æsaw dæwê me urøw ba da: «Gaa mê yêr mani mo?»²⁴ Me abe gø dørêw buu di tin dørêw daa me way ba da: «Nê yêr i nare; nê yêrgø wun ya habde de, me ilê harbalê.»²⁵ Jesu di cor bo æsaw abe gø dørêw buu di dørêwê ðang bi, me managø abe di tin dørêw bam ðang bi da, anji 'yo labiya me yêr mana ladø pørang me ca!²⁶ Me Jesu wayøw ba da: «Cor ha ulay dæma-lê ðøm, me u bærmê gø ciri dæ Bedsada di dædê bôdê!»

Jesu i Dole gø Mārī biyêw gø Kris di

(Matyê 16.13-20; Luk 9.18-21)

²⁷ Mwom da, Jesu day gø nê woni gørsê gwale duwa di sogø gandøgø dara hara managø ciri dæ dine nê i ciri dæ gø 'ogødø «Sesare dønê Pilib» tulbêdêlê. Me managø bærmê-lê da, anji so ur woni gørsê gwale duwa ba da: «Caga da, nare di way ba nê i wi ðag mo?»²⁸ Me woni gørsê gwale duwa di wayøw ba da: «Nare nê mæn da, way ba mê i Jā gaba alagø nare batem; nê yab da, way day ba mê i aba cømê Mārī bøw gø Eli, nê yab ðang bi da way day ba mê i woni cømê Mārī bøw nê pii di gun day gø ðang.»²⁹ Anji urgø ðang bi ba da: «Me 'yeni dan da, anê way ba nê i wi ðag di mo?» Ærø Piyer wayøw ba da: «Æjøm da, mê i Dole gø Mārī biyêw gø Kris di.»³⁰ Mwom da, Jesu yêgødø woni gørsê gwale duwa sumdøgø dara cendi ba cømønøw gun mæn gwale gø ta di daa bôdê.

Jesu day gø nê woni pama tarøw da, ha gølê i dærin

(Matyê 16.21-28; Luk 9.22-27)

³¹ Ðang bi da, Jesu so waygø woni gørsê gwale duwa di daa pørang ba da: «Ændi gø Gun gorøndøw di, nê ha gølê dærin nañe. Gechide nønê nare nê Juwib day me gechide nønê woni bwasa Mārī day me woni gølê bii gø 'woo gønê Moyis duwa me ha urøn bôdê, cendi ha 'yan bam, me wala gø subu-lê* da, nê ha dømê daa nare nê mare dæragølê.»³² Managø anji waygø daa yandø pørang mwom da, Piyer woløw ha nøm bam tulin-yê hiñe me ha swagødaw nøm.³³ Me Jesu cwa dørêw yêr woni gørsê gwale duwa di me sogødøw Piyer ba da: «Ha bam ched tulønê, Sidan ga, ærmê dæma da, wundør gø ærmê gønê Mārī duwa bôdê, me wundør i gø ærmê gønê nare day.»

³⁴ Ærø Jesu 'ogø nare nê gære day gø nê woni gørsê gwale duwa sæwê me waygø ba da: «Gun gø urnê baa pamna tarøn da, a ærmønê døw duwa-lê gang bôdê, me unê habda duwa gø dagøla døwê me pamnan nøm.†³⁵ Gun gø urnê bølê gø sæw daa sønna dædê ka da, anji gøn bølê gaba dama gø dørêw bærin di bam. Me gun gø gønñê bølê duwa gø sæw sønna dædê ka bam daran ændi me dara Nø dæ lade di me da, anji ha 'ywa bølê gaba dama gø dørêw bærin di le.³⁶ Gun da, dee 'ywana mani nê sønna dædê ka pad le, me 'ywana bølê gaba dama gø dørêw bærin bôdê da, ladni duwa ilê woy mo?³⁷ Labaa, gun ha 'yaw Mārī i na dara kølê gø bølê duwa gaba dama gø dørêw bærin di mo?³⁸ Nare nê caga ka i nê acne, me nê woni cwaw Mārī taragø me. Gun gø woy woy gø alna jawe dara daran ændi me dara gwale ni me managø nare nê ta di dørøgølê da, ændi gø Gun gorøndøw di kaw, sanga nê ha alaw jawe yandø di me wala gø nê cwarne gø 'ywegøda gønê Aban me gø Paja duwa nê daa me ca.»

9

¹ Me anji waygø gwale gø ðang ba da: «I sødø. Dwayna, nê wayang i gwale sæw ðang bi: Nare nê yab nê ilê dærangø caga ka di, cendi ha yara Mārī lama duwa gø dæwri gø dæwana di gø dørøgø do me cendi ha mara søn.»

Jesu sæw kølanger bam

(Matyê 17.1-13; Luk 9.28-36)

² Wala kubi tarøwê da, Jesu wol Piyer me Jak me Jā me mæra, ha gandagø bam tulin-yê hiñe, managø kura dæ hoy dædê bam høn gø nare. Managø cendi i mændagø kura dædê mwom da, Jesu sæw

* 8:31 8.31wala gø subu-lêNare nê Juwib asø wala da, asø i dawa. Dawa dæ mani alalna lê da, cendi asø i wala mæn ðøm. I ta di me Jesu mar gø bandradi me døm dæw munø-lê gø dæmas gø jomni da, cendi asø ba i wala subu ðøm. † 8:34 8.34 unê habda duwa gø dagøla døwê me pamnan nøm: Gændøw dæ biyê way ba da: Gun gø ta di, kal a ina ib dara urê gø gølê gø dærin me made me ca.

kəlangar bam wun jiga managə dərəgələ. ³ Barge duwa da cor 'yogədə 'ywigəda gə al laŋa naŋe me wusə kəng. Wusənanı gə ta di, gun mən kaw neyem alaw səna dəddə ka bəddə. ⁴ Me jisgə yande da, woni gərsə gwale duwa nê subu di yêr woni cəmê Mārī bəw nê pii nê Eli day gə Moyis kaw ilê waya gwale-yê gə Jesu me.

⁵ Mwom da, Piyer wayəw Jesu ba da: «Aba gələnın mani, dê damang ka di da, ladə naŋe. Yande da, kalnın nê dŋangrangnın kundi subu mana gə ka-lê di, mən ina dəma, me mən ina Moyis duwa, me mən dŋang bi da ina Eli duwa me.» ⁶ Me gwale gə Piyer wayəw ta di da, anji way i gwale gə bərmê duwa bəddə, dara anji day gə kwandaw di, laŋa cor algə le. ⁷ Ərə cendi yêr siyaya mugə daa kədab, me doy gwale nəm siyaya di dalawê way ba da: «Anju gə ta di, i gorəndən, dusən urəw naŋe. Dwayna gwale bəwê!» ⁸ Mana gə ta-lê dog, woni gərsə gwale gənê Jesu duwa di, yêrbə tulbəgə, me cendi yêr gun mən gə dŋang ilê bəddə, me i Jesu di mən ilê gandagə.

⁹ Managə cendi ilê chêê nəm dodê kura-lê di da, Jesu waygə woni gərsə gwale duwa cendi ba cəmnêw gun mani nê cenni ba yaragə gə dərəgə ka di gwale day daa bəddə paa paa, bəraa kal anju gə Gun gorəndəw di ba dəmnê nəm daa nare nê mare dwaregələ ba. ¹⁰ Cendi gam gwale gə anji waygə di dusərəgələ, me urbə i sədəgə dara gwale gə «swa gə daa managə nare nê mare dwaregələ» di da, way ba i man mo?

¹¹ Dəng da, cendi ur Jesu ba da: «Woni gələ bii gə 'woo way ba Eli ba haralê ba do *me Dole gə* Mārī biyêw di hara sən* di da, i dara na dŋag di mo?» ¹² Mwom da, Jesu waygə lê ba da: «I sədə, Eli di haralê ba, dara dŋangəra gə mani pad gə bərmê day. Yande da, i man man me gə jangə Magtubu dənê Mārī-yê way ba Gun gorəndəw di baa ha gələ dərın naŋe, me ba gə ha gəñêw bam me mo?» ¹³ Bəg da, nê wayang: Eli di da, anji gəra dəm, me nare aləw mani pad nê dərəgə ur. I ta di me gwale gə gə jangəw managə Magtubu dənê Mārī-yê pii dara daraw di, yala alal nəm.»

Jesu 'yor dundi də acŋe bam dwe səwê

(*Matiyê 17.14-20; Luk 9.37-43*)

¹⁴ Managə Jesu day gə nê woni gərsə gwale duwa nê subu di cwaragə yala managə woni gərsə gwale duwa nê yab nê wor dodê di sədəgələ ib da, cendi yêr nare nê gəre naŋ ilê gandagə liwgə daa, me woni gələ bii gə 'woo gənê Moyis duwa kaw ilê gaga gwale-yê gandagə. ¹⁵ Managə nare di ba gə yêr Jesu hara yala mwom da, sədəgə 'yolgə, cendi wa kalang saw Jesu dərəw daa dara alaw gə labiya. ¹⁶ Jesu di urgə ba da: «Anê gagə gwale gə woni gərsə gwale ni da, i gwale na mo?» ¹⁷ Mwom da, gun mən nare dwaregələ cow lê diyê ba da: «Aba gələnın mani, nê walam gorəndən gə dundi də acŋe əməw waya gə gwale bam yala nəm lê. ¹⁸ Mana gə woy-yê woy-yê kaw, dundi də ta di swanaw daa, əndəw i dodê, bəw sugədəle me yidəbê sandaw me səw kaw mar bam woy pəgıŋ kagaga me. Dee nê amsə woni gərsə gwale dəma dara ba 'ywarnaw dundi də acŋe də ta di bam kaw, cendi neyem 'ywaraw gandədə bəddə.» ¹⁹ Mwom da, Jesu waygə ba da: «'Yeni nare nê caga woni kala dusərəng dənê bəddə nê ga! Nê ha dama ganang ala wala əndi na do me anê ha kala dusərəng dənê sən mo? Dusi dan də kala bəddə di, nê ha 'wodə dən bam bəraa mindi na mo? Walnan dwe di hane nəm!» ²⁰ Cendi walaw dwe di hara nəm, me managə dundi də acŋe di ba də bo dərədə ca yêr Jesu da, tandi u dwe di gə dwana əndəw dodê, dwe di habdə dodê səna dəddə, me bəw kaw sugədə me ca. ²¹ Mwom da, Jesu ur dwe di abəw ba da: «Mani nê ta di aləw i mindi na mo?» Dwe di abəw cow lê diyê ba da: «Mani di aləw i bəg managə anji wor nəm gə dənani duwa ba. ²² Dundi də ta di bəgədəw managə duwa-lê me nimi-yê me ilê dara 'yaw nəm ta di. Me dee mê neyamna gaba alaw maniye da, yêr ŋagəni nin me waninê!» ²³ Jesu wayəw ba da: «Dana me mê way ba «dee nê neyamna» ba mo? Gun gə kalna dusəw dənê da, nê neyem alaw mani pad le.» ²⁴ Mana gə ta-lê dog da, dwe di abəw so soy marjaw daa naŋ way ba da: «Nê kal dusən dəmê! Me wannê, dusi ni də kala di i bani sən.»

²⁵ Managə Jesu ilê waya gwale-yê gə dwe di abəw da, nare ilê haralê dajara naŋ naŋ. Managə Jesu yêrgə yande da, anji ərın dundi də acŋe waydə ba da: «Dundi də idə əməw dwe waya gə gwale bam me dwaya gə gwale bam me, i əndi me nê wayi: Dəm bam dwe di səwê, me cwaray dəwê dŋang bi bəddə dəm!» ²⁶ Mwom da, dundi so soy daa naŋ, nongərə dwe di əndəw dodê gə dwana, do me tandi dəm bam dwe di səwê, kal dwe di wun gun gə mare. Nare naŋ way dwe di ba mare. ²⁷ Me Jesu yə dwe di daa gə əsəw dara ba swana daa, me anji so dəbə daa.

²⁸ Mwom da, Jesu so ha kərê. Me managə woni gərsə gwale duwa ilê gandəw kərê məndagə da, cendi urəw: «I dana me nenin da, nê neyamanin 'ywarə dundi də ta di bam bəddə mo?» ²⁹ Jesu cogə lê diyê ba da: «I gə amsa gə Mārī mərə me ba mê ha 'ywarə gə dundi də ya ta de di bam gun səwê.»

* 9:11 9.11 Malachi 3.23.

Jesu way bi ba gø ha 'yaw me baa ha dømê daa munê-lê
(Matiyê 17.22-23; Luk 9.43-45)

³⁰ Ərø, Jesu day gø nê woni gørsê gwale duwa sogø daa kal mana gø ka di bam, me cendi ha jêê gø wama gø Galile dæwê. Me Jesu da, ur dee gun mæn kaw ba 'wacnana bêdê, ³¹ dara anji ilê gëlêgø i woni gørsê gwale duwa mani. Anji waygø ba da: «Əndi gø Gun gorəndəw di da, gø ha 'yan nare nê gəsgədə əsəragələ. Cendi ha 'yan bam. Me managø cendi dara 'yan bam da, wala gø subu-lê† da, nê ha dømê daa nare nê mare dwarzagələ.» ³² Woni gørsê gwale duwa di 'ocn gwale gø ta di gəndəw bêdê, me cendi lan urêw bam.

I wi me i geche mo?

(Matiyê 18.1-5; Luk 9.46-48)

³³ Jesu day gø nê woni gørsê gwale duwa yalagø ciri də Kapernom-mê dəm. Me managø cendi i kəê da, Jesu urgø ba da: «Dee anê gagø gwale bərmê-lê da, i gwale na mo?» ³⁴ Me cendi asəw gwale lê diyê bêdê. Bag da, managø bərmê-lê di, cendi dee gaga dara 'wacna i wi me dwarzagələ da ba i geche mo. ³⁵ Ərø Jesu kal səw dam dodê 'waga woni gørsê gwale duwa nê mwaj dii sər di səwê ib me waygø ba da: «Gun gø urnê ba gədənê geche da, kal a cwana səw gun gø i kwandaw nê pad ka di taragələ, me aba kəjêgø me ca.» ³⁶ Ərø Jesu di wala dwe gø 'yəng chəw dwarzagələ, ərø anji yəw səwê me waygø woni gørsê gwale duwa ba da: ³⁷ «Gun gø yinê gun gø wun ya dwe gø ka di de gø dwani dara daran əndi da, anji yən i əndi. Me gun gø yinən gø dwani yande da, anji yən i əndi məra bêdê, me yə i aba giyən di.»

Aba ələndə bêdê da, i gun ənda

(Luk 9.49-50)

³⁸ Jā wayəw Jesu ba da: «Aba gələnin mani, dee nê yaranin gun mæn 'ywara dundi də acnə bam nare sədəgələ gø suməm, me nê urənin dee ba nê əməwnin i ala bam, dara anji i ganandə mən bêdê.» ³⁹ Me Jesu wayəw ba da: «Əmnəw ala bam bêdê. Dara gun gø alna mani nê danə gø sumən da, anji i gun gø ha waya gwale ni gø acnə kalang bêdê. ⁴⁰ Gun gø əlnəndə bêdê da, anji i gun ənda. ⁴¹ I sədə. Dwayna, nê wayang i gwale səw d'ang bi: Gun gø 'yanang nimi nê chaa dara anê ba i nare nənê Kris duwa da, inam i mani-yê bani yande hiŋe məra kaw, anji ha 'ywa gwayni duwa le.»

Gəñê gø bərmê gaba ala acna bam

(Matiyê 18.6-9; Luk 17.1-2)

⁴² «Gun gø lamna i dwe mən gaba kala dusəw dənê kwandaw dwarzagələ alnaw acna-lê da, gun gø ta di, gø manaw kuŋa də jore də nuu nan kunəwê me gø unəw alnaw managø nimi nê kuray gø geche-yê kaw, wome bêdê sən. ⁴³ Inê i əsəm gø mən me lamnam alnam acna-lê anju da, saw aləw bam! Hara gø mana gø bələ gaba dama gø dərəw bəriŋ-yê gø əsəm mən da, ladə nan d'oy kala gø əsam lê ca me mê ha nəm duwa də 'ywa dəra budê bam bêdê bəriŋ-yê di. [⁴⁴ Mana gø ta-lê da, dan də idə mara bêdê bəriŋ də idə wama nare kumbə day ilê, me duwa də 'ywa dəra budê bam bêdê bəriŋ ilê me ca.] ⁴⁵ Inê i dəgəlam də mən me lamnam alnam acna-lê tandi da, sawdə asədə bam! Hara gø mana gø bələ gaba dama gø dərəw bəriŋ yêê gø dəgəlam mən da, ladə nan d'oy kala gø gədam lê ca me gø ha asam nəm duwa də 'ywa dəra budê bam bêdê bəriŋ-yê di. [⁴⁶ Mana gø ta-lê da, dan də idə mara bêdê bəriŋ də idə wama nare kumbə day ilê, me duwa də 'ywa dəra budê bam bêdê bəriŋ ilê me ca.] ⁴⁷ Inê i dudəm mən me lamnam alnam acna-lê tandi da, bidə aldə bam! Hara gø ciri dənê Mārīyêê gø dudəm mən da, ladə nan d'oy kala gø dərəm lê ca me gø ha asam nəm duwa də 'ywa dəra budê bam bêdê bəriŋ yêê di. ⁴⁸ Mana gø ta-lê da, dan də idə mara bêdê bəriŋ də idə wama nare kumbə day ilê, me duwa də 'ywa dəra budê bam bêdê bəriŋ ilê me ca.

⁴⁹ «Duwa ul biri marəw duwa bam gədəw gø lade. Wala kaw, gø bow wama-lê dara ba 'ywalna nəm. Yande da, Mārī asəw gun gø woy woy kaw wamani dara ba d'angərnaw gədənəw gun gø lade me ca. ⁵⁰ Wala da, i mani nê lade nanə. Me managø wala di hərənga duwa meyendarna bam da, mê ha ala i man dara cwaw gø hərənga duwa gø ta di bi mo? Kal anê wun i ya wala gø 'yole de managø nare dwarzagələ, me yinê sədəng gø dwani me ca.»

† 9:31 9.31 wala gø subu-lê Yarna gwale gø ta di gəndəw də gø biy managø Markø 8.31 magtubu gəndədə də dodê-lê.

10

Gølå gønå Jesu dara abe day gø deme agøda day gø bam
(Matiyø 19.1-12)

¹ Mwom da, Jesu day gø nê woni gørså gwale duwa di swa daa *managø* Kapernom dara hara managø wama gø Jude-yê me kuray gø Jurde dugødøw dø alê ta-lê me ca. Mwom da, nare nan gøra dayar gandøw ðang bi me, anji gølgø gwale gønå Måri duwa, ya ba al nøm pii pii de. ² Mana gø ta-lê da, nare nê gø 'ogøgø Parise hara Jesu søwê ib me urøw nøm gø gwale gaba gørsøw ba da: «Børmê ønda gønå Måri-yê da, abe neyem agøda gø diyamo bam mo?» ³ Ørø Jesu di kal søw urgø ba da: «Managø bii gø 'woo-lê da, Moyis wayang ba man mo?» ⁴ Cendi cow lê diyê ba da: «Anji kalnin børmê ba abe gø urnê 'lywara gø diyamo bam bəriñ da, kal anju ba jangønadø magtubu dø idø 'lywaradø 'lywanadø øsødølê me, anju ba agødøna gandødø søñ.» ⁵ Ørø Jesu waygø ba da: «I dara dødøng wayni døra me Moyis kalang anê al nøm yande ta di. ⁶ Me managø Måri dii gø mani pad gøndøgø da, anji asø i abe me deme me.† ⁷ I dara yande me abe ha swa kala abøw day gø iw bam, ha ðamara nøm gø diyamo me, ⁸ cendi gødø ya gun møn tenene de.‡ Yande da, cendi i nare sør bødê me cor i gun møn tenene ðøm. ⁹ Yande da, kal gun agødøna mani nê Måri daygø daa møn di bam bødê.»

¹⁰ Targiñ da, managø Jesu igø kørê gø nê woni gørså gwale duwa da, cendi urøw ðang bi dara gwale gaba agøda gø deme bam di. ¹¹ Jesu waygø ba da: «Gun gø ana gø diyamo bam me unê dø ðang da, anji al i acña gø diyamo dø pii di. I ya anji ba i i gø jaw diyamo de. ¹² Deme kaw, dø swana gøñnê tørêdø bam me unê abe gø ðang da, tandi al i acña gø tørêdø gø pii di. I ya tandi ba i i gø kondødø tørêdø de me ca.»

Jesu biygø dine busø dødøgølå
(Matiyø 19.13-15; Luk 18.15-17)

¹³ Dang da, narje hara gø dine nê 'yøng 'yaw Jesu dara anju ba ðølbønå dødøgø me ba biynøgø gø busø. Me woni gørså gwale gønå Jesu duwa di sogødøgø nare di lê. ¹⁴ Managø Jesu baa yør yande da, dusøw naw me waygø ba da: «Kalna dine di gø hane 'lywanan, ømnøgø bam bødê. Dara i nare nê wun ya cendi de me Måri lam dwåri duwa dødøgølå. ¹⁵ I sødø. Dwayna, nê wayang i gwale søw ðang bi: Gun gø kalna Måri lamna dwåri duwa døwê ya dwe gø 'yøng de bødê da, anji ha ganda hara lew dø dwåri dønå Måri-yê di bødê.» ¹⁶ Mwom da, Jesu laygø dine nê 'yøng di yibøgø daa jorgøwê me bogø øsaw dødøgølå me bigø gø busø.

Jesu day gø aba 'lywa mani
(Matiyø 19.16-30; Luk 18.18-30)

¹⁷ Managø Jesu øndør børmå-lê dara hara mwom da, abe møn wada gø gidi gøra piy gubørøw dodê dørøwê me urøw ba da: «Aba gølnin mani gø lade, nê ha ala i man man me nê ha 'lywa nøm gø bølê gaba dama gø dørøw bəriñ di mo?» ¹⁸ Jesu wayøw da: «Dana me mê 'ogøn ba nê i gun gø lade mo? Gun gø lade da, i Måri møn tenene. ¹⁹ Mê 'ocñ mani nê bii gø 'woo gønå Måri duwa waygø di com: Ba mê ha 'yaa gun gø urê døma bødê, ba mê ha 'ya gø jam gun diyamo bødê. Ba mê ha miyê gun mani duwa bødê. Ba mê ha sawaw gun gwale gø acñe døwê bødê. Ba mê ha alaw gun mani nê acñe bødê. Ba mê ha alagø nê abam day gø im horømbê me ca.§ ²⁰ Abe di wayøw da: «Aba gølnin mani, mani nê ta di da, nê algø managø dønani ni-yê ba.» ²¹ Jesu yørøw børaa, me dusøw urøw nanø, me wayøw ba da: «Mani nê møn da, mê wor alagø søñ. Ha ulay døma-lê me køl mani døma nê 'lywa nê kørê døma-lê bam pad me øsø gursø day 'yagø nare nê bugør. Yande me, mê ha 'lywa mani nê 'lywa daa Måri søwê. Ørø hare pam tarøn.» ²² Ørø Jesu gwale duwa gø ta di 'yoløw bødê bəriñ me søw mar bam ledede me øndør ya, dara anji, mani duwa nê 'lywa di 'yarbar nanø.

²³ Jesu yørbø woni gørså gwale duwa nê tulbøwê di me waygø ba da: «Woni 'lywa mani da, ganda day gø managø lew dø Måri lam dwåri-yê da, wom nanø.» ²⁴ Woni gørså gwale duwa di, dusørgø nagø dara gwale gø anji waygø gandøw di. Me Jesu waygø ðang bi: «Døndan, ganda gø managø lew dø Måri lam dwåri-yê da, wom nanø. ²⁵ Jambal dømnê libara gubø duwa-lê kaw, wom bødê søñ. Me gun gaba 'lywa mani da, ganda duwa gø managø lew dø Måri lam dwåri-yê da, wom nanø ðoy bam.» ²⁶ Gwale gø ta di 'yagø woni gørså gwale gønå Jesu di ørmê nanø bi me, wajø gwale bulê day-å ba da: «Me inam i yande da, i wi me ha neyama 'lywa bølê di mo?» ²⁷ Jesu yørbøgø me waygø da: «Nare da, wom ðoy dødøgø le, me Måri da, wom gandøw bødê. Mani møn nê ðoy Måri døw da, ilê bødê.»

* 10:4 10.4 Deteronom 24.1. † 10:6 10.6 Diyø gø mani gøndøgø (Genèse) 1.27. ‡ 10:8 10.8 Diyø gø mani gøndøgø (Genèse) 2.24. § 10:19 10.19 kørara gø daa (Exode) 20.12-16.

²⁸ Mwom da, Piyer wayøw da: «Me nenin da, nê kalanin mani pad bam taraninê, me nê ilênin pama tarême da, nin da, ha 'ya i man mo?» ²⁹ Jesu wayøw ba da: «I sêdê. Dwayna, nê wayang i gwale sêw ðang bi: Gun gø kalna ciri duwa me, chamraw nê abje me nê namde me, iw me abêw me dëndaw labaa dage duwa bam daran êndi me dara Nô dê lade di me da, ³⁰ gø ha bwaw gun gø ta di mani nê pad ta di lê diyê dii aru caga dama duwa gø sêna dêdê ka: nê ciri, nê chamraw nê abje me nê namde me, nê igrêw me, nê dine, nê dage me ca. Gun gø ta di, ha gølê i dërin me ca. Me ðan sanga da*, anji ha 'ywa i bêlê gaba dama gø dërêw bërin. ³¹ Nare nan nê caga i nê pii cendi da, ha cwara 'ya i nê targin dwaregêlê, me nare nan nê caga i targin da, ha cwara 'ya i nê pii dwaregêlê me ca.»

Jesu way gwale gaba dii subu-lê ba gø ha 'yaw me baa ha dêmê daa nare nê mare dwaregêlê
(Matiyê 20.17-19; Luk 18.31-34)

³² Cendi ilê bërme-lê dara hara Jursalem. I Jesu me ha dërêgêlê. Woni gërsê gwale duwa di êrmêdê gwale nan me, woni pama taragø da, lanã algø le. Dang da, Jesu wol woni gërsê gwale duwa nê mwaj dii sêr di mândagø me ilê wayagø gwale-yê dara mani nê mæra ba ha 'yaw di. ³³ Waygø da: «Dwayna, dê ilê nagang harang i Jursalem. Managø ciri dê ta-lê di me êndi gø Gun gorêndêw di, gø ha 'yan gechide nê nê woni bwasa Mârî day me woni gølê bii gø 'woo gønê Moyis duwa me êsêragêlê. Cendi ha bwan gwale dênê kal ba gø 'yên nê m, me gæra ha 'yagø nare nê i Juwib bêdê êsêragêlê. ³⁴ Cendi ha alan mêng, ha hêsêben lade sê nê, ha gwaban gø bërãw me ha 'yane. Me wala gø subu-lê† da, nê ha dêmê daa munê-lê.»

Jak day gø Jã ur Jesu mani
(Matiyê 20.20-28)

³⁵ Targin ðang da, nê Jak day gø Jã nê i Jebede dëndaw hara Jesu tulêwê ib me wayøw ba da: «Aba gølênin mani, mani nê nê ilênin urême ta di da, nê urnin ba mê alnanin gandagø le.» ³⁶ Anji urgø ba da: «Anê ur ba nê alnang i na mo?» ³⁷ Mwom da, cendi wayøw ba da: «Dawa dê mê dara dama mana dëma gø 'yogêde-yê da, kalnin nê damnin gun mæn êsê m gø abe-yê, me gun mæn êsê m gø jele-yê me ca.» ³⁸ Me Jesu waygø da: «Mani nê anê amsøgø ta di da, anê 'ocnêgø bêdê. Gaa anê ha neyama chaa wamani gø nê ha chaw di mænanng mo? Labaa gaa anê ha neyama urê gølê gø dërin gø nê ha gølêw di mænanng mo?» ³⁹ Cendi cow lê ba da: «Nê hanin neyama le.» Mwom da, Jesu di waygø ba da: «êw, anê ha chaa wamani gø nê ha chaw di le, me anê ha gølê dërin gø nê ha gølêw di le 'yang. ⁴⁰ Me dara mana dan gaba dama, gun mæn êsê n gø abe-yê me gø mæn êsê n gø jele-yê me da, nê neyem êrmêng gandêw êndi bêdê. Mana gø ta di igø i nare nê Mârî ðangêrêgø gandêw di day.»

⁴¹ Managø woni gërsê gwale duwa nê wor mwaj di ba gø doy gwale gø ta di da, dusêrêgø nagø nê Jak day gø Jã di dêdêgêlê. ⁴² Mwom da, Jesu 'ogøgø sêwê pad day-ê me waygø ba da: «Anê 'ocn kow dara nare nê gø êrmøgø ba gø i dølge nê nê nare nê gøndêgø jiga jiga pad day-ê da, cendi bøl kwandagø ya ba gø i woni ciri day de. Me nare nê ladêbe kaw gølgø kwandagø nê nare dërêgø me ca. ⁴³ Me managø bulê dan-ê ka da, ha alala i yande bêdê. Gun gø urnê ba ina geche dan da, kal a ina aba køjêgø kwandaw. ⁴⁴ Me gun gø urnê ba ina gø pii bulê dan-ê anju da, kal a cwarna kwaya gønê kwandaw day pad. ⁴⁵ Yarna, êndi gø Gun gorêndêw di kaw, nê hara i dara køjê gø nare bêdê, me nê hara i dara gødê aba køjê gønê nare day me 'woo sên 'yadê made dara kêdê gø nare nan daa me ca.»

Jesu tinøw Bartime gø boy dërêw bam
(Matiyê 20.29-34; Luk 18.35-43)

⁴⁶ Jesu day gø nê woni gërsê gwale duwa gøragø managø ciri dê Jeriko-lê, me managø cendi gandê bam ciri dê ta di-lê dara hara pii da, nare nan ha gandagø dara bwagø. Abe gø boy mæn gø gø 'ogøw Bartime, gø i Time gorêndêw, dam lê bërme dugêdêwê amsalê. ⁴⁷ Managø anji doy dara ba i Jesu gø Najared me ba yala anju da, anji so soy marjaw daa nan ba da: «Jesu gønê dole gø Dabid mwaw, yêr nãgøni ni ðe!» ⁴⁸ Mwom da, nare nan sogêdêw dara anji ba ðechæna bøw daa. Me anji sojê marjaw daa nan ðoy gø pii bam bi: «Dole gø Dabid mwaw, yêr nãgøni ni ðe!» ⁴⁹ Mwom da, Jesu

* 10:30 10.30 ðan sanga Ur ba gø way wala gø Mârî ha cwa daa me sêna me dërway. † 10:34 10.34 wala gø subu-lê: Yarna gwale gø ta di gøndêw dê gø biy managø Markø 8.31 magtubu gøndêdê dê dødê-lê.

‡ 10:38 10.38 Managø magtubu dênê Mârî duwa dê gø jangêdê pii gø bii gø gørek da, gø jangø mana gø ka-lê ba da: «Gaa anê ha neyama chaa mani nê kob dware-lê nê nê ha chagø êndi di mænanng mo? Labaa gaa anê ha neyama ala batem dê nê ha aladê êndi di mænanng mo?» Mani nê kob dware-lê me batem me da, Jesu way êrm i gø wamani gø ha 'ywwaw di.

di dʒəbø dodê me waygø nare ba da: «'Wagənan abe gø ta di!» Nare di 'waga abe gø boy di me wayəw ba da: «Yə səm woy! So daa, anji 'ogəme.»⁵⁰ Managø anji ba doy yande da, kal barge duwa gø geche dodê me so daa pəlam ha əjə gø Jesu.⁵¹ Me Jesu di wayəw da: «Mê ur ba nê alnam i na mo?» Abe gø boy di cow lê diyê ba da: «Aba gələnin mani, tiŋən dərən bam. Kal nê yêr mana ya ni gø pii de.»⁵² Jesu wayəw da: «Mê kala dusəm dənê da, mê 'yo bəlê, me hale maa dəm.» Mana gø ta-lê dog da, abe gø boy di yêr mana ya duwa gø pii de me kal səw ha gø Jesu.

11

Jesu yala managø Jursalem

(Matiyê 21.1-11; Luk 19.28-40; Jā 12.12-19)

¹ Ərə, Jesu day gø nê woni gərsê gwale duwa chidə yala ib gø ciri də dine də Bedpage me Betani me də i ib gø ciri də geche də Jursalem di. Cendi hargø əjə kuŋa də Olibe-yê. Mwom da, Jesu giy woni gərsê gwale duwa sər pii dərêwê,² me waygø da: «Hana managø ciri də 'ya dərəngê ta di! Anê dara ganda lê da, anê ha 'ywa kura gø dwe gø maw gø sade dʒəbø lê, dii mən kaw gun wor ajilaw səŋ. Awrənaw daa, hane nəm 'yanan.³ Me gun urnəng, anê ba anê al yande dana mo da, waynaw da: «I Aba ciri nin me ur anju. Anji ha swang gandəwe kalang me ca.»

⁴ Woni gərsê gwale duwa nê sər di hargø me gəra ha 'ywa kura gø dwe di gø maw dʒəbø lê iche ciri bədê bərmê-lê, me cendi awrəw daa.⁵ Narje yab nê ilê ta di urgø da: «Anê al i na yande mo? Dara na me anê awr kura di mo?»⁶ Ərə cendi cogø gwale gø Jesu wayagø gandəw di mwom da, gø kalgø ha.

⁷ Woni gərsê gwale gənê Jesu di hara gø kura gø dwe di 'yaw. Cendi darbəw barge day tarəwê me Jesu ajil dam lê diyê.⁸ Nare nan da darbəw barge day dodê bərmê dalawê, me nê mən da, basə day baje baje nê bəra nê cendi sabagø bam ta di me.⁹ Nare woni hara pii Jesu dərêwê me woni pama tarəw me da sojə day ruŋu ba da:

«Sumi gø 'waga i Mārī duwa!

Kal Aba ciri gø Mārī biynêw anju gø hara gø suməw di

busə dəwê, biynêw busə dəwê!*

¹⁰ Kal Mārī biynê busə dwārī də hara di dədê,

i dwārī dənê mwagrandø gø Dabid duwa.

Sumi gø 'waga i Mārī gø dam daa duwa.»

¹¹ Ərə Jesu yala managø Jursalem me gandə ha kulə gaba bwasa Mārī-yê. Anji yêrbə tulbêw tulbêw bam pad mwom da, anji ha dara hara Betani gø woni gərsê gwale duwa nê mwaj dii sər di dara dawa 'yêne dəm.

Jesu sərgə dwaga

(Matiyê 21.18-19)

¹² Sanga dəra da, cendi so kal Betani bam da, Jesu cherni aləw,¹³ me anji yêr dwaga alê hêŋ bajadə kubə ladə me da, ya yara gaa yaa dəra ba ilê mo. Managø ba gəra dwaga di gəndədəlê ib da, yêr i bajadə məra dara i wala gənê dwaga dəra gaba yaa bəddə səŋ.¹⁴ Mwom da, Jesu sərgə dwaga di ba da: «Caga ka da, də ha neyama yaa bəddə bəriŋ dəm. Guni mən kaw ha 'ywa yaa diya wama bəddə dəm!» Me woni gərsê gwale duwa di doy gwale gø ta di.

Jesu 'yor woni ala kenge managø kulə gaba bwasa Mārī-yê di bam

(Matiyê 21.12-17; Luk 19.45-48; Jā 2.13-22)

¹⁵ Ərə, Jesu day gø nê woni gərsê gwale duwa cwara yala Jursalem bi dəm. Jesu gandə ha kərê ciri dwarzə də kulə gaba bwasa Mārī ilê di. Mana gø ta-lê di, anji yêr nare woni kəlê mani bam me woni kəlê me ilê, me anji so ilê 'ywaragəlê. Anji togədəgə woni kəlanga gursə tabəl day bam me lesərgəgə woni kəlê kogəl bam gagege day bam me ca.¹⁶ Me anji kal gun mən kaw u mani di cilangə nəm bəddə.¹⁷ Ərə anji ilê gələgə nare mani-yê me waygø ba da: «Bəg da, Mārī way gwale gø ta di managø Magtubu duwa lê ga bəddə mo? Anji way da: «Gø ha 'waga kulə ni di ba i kulə gaba amsa Mārī gənê nare nê gəndəgə jiga jiga pad day.»[†] Me 'yeni dan da, anê cow dan mana gaba budê gənê miidi day‡.»

* 11:9 11.9 Diri (Psaume) 118.25-26 † 11:17 11.17 Esayi (Esaie) 56.7 ‡ 11:17 11.17 mana gaba budê gənê miidi day: Jormi (Jérémie) 7.11.

¹⁸ Gechide nənə woni bwasa Mārī day me woni gəlê bii gə 'woo gənə Moyis duwa me doy gwale gə ta di me kanjə bərmə ba gə ha ala i man dara 'yaa gə Jesu mo? Cendi lanəwe dara gəlê duwa gə mani di əndər nare di dusərgəlê naŋe.

¹⁹ Gə turgə dawa d̄wanda d̄era-lê da, Jesu day gə nê woni gərsə gwale duwa dəmgə bam ciri də Jursalem-mə di.

*Dwaga də woye
(Matiyê 21.20-22)*

²⁰ Sanga gə jomni d̄era da, cendi ha pədê bərmə-lê me yêr dwaga də ta di dama lê, me tandi woy bam bəriŋ ya sabradə-lê ced. ²¹ Piyer dusəw guw dara mani nê pii alal di, me wayəw Jesu da: «Aba gəlênin mani, yêr dwaga də tanga mê sərgədə di cor woy bam bəriŋ.» ²² Mwom da, Jesu way gə woni gərsə gwale duwa ba da: «Kalna dusəring Mārī dəwê! ²³ I sədə. Dwayna, nê wayang i gwale səw d̄ang bi: Managə gun waynadə kur̄a də ta di ba biyarna mana gə ka-lê cəmnə daa hana əndarna kuray gə geche dalawê, me anji gagəna gwale dusəwê bêdê, me kalna dusəw Mārī dəwê gwale gə ta di, ba ha alale da, Mārī ha alawe. ²⁴ I dara ta di me nê wayang nəm: Mani nê woy woy nê anê amsəna Mārī dara ba alnange da, kalna dusəring dəwê dara ba 'yang mani nê ta di le d̄əm, me Mārī ha 'yang gandagə le. ²⁵ Me managə anê d̄əbənə daa dara amsa Mārī me anê ina gə gwale lê gə gun da, kalna dusəring həlalna dəwê. Do me Abrang gə Mārī gaba dama daa di kaw ha kala dusəw həlala ac̄na dan dəwê me ca. [²⁶ Me anê kalna dusəring həlalna kwandag ac̄na day dəwê bêdê da, Abrang gə Mārī gaba dama daa di kaw ha kala dusəw həlala ac̄na dan dəwê bêdê me ca.]»

*I wi me 'yaw Jesu bərmə me al gə mani mo?
(Matiyê 21.23-27; Luk 20.1-8)*

²⁷ Jesu day gə nê woni gərsə gwale duwa cwaragə hara Jursalem bi. Managə Jesu kədəbər kərê managə ciri d̄wərê də kulə gaba bwasa Mārī di ilê di da, gechide nənə woni bwasa Mārī day me, woni gəlê bii gə 'woo gənə Moyis duwa me, gechide nənə nare nê Juwib day nê d̄ang me, chidəbê hara Jesu səwê ib ib. ²⁸ Ərə cendi urbəw ba da: «I gə dwana gə woy me mê al gə mani nê ta di mo? I wi me 'yam bərmə ba mê alna mani nê ta di mo?» ²⁹ Jesu cogə lê diyê ba da: «Nê ha urəng gwale gə urê mən tenene ka. Cwanan lê diyê do me əndi di kaw, nê ha wayang dwana ni də nê al gə mani nê ta di sən. ³⁰ I wi me giyê Jā algə nare batem di mo? I Mārī, labaa i nare nê gəsgədə mo? Cwanan lê diyê.» ³¹ Mwom da, cendi ilê wajəba gwale bulê day-ê ba da: «Dê cwanaw ənda lê diyê ba i Mārī da, anji ha wayandə ba d̄ə yəng gwale gə Jā wayəw di bêdê, dana mo? ³² Me d̄ə cwanaw ənda ba i nare nê gəsgədə mwom da, i na gaa ha alandə mo?» Cendi langə i nare nê gərə di dara nare nê pad di ərəm dara Jā Batis di ba i aba cəmê Mārī bəw 'yang. ³³ Mwom da, cendi cor wayəw Jesu di da: «Nê 'oc̄nin bêdê.» Me anji waygə da: «Yandə da, əndi di kaw, nê ha wayang dwana ni də nê al gə mani nê ta di bêdê me ca.»

12

*Gwale gə diri gənə woni gama yabəra nê dusərgə ac̄n day
(Matiyê 21.33-46; Luk 20.9-19)*

¹ Ərə Jesu so ilê wayagə gechide nənə nare nê Juwib di gwale gə diri ba da: «Abe mən yigə yabəra, me jê daga di daa, me d̄angərə mana gaba chidə gə nimi duwa, mwom da, aw mana hoo daa dara d̄əbə gamaw nəm. D̄ang da, anji kalgə daga di woni ala giyê əsəragəlê, me ya məjəni-yê. ² Me wala gaba cəw di neyemme d̄əm da, aba ciri di giy gə kwaya duwa mən ba hana 'ywana woni gama yabəra di, cendi ba junê yabəra day me 'yanaw duwa me ca. ³ Ərə cendi yə kwaya di, gobəw me 'yorəw cow bi əsəw pəḡin. ⁴ Mwom da, aba ciri di giy gə kwaya gə d̄ang, anji gə ta di cendi gobə dəw me cadəbəw me ca. ⁵ Aba ciri giy gə gun gə d̄ang kaw, cendi 'yêw bam, ərə anji kəjə koy naŋ d̄ang bi kaw, cendi gobə nê yab me 'yê nê yab bam me ca. ⁶ Kwaya di, mən kaw worəw lê bêdê d̄əm. Ka da, wor i gorəndəw mən tenene d̄əm, me dusəw urəw naŋe. Me anji giy gə gandəw targin, me way dusəwê ba ka da, cendi ba ha lanale d̄əm. ⁷ Ərə, woni gama yabəra di wajə gwale bulê day-ê ba da: «Yarnandə aba 'woo d̄əba sanga di! Hane 'yanandə gandəw bam, me d̄əba di warnandə ənda.» ⁸ Mwom da, cendi yə gorəndəw di 'yêw bam me asə kumbə duwa managə daga gənə yabəra duwa di tarəwê bam iche.»

⁹ Mana gə ta-lê da, Jesu ur nare woni dwaya gwale duwa ba da: «Yandə da, aba ciri gənə yabəra di ha ala i man mo? Anji hara gə səw duwa me ha 'yaa woni gama yabəra nê ta di bam, me ha 'woo daga di 'yagə nê d̄ang əsəragəlê. ¹⁰ Anê asə gwale gə gə jangəw managə Magtubu dənə Mārī-yê di bêdê mo? Gə jangə ba da:

*Kura dθ woni awa kulθli gθndθ bam di
yala gθdθ kura sθdθ dθ idθ yθθ kulθ di daa tandi.*

¹¹ *I Aba ciri gθ Mārī me al mani nθ ta di,
i mani nθ lade nan nθ dθy dθdθng bam me Mārī algθ,
me dθ yarang gandagθ gθ dθrθndθ ta di.**»

¹² *Gechide nθnθ nare nθ Juwib day di 'ocn com dara Jesu ba way gwale gθ diri gθ ta di i dθdθgθlθ cendi. Ta di me cendi kanjθ bθrmθ dara yθθ gθ Jesu. Me cendi langθ i nare nθ gθre di, me borgθ yaa me kalθw dī.*

*Gwale gaba 'ywigaw dole lombo
(Matiyθ 22.15-22; Luk 20.20-26)*

¹³ *Targin dθng da, gechide nθnθ nare nθ Juwib day ur ba gθ gθrsθ Jesu ba gθ doy gwale bθwθ me ba gθ yθw nθm. Ta di me cendi giyθw nare nθ yab nθ gθ 'ogθgθ Parise me nare nθ yab nθnθ dole gθ ErodAntipas duwa me. ¹⁴ Mwom da, cendi gθra urθw ba da: «Aba gθlθnin mani, nθ 'ocn nine dara mθ i aba waya gwale sθw dθban lanaw gθ gun, dara dolθm gθ nare nθ ladθbe bθdθ me ca. Me mθ gθlgθ nare gwale sθw gθ Mārī ur nare baalna di gθ bθrmθ duwa. Waynin daa sθn! 'Bag da, 'ywigaw gθ dole gθ geche gθ Rom lombo da, ladθle mo?† Dθ 'yogθw θnda, labaa dθ 'yogθw θnda bθdθ mo?»*

¹⁵ *Me Jesu 'ocn com dara cendi i nare woni waya gwale gθ bθdθgθ mθra me dusθrθgθ i jiga, mwom da, anji waygθ ba da: «I dara na me anθ urθn gwale gaba gθrsθn nθm yandθ mo? Unθn gursθ dθ chile dθ deniye‡ mθn, hane nθm 'yanan, nθ ur ba nθ yθrdθ le.» ¹⁶ Cendi 'wow chile di gθra nθm 'yaw mwom da, anji urgθ ba da: «Managθ chile dθ ka di sθdθ da, i wi dθw me sumθw me ilθ mo?» Cendi wayθw ba i dole gθ geche gθ Rom. ¹⁷ Mwom da, Jesu waygθ da: «Mani nθnθ dole duwa da, 'yanaw dole di, me mani nθnθ Mārī duwa kaw, 'yanaw Mārī di le me ca.» θrθ Jesu gwale duwa di 'yagθ θrmθ nanθ.*

*Gwale gθnθ nare nθ mare dθmθ day gθ daa managθ munθ-lθ
(Matiyθ 22.23-33; Luk 20.27-40)*

¹⁸ *Targin dθng da, nare mθn nθ gθ 'ogθgθ Saduse hara 'yo Jesu. Cendi θrθm day ba nare nθ mare da, Mārī ba ha dθmθgθ daa munθ-lθ bθdθ bθrin. Me cendi ur Jesu ba da: ¹⁹ «Aba gθlθnin mani, Moyis jangθndθ managθ bii θnda gθ 'woo-lθ ba abe gθ unθ deme me yana gandθdθ dwe bθdθ me marna bam da, chendθw ba unθ diyamo di, me ba yanaw gθ chendθw gθ aba mara di dine. ²⁰ Caga da, doy: Wala mθn, chebni dθ nare wurgθsubu ilθ. Chandragθ gθ geche u deme me mar bam dθban yaa gθ dine. ²¹ Gθ aba dii sθr-θ u aba mara di diyamo, me anji kaw mar bam dθban yaa gandθdθ dine me ca. Mani nθ ta di alal yandθ bi gθ aba di subu-lθ di me ²² nθ wor di me ca. Chamre nθ wurgθsubu di mar bam pad day-θ pad dθban yaa gθ dine. Taragθlθ da, deme di, wala dθra neyem, me tandi kaw mar bam me ca. ²³ Yandθ da, wala gθ Mārī dθmθgθ nare nθ mare daa munθ-lθ da, tandi ha 'ya i gθ woy diyamo mo? Dara cendi pad day-θ tanga i tθrgadθ.»*

²⁴ *Me Jesu cogθ lθ diyθ ba da: «'Yeni da, dθdθng nol i bam. I dara anθ 'ocn Magtubu dθnθ Mārī di bθdθ me dwana duwa di bθdθ me ca. ²⁵ Yarna, dθn, wala gaba dθmθ daa munθ-lθ da, abje day gθ nθ namde ha laya sθdθgθ bθdθ me cendi ha dama i ya paja nθnθ Mārī duwa nθ daa de, alθ daa managθ Mārī tulθwθ. ²⁶ Gwale gθnθ nare nθ mare dθmθ day gθ daa munθ-lθ da, anθ asa gwale managθ magtubu dθnθ Moyis duwa-lθ di bθdθ mo? θrmθnθ gwale gθnθ habda gθ dθwag dθwag gθ duwa 'yo dθwθ di. Mana gθ ta-lθ di me Mārī wayθw Moyis ba da: «Nθ i Mārī gθnθ Abrahamduwa me gθnθIsakduwa me gθnθJakobduwa me ca.» ²⁷ Mārī di, i Mārī gθnθ nare nθ mare day bθdθ†, me i gθnθ nare nθ dam bθra day. I sθdθ, dθdθng nol i bam bθrin.»*

* 12:11 12.11 Diri (Psaume) 118.22-23 † 12:14 12.14 'Bag da, 'ywigaw gθ dole gθ geche gθ Rom lombo da, ladθle mo? Gwale gθ urθ gθ ka di i ya ba gθ tow i Jesu boy de. Anji waynagθ ba 'ywigaw gθ nare nθ Rom lombo ba ladθle da, nare nθ Juwib nan ha θlθwθ dara cendi ur ba gθ dam i gθ dθdθgθ day. Anji waynagθ 'ywigaw di ba ladθ bθdθ da, nare nθnθ Erod duwa di ha wayagθ nare nθ Rom daa, me cendi ha yθwe ya aba lama mana de. ‡ 12:15 12.15 deniye Gursθ dθ chile dθ gθ 'ogθdθ «deniye» da, dθ mθn da, i gursθ dθ idθ 'ywigaw gun mθn giyθ duwa gθ ala wala mθn dalawθ. I gθ gursθ dθ deniye dθ ta di me nare nθ Juwib 'yogθw gθ dole gθ Rom lombo di. § 12:19 12.19 Deteronom 25.5-6 * 12:26 12.26 Kθrara gθ daa (Exode) 3.2,6 † 12:27 12.26,27 «Nθ i Mārī gθnθ Abraham duwa me gθnθ Isak duwa me gθnθ Jakob duwa me ca.» Abraham me Isak me Jakob me mar bam bθgθdθn do me Mārī wayθw Moyis gwale gθ ta di sθn. Managθ Jesu way ba Mārī ba i gθnθ nare nθ mare day bθdθ da, ta di way i dara ba Abraham me Isak me Jakob me margθ bam mθndagθ me da, cendi dam lθ bθra.

Bii gø 'woo-lê da, gø woy me ðoy kwandaw bam pad di mo?

(Matiyê 22.34-40; Luk 10.25-28)

²⁸ Aba gølê bii gø 'woo gønê Moyis duwa mæn doy gwale gø cendi gagøw di, me anji yêr dara Jesu cogø lê diyê ladø me ca. Mwom da, anji chidø Jesu søwê me urøw ba da: «Managø bii ønda gø 'woo-lê da, gø woy me ðoy kwandaw bam pad di mo?» ²⁹ Ørø Jesu cow lê diyê ba da: «Bii gø 'woo gø ðoy kwandaw bam pad di me i ta: «Dwayna, 'yeni nare nêlsrayel, Aba ciri gø Mārī di, i Mārī ønda. Aba ciri gø Mārī di i anju mæn tenene. ³⁰ Mwom da, mê ha urê Aba ciri gø Mārī døma gø dusøm mæn, gø dundøm pad, gø ørmê døma pad me gø dwana døma pad me ca.»[†] ³¹ Me targiñ ðang da: «Mê ha urê jam gun ya søm døma gang de.»[§] Bii gø 'woo kwandaw dwařagølê gaba ðwaya gø sør ta di bam da, ilê bôðê.»

³² Mwom da, aba gølê bii gø 'woo wayøw Jesu ba da: «Ladø nanø, aba gølønin mani, mê way i sødø. Aba ciri gø Mārī da, i anju mæn tenene, gø ðang ilê bôðê. ³³ Yande da, urêw gø dusøm dø mæn, gø ørmê døma pad, gø dwana døma pad me, urê gø jam gun ya søm døma de me ca da, ladø ðoy ulê gø mwagna bwasa gø Mārī bam me ðoy alaw gø Mārī sarga dø ðang pad me di bam.» ³⁴ Jesu 'ocñ dara anji cow i gwale gø lade lê diyê mwom da, cor wayøw ba da: «Wor ib møra mê ha kala Mārī lama dwārī duwa dømê.»

Targiñ ðang da, cendi lanø, gun mæn kaw neyem urêw gwale gø urê ðang bôðê ðøm.

Gwale gønê Dole gø Mārī biyêw gø Kris day gø Dabid

(Matiyê 22.41-46; Luk 20.41-44)

³⁵ Me managø Jesu ilê gølê mani managø kørê ciri dwařø dø kulø gaba bwasa Mārī ilê lê da, anji ur nare di ba da: «I man me woni gølê bii gø 'woo gønê Moyis duwa way ba Dole gø Mārī biyêw gø Kris di, ba i dole gø Dabid mwaw mo?» ³⁶ Dabid gø søw duwa gang kaw, Dundi dønê Mārī duwa nogø gøndøw daa me anji way daa pøden-yê ba da:

«Aba ciri gø Mārī wayøw aba ciri ni:

Hare, mê dam øsøn gø abe-yê

børaa nê ha bwam woni mařande døma dodê

gødamê baa do.»*

³⁷ Dabid gø bøw duwa gang kaw way ba Dole gø Mārī biyêw gø Kris di ba i aba ciri duwa. Gwale gø ta di gøløndø dara Dole gø Mārī biyêw di ba i Dabid mwaw møra bôðê. Yande bôðê ða?»

Woni gølê bii gø 'woo mani day nê ala

(Matiyê 23.1-36; Luk 20.45-47)

Nare nê gøře nan ilê dwaya Jesu gwale duwa gø sii 'ywala. ³⁸ Managø gølê duwa gø mani-yê da, anji way da: «Asønã angal danne! Alna mani ya woni gølê bii gø 'woo gønê Moyis duwa ba gø al nøm de bôðê. Cendi ur hurba gø barge gø gechide gaba sumi kæðøbêr nøm me ur ba gø alnagø labiya managø gegêr-ê me. ³⁹ Cendi ur dama mana gaba sumi-yê managø kulø gaba amsa Mārī-yê, me wama gø mani-yê kaw, cendi ur i mana gaba sumi me ca. ⁴⁰ Cendi chêbø namde nê wambø mani day bam, me ðang da, cendi ðøbønê dara amsa Mārī da, amsø børaa børaa dara gølê gø sæðøgø ba gø i nê ladøbe cendi. Me sanga da, sariya day ha wama nanø.»

Mani nê dwani nê deme dø wambø døra

(Luk 21.1-4)

⁴¹ Managø kørê ciri dwařø dø kulø gaba bwasa Mārī ilê da, mana mæn gø nare hara gø gursø day al gø dwani gø Mārī ilê. Me Jesu dam co dørøw me ilê yara gø mani nê cendi ilê alagølê di. Nare nan woni 'ywa mani da, 'ya gursø day 'yarbar. ⁴² Ørø deme dø wambø dø i bugør hara døra 'ya chile sør dø neyem ala gø mani bôðê. ⁴³ Mwom da, Jesu 'ogø woni gørsê gwale duwa me waygø ba da: «I sødø. Dwayna, nê wayang i gwale søw ðang bi: Deme dø wambø dø ta di 'ya mani døra ðoy nare nê pad di bam. ⁴⁴ Nê way yande dara nare di, i gursø day dø wor dodê, giyê døra ilê bôðê do me, cendi hara 'ya søn. Me tandi da, mani pad jaldøle, me cor 'ya i mani pad nê ilê kørê døra-lê dara øsê gø sødø di bam.»

13

Kulø gaba bwasa Mārī di ha meyendara i bam

(Matiyê 24.1-2; Luk 21.5-6)

¹ Managø Jesu ganda bam iche kulø gaba bwasa Mārī-yê da, aba gørsø gwale duwa gø møn wayøw ba da: «Aba gølnin mani, yør kuṛa dø ladøbe dø gechide dø gø aw gø ciri dø ka di de! Ciri di, gø awdø ladø nañe!» ² Øṛø Jesu wayøw da: «êw, me ciri dø geche dø mê yôrdø ta di, kuṛa dø gø awdø nøm møn tenene kaw, sanga ha wara lê kondødø dødø bôdê. Mani pad nê i ta di ha meyendara i bam.»

*Mani nê ha alala gø woni gørsø gwale gønê Jesu duwa
(Matiyê 24.3-14; Luk 21.7-19)*

³ Mwom da, Jesu ha dama managø kuṛa dø Olibe dødê me cwa dørêw øjê kulø gaba bwasa Mārī di. Me Piyer me Jak me Jâ me Andøre me ha 'ywaw bam tulij-yê hiñe, me urøw nøm ba da: ⁴ «Waynin daa: I mindi na me mani nê ta di ha alala mo? I mani na me ha gølnin wala day gø ba haralê di ba yala neyem ðøm mo?» ⁵ Øṛø Jesu waygø da: «Asna angal dan ladle! Kalna gun møn lamnang bôdê! ⁶ Nare nañ ha 'woo sumøn hara nøm lê me, wi kaw ha waya ba Dole gø Mārī biyêw gø Kris di, ba i anju, me cendi ha lama nare nañ bwagø bam. ⁷ Managø anê dara dwaya gwale gønê say dø tulôngê ib me, dø mana gø hên-yê gwale døra me kaw,alna laña bôdê, dara mani nê ya ta de di alala le ba, ðøm da, i dørin 'yana døra bôdê søn. ⁸ Nare nê wama gø møn-nê ha jara say gø kwandagø nê wama gø ðangê, me dolgø ha jara say gø kwandagø dolgø. Mana-lê jiga jiga kaw, søn ha gøgødarale, me badøgara kaw ha øndara lê ciri-yê jiga jiga me ca. Wamani gø ta di, wun i ya yaa ba jøgødø gø deme dørin nê pii-yê ta de søn.

⁹ «'Yeni di, asna angal dan ladle! Gø ha 'yang woni aa sariya nê nê nare nê Juwib day øsøragølø, gø ha gwabang managø kuløli day woni amsa Mārī-yê, gø ha hara gandang gechide dørøgølø me dolgø dørøgølø me dara daran øndi. Mana gø ta-lê da, anê ha 'ya woni wayagø Nø dø lade. ¹⁰ Dara wala 'yana duwa-lê da, kal nare nê gøndøgø jiga jiga pad søn dødê ka dwayna Nø dø lade di le do. ¹¹ Me managø gø dara yibøng 'yagø woni dwana øsøragølø da, harna sødøng pii dara gwale gø anê ha wayay di bôdê. Anê gøra ha waya i gwale gø Mārī ha 'yang gandøw anju, dara gwale gø ha ganda bødøngê di da, i gø dan gø sødøng bôdê, me i gø Dundi dønê Mārī duwa døra. ¹² Gun chendøw duwa gang ha 'yaw woni dwana øsøragølø dara ba 'yanaw bam. Dwe abøw duwa gang kaw ha ala yande gø dwe me ca. Dine nê yaa da, ha kødê woni marande gø waragø woni yagø, me cendi ha 'yagø woni dwana øsøragølø dara ba 'yanagø bam. ¹³ Nare pad ha ølønge dara daran øndi, me gun gø yinê søw wayna kalna dusøw dønê børaa 'yana-lê da, Mārī ha bølêwe.»

*Nare ha gølø dørin nañe
(Matiyê 24.15-28; Luk 21.20-24)*

¹⁴ «Wala møn, anê ha yara mani nê al øñama woni meyanda mana bam di* inalê mana gø dee cendi ha 'ya lê bôdê. Kal gun gaba asa gwale gø ta di da, a 'wacnana gøndøw ladna! Managø anê yarna mani nê al øñama nê ta di da, kal nare nê i managø wama gø Jude-yê da, gø wana hana kuṛa dødê. ¹⁵ Gun gø damna daa managø kulø dawa døwê da, a chinê dodê dara laya gø mani nê ilê kulê di bôdê ðøm. ¹⁶ Me gun gø inalê bam yigalê kaw, a cwarnay hane ulay dara laya gø barge duwa bôdê ðøm me ca. ¹⁷ Owe namde woni gudi gudi me woni 'yagø døndragø nây-yê me ca da, wamani ha 'ywagø le wala gø ta-lê di! ¹⁸ Amsøna Mārī dara kal mani nê ta di hane wala gø urni-yê bôdê. ¹⁹ Dara wala gø ta-lê da, ha 'ya i gølø gø dørin gø geche gø dii møn kaw gun 'yow bôdê managø høgøden gø Mārī bo gø mani pad børaa laba. Ðañ kaw, gølø gø dørin gø ya ta de ha 'yale ðang bôdê børin. ²⁰ I sødø, wala gaba gølø gø dørin gø ta-lê da, Aba ciri gø Mārī di dee ørmønê me junê wala gø yab bwana bam bôdê da, gun møn gø dee ha 'ywa bølê duwa da, ilê bôdê. Me anji ørmê dara ba ha joo wala gø yab di bam ðøm dara nê anji anjøragø dara ba ina i duwa di.

²¹ «Wala gø ta-lê da, nare ha wayang 'Yarna, Dole gø Mārī biyêw gø Kris di, i ka, labaa 'Yarna, Dole gø Mārī biyêw gø Kris di, ilê ta». Gun gø waynang yande da, yinê gwale duwa di bôdê. ²² Dara nare woni kulagø ha børinê. Gun gø møn ha wayang Dole gø Mārī biyêw gø Kris di, ba i anju, me i kulagø. Nê yab da ha wayang ba gø i woni cømê Mārī bøw, me i kulagø. Cendi ha ala mani nê ðaṇa me mani nê ðoy nare dødøgø bam me dara lama gø nare. Cendi 'ywana børmê da, ha lama nare nê Mārī anjøragø di gang me ca. ²³ Yande da, 'yeni di, asna angal dan ladle. Nê wayang daa pii dara mani pad nê haralê di ðøm.»

*Gun gørdøw di cwara haralê
(Matiyê 24.29-44; Luk 21.25-33)*

* 13:14 13:14 mani nê al øñama woni meyanda mana bam di: Yarna Daniyel 9.27

²⁴ «Me wala gø ta-lê da, gælê gø dæriṅ gø ta di tarəwê da, dawa ha aa bôdê, mana ha cwara i diləm kədab me, duru kaw ha acṅa mana bôdê me, ²⁵ dechu kaw ha bwara dodê, me mani nê daa pad woni dwana kaw, ha gøgødara daa me ca. ²⁶ Mana gø ta-lê dog, nare ha yara Gun gorəndəw di chêê lê daa siyaya dalawê hara nəm dodê gø 'ywgøda duwa gø naṅ me ca. ²⁷ Anji ha kəjê paja nêñ Mārī duwa nê daa mana lê pad, managø tulin dæ jomni-yê me dæ turgø-lê me əsay gø abe-yê me əsay gø jele-yê me, dara daya gø nare nê anji anjəragø di dodê.»

²⁸ «Ərməñê gwale gəñê dwaga dera yarna səṅ. Managø gangəradə nê dine dara 'waja daa me bajadø cwarna kulaje me da, anê 'ocṅ dara marsəni ba i ib dæm. ²⁹ Cwara gəñê Gun gorəndəw di kaw ha wunê i yande di me ca: Managø anê dara yara mani nê dee nê wayang gwale day pii di dara alala da, 'wacṅana dara Gun gorəndəw di yala lê ib dæm, anji ilê ciri bødê. ³⁰ I sədø. Dwayna, nê wayang i gwale səw dæng bi: Mani nê pad ta di dara alala da, nare nê caga ka di ha mara bam pad pii dərêgəlê bødê səṅ. ³¹ Daa me, səṅna me, ha meyandara i bam me gwale ni da, ha meyandara bam bødê bəriṅ.

³² «Me wala gø ta di me dawa dæ ta di me da, gun mən kaw 'ocṅøgø bødê. Paja nêñ Mārī duwa nê daa kaw 'ocṅøgø bødê, me Mārī gorəndəw kaw 'ocṅøgø bødê me ca. I Abêw gø Mārī mən tenene me 'ocṅøgø anju. ³³ Asna angal dan ladle me damna daa dərəṅg bəra, dara dawa dæ ta di hara dera da, anê 'ocṅødø bødê.

³⁴ «Mani di ha alala wun i ya abe mən gø so ha məjəni-yê ta de. Anji kalgø koy duwa ciri di əsəragəlê me 'yagø wi kaw giyê duwa, giyê duwa, me anji wayəw aba gama ciri bødø ba damna dərəw bəra jang me ca. ³⁵ Yande da, damna dərəṅg bəra jang, dara na anê 'ocṅ dawa dæ aba ciri di cwara nəm di bødê. Gaa ha 'ya gø turgø, labaa gø changa dware, labaa gø çray hərdê duwa-lê, labaa gø manapər som. ³⁶ Managø anji cwarne jisgø yande da, kal anji 'ywanang 'ya gø nuni-yê bødê. ³⁷ Gwale gø nê wayəw ka di, nê wayang i 'yeni di pad: Damna dərəṅg bəra jang!»

14

Gechide nêñê Juwib day ur ba gø 'yê Jesu

(Matiyê 26.1-5; Luk 22.1-2; Jā 11.45-53)

¹ Wor wala sər da i wala gaba ala sii 'ywala gø kərara gø daa kwaynani-yê gəñê nare nê Juwib day me gaba ala sii 'ywala gəñê mapa gø dəban lebər me ca. Gechide nêñê woni bwasa Mārī day me woni gəlê bii gø 'woo gəñê Moyis duwa me kanjə kojəgê dara ba gø yə gø Jesu 'yêw nəm. ² Cendi way ba da: «Ladni duwa da, yinəndə gandəw wala gaba sii 'ywala-lê dæñ bødê, dara gaa nare di ha swa gø gwale som.»

Deme tidərəw Jesu swani dəwê

(Matiyê 26.6-13; Jā 12.1-8)

³ Mana gø ta-lê da, Jesu ilê ciri dæ Betani, managø kərê nê abe mən gø gø 'ogəw «Simō gaba cagəm»-mê, *dara tangə pii cagəm* aləwe. Me managø Jesu ilê wama mani-yê da, deme mən hara yêê mərda gø albatər* əsədəlê. Mərda gø ta di, swani gø lade gø habda† gø bii 'yol naṅ me kili duwa kaw wom naṅ me ilê dwaliṅ-yê. Tandi bol mərda di gəw bam me tidərəw Jesu swani dəwê. ⁴ Ərə, nare nê mən nê ilê ta di, dusərəgø nagəle me wajə gwale bulê day-ê ba da: «Ta di da, ladni duwa da, i na lê mo? Tandi meyende swani gø lade di bam! ⁵ Swani gø ta di, dee gø kəlnəw bam da, gursə duwa neyem dənê aba ala giyê aliya mən dalawê. Ta di, dee dæ əsgø ənda nare nê bugər gursə dæ ta di dæna, ladə bødê mo?» Me cendi ilê ṅama deme di lê.

⁶ Me Jesu waygø da: «Kalna deme di mana mən! Dana me anê jibadø mo? Mani nê tandi al dara daran əndi ta di, i giyê gø lade. ⁷ Yeni, nare nê bugər da, ilê gandang anê ha ala gandagø ladni gø wala wala gø dərəṅg ur lê səṅ. Me əndi da, anê ha 'ywan targiṅ dæng bødê. ⁸ Tandi al i mani nê tandi neyem alagø. Tandi tidərən swani sənê bam pii ta di, tandi dængəw i sən pii do me gø ha mən səṅ. ⁹ I sədø. Dwayna, nê wayang i gwale səw dæng bi: Mana gø gø ha waya Nō dæ lade di lê jiga jiga səṅna gəndədəlê pad ta di da, deme di kaw, gø ha waya gwale dera le dara mani nê tandi al ta di, me nare dusərəgø ha ərmê dədê bi bi me ca.»

Juda kəl Jesu bam

(Matiyê 26.14-16; Luk 22.3-6)

¹⁰ Mwom da, Juda Iskariyod gø i woni gərsê gwale gəñê Jesu duwa nê mwaj dii sər gun day mən, ha wayagø gechide nêñê woni bwasa Mārī day ba ha 'yagø Jesu əsəragəlê me cendi ba yinəw. ¹¹ Managø

* 14:3 14.3 albatər: I kuṛa dæ gun neyem fwaladø bam kalang. † 14:3 14.3 habda: Managø magtubu dənê Mārī duwa dæ gø jangədø pii gø bii gø gərek da, gø jangəw habda gø ta di suməw mana gø ka. Suməw i «nar».

cendi doy yande da, sädôgø 'yolgø nañe. Ərə, ərməw ba gø ha 'yaw gursø. Mwom da, Juda di kanjə bərmə gø lade kərab me ba ha 'yagø Jesu əsəragəlā.

Jesu wom mani day gø nê woni gərsə gwale duwa mən

(Matiyə 26.17-30; Luk 22.7-23; Jā 13.21-30; 1 Korentə 11.23-25)

¹² Wala gø dəriñ nê pii-yə gənə sii 'ywala gənə mapa gø dəban lebər da, i wala gø gø 'yögədə i gəgərinje nê dine bosə nəm gø sii 'ywala gø kərara gø daa kwaynani-yə di. Mwom da, woni gərsə gwale gənə Jesu duwa wayəw da: «Mə ur ba nê hananin alnanin mani nê wama woni sii 'ywala di i woy me mə ha wama mo?» ¹³ Mwom da, Jesu giy woni gərsə gwale duwa nê sər pii me wayəw da: «Hana managə ciri də Jursalem-mə. Gun mən hara sawa dərəng daa, go nimi gø pəğəm ta di, pamna tarəw. ¹⁴ Ciri də anji gandəna hana lə da, waynaw aba ciri di ba Aba gələng mani way da ba i kulə gø woy-yə me baa ha wama mani nê wama woni sii 'ywala gø kərara gø daa kwaynani-yə di gø nê woni gərsə gwale duwa lə di mo? ¹⁵ Managə ciri də ta di-lə da, kulə mən gø gø aw daa jaw dəwə ilə. Aba ciri di ha gələng gandəw. I kulə gø geche me gø dəngəwə mani pad ilə dəm. I mana gø ta-lə me anə ha ala mani nê wama woni sii 'ywala di lə.» ¹⁶ Ərə, woni gərsə gwale gənə Jesu duwa di hargə me gərgə Jursalem di me ha 'ywa mani di ya Jesu ba waygə nəm de, me ala mani nê wama woni sii 'ywala di.

¹⁷ Gø turgə dawa dəwanda dəra-lə da, Jesu hara gø nê woni gərsə gwale duwa nê mwaj dii sər di. ¹⁸ Cendi dam dodə dara mani nê wama di me ilə wamagələ mwom da, Jesu waygə da: «I sədə. Dwayna, nê wayang i gwale səw dəng bi: Gun mən dwarengə ha 'yan woni marande ni əsəragəlā. I 'yeni nê anə ilə wama gandən mani ta di, gun dan mən.» ¹⁹ Woni gərsə gwale duwa di, laña yala algə, me urbə Jesu mən mən ba da: «Gaa i əndi mo? Gaa i əndi mo?» ²⁰ Jesu waygə da: «I gun gø mən gø dwarengə 'yeni woni gərsə gwale ni nê mwaj dii sər di gaba hura əsəw dasa-lə gandən ta di. ²¹ I sədə, əndi gø Gun gorəndəw di, nê ha marale ya Magtubu dənə Mārī duwa ba way nəm dara daran ta de. Me anju gaba 'yan woni marande ni əsəragəlā di da, wamani ha 'ywawe. Dee gø yanaw bəddə kaw, ladə dəoy bam.»

²² Managə Jesu day gø nê woni gərsə gwale duwa ilə wama mani-yə di mwom da, Jesu u mapa me biy bəw lə diyə me bəlbə dodə me 'yagə me, anji waygə ba da: «Unə, ta di i doni gø sən.» ²³ Targin dəng da, anji u kob də gani gənəyabərayaa duwa ilə dwalin-yə əsəwə. Anji aləw Mārī doche me 'yagə woni gərsə gwale duwa me cendi chə pad day-ə pad. ²⁴ Mwom da, anji waygə ba da: «Ta di, i bare ni. Anji bor dodə dara nare nê gəre dəddəgə. I bare gə Mārī sərgə gø səw dara ba ya gø məlan gø nare duwa. ²⁵ I sədə. Dwayna, nê wayang i gwale səw dəng bi: Nə ha chaa gani gənə yabəra yaa duwa di bəddə, bəraa i wala gø dənə nê ha chaa gø dərway i managə ciri dənə Mārī-yə dəm.»

²⁶ Targin dəng da, Jesu day gø nê woni gərsə gwale duwa tugə diri də idə bwaw Mārī jilay. Mwom da, cendi gandəgə iche dara hara managə kura də Olibe dəddə.

Jesu way dara Piyer ba bələ bəw sarni dəwə

(Matiyə 26.31-35; Luk 22.31-34; Jā 13.36-38)

²⁷ Ərə, Jesu waygə ba da: «Pad dan-ə pad, anə ha gənən i bam. Nə way yande dara Mārī way gwale me gø jangəlā Magtubu duwa-lə ba a ha 'yaa aba gama dəməñje di i bam, me dəməñje di ba ha cagəda daa jiga jiga pad.† ²⁸ Ərə, wala gø nê dara dəmə daa nare nê mare dwaregələ mwom da, nê ha hara gamangə alə wama gø Galile-yə.» ²⁹ Ərə Piyer wayəw ba da: «Kwandan nê pad ta di gəñnəm bam kaw, əndi da, nê ha gənəm bam bəddə bəriñ.» ³⁰ Me Jesu wayəw ba da: «Doy, nê wayəm i gwale səw: Changa də laba-lə di, mə ha bələ bəm sarni dənə ba mə 'ocñən bəddə, ba mə 'ocñən bəddə, dii subu, do me gəray ha hərdə dəw sər sən.» ³¹ Me Piyer ajmar ilə wayalə: «Nə ha bələ bən sarni dəmə bəddə bəriñ! Inam i made kaw, nê mar i gandəm!» Me kwandaw nê pad di kaw, way day yande me ca.

Jesu amsə Mārī managə Gedjemani

(Matiyə 26.36-46; Luk 22.39-46)

³² Ərə, Jesu day gø nê woni gərsə gwale duwa hargə gərgə mana mən gø gø 'ogəw Gedjemani-yə, me anji waygə da: «'Yeni da, damna dodə mana gø ka-lə, me əndi da, nê ha alə ta dara amsa gø Mārī.» ³³ Managə anji ha dara amsa Mārī da, anji wol Piyer me Jak me Jā me gandəw. Ərə anji ilə nulə səwə me laña aləw nañe ³⁴ me waygə ba da: «Sən mar mara gø made bəriñ. Damna mana gø ka-lə di, me damna dərəng bəra!»

³⁵ Anji chidə ha pii hiñe me kal səw əbər dodə sənə-lə, me amsə Mārī ba ladna dərəwə da, anju ba chidənəw dawa də idə gələ gø dəriñ di hana nəm bam. ³⁶ Anji way da: «Baba, Aban, əjəm da, mə

† 14:27 14.27 Jakari 13.7

neyem ala mani pad. Yande da, chidøn gəlêl gø dərīn gø ta di ha nəm bam. Me al gandøn mani nê dərēm ur øjəm, me mani nê nê urgø øndi da, ørəm dødøgəlêl bødê.»

³⁷ Ørø Jesu cwara hara 'yo woni gørsê gwale duwa nê subu di me cendi ilê 'ya nuni yêê. Anji wayøw Piyer ba da: «Simø^s, mê i i nuni mo? Dawa møn dwarø-lê ked dimm, mê i gø dwana dø idø dama dərēm bəra bødê mo? ³⁸ Damna dərøng bəra me amsəna Mārī dara managø mani 'ywanang da, kal lamnang bwanang acna-lê bødê. Gun gø gəsage i gø ørmê gaba ala mani nê lade, me dwana duwa dø səw dø idø alagø nəm di neyem bødê.»

³⁹ Jesu chidø ha bam hiñe bi me amsø Mārī ya gø pii di de bi. ⁴⁰ Ørø anji cwara hara øjø woni gørsê gwale duwa di, me 'yogø ilê 'ya nuni-yê. Cendi neyem dama daa dərøgø bəra bødê me, cendi 'yo gwale møn gaba wayaw bødê me ca.

⁴¹ Jesu chidø ha bam hiñe gaba dii subu-lê me cwara hara bi. Anji waygø woni gørsê gwale duwa ba da: «Anê i i nuni bi me anê bo i gwayni mo? Caga da, dawa di yala neyemme døm. Øndi gø Gun gorøndøw di, gø ha 'yan nare woni ala acna øsøragəlê. ⁴² Swana daa, hanandøle! Yarna, gun gaba 'yan woni marande ni øsøragəlê di, yala døm.»

Gø yø Jesu

(Matiyê 26.47-56; Luk 22.47-53; Jā 18.3-12)

⁴³ Managø Jesu ilê waya gwale di-lê søn da, Juda gø i woni gørsê gwale duwa nê mwaj dii sər di gun day gø møn di, hara yala gø nare nan tarəwê. Cendi i gø sugnêne nê sore me cilangøde me øsøragəlê. I gechide nønê woni bwasa Mārī day me woni gəlêl bii gø 'woo gønê Moyis duwa me gechide nønê nare nê Juwib day nê dng me giygø cendi. ⁴⁴ Juda gaba 'yagø Jesu øsøragəlê di dee wayagø woni hara yêw di le daa døm dara mani nê baa hara ala dara gəlêgø nəm gandøw di. Anji wayagø ba da: «Gun gø nê gøra dara yêw chichəmê gajaw ya ba nê urøw nan de da, i anji, yinêw, hana gandøw me gamnaw ladêw me ca!» ⁴⁵ Mwom da, managø cendi yala nê Jesu sødøgəlêl døm da, Juda di ha øjë Jesu təba me wayøw ba da: «Aba gəlênin mani!», do me anji yøw chøchəm nəm gø gajaw søn. ⁴⁶ Mana gø ta-lê di dog da, nare di hørīn lawar Jesu dəwê me yøw nəm. ⁴⁷ Ørø aba gørsê gwale duwa gø møn di biyê sugnê duwa dø chere me ajø gø kwaya gønê geche gønê gechide nønê woni bwasa Mārī day duwa di sumøw led saw al bam.

⁴⁸ Jesu di waygø woni yêw di ba da: «Anê hara gø sugnêne nê sore me cilangøde me øsørangê dara yøn hara nəm ya ba gø yø gø mee de da. ⁴⁹ Øndi di, nê ilê gandang gø wala wala managø kulø gaba bwasa Mārī-yêl dara gəlêl gø man kaw, anê yøn bødê. Me yøn dan gø laba di da, ta di i gwale gø gø jangøw managø Magtubu dønê Mārī-yê di me yala alal anju.»

⁵⁰ Mana gø ta-lê da, woni gørsê gwale gønê Jesu di pad day-ê hørīn wa ya kaləw bam.

⁵¹ Me dwe gø mache møn ilê, anji pam Jesu tarəw anju. Anji legør səw daa gø barge, me nare di yøw. ⁵² Me dwe gø mache di, awr barge gø səwê di kalgø nare di bam øsøragəlêl, me anji wa daa ya nəm səw pøgin.

Jesu i managø woni aa sariya nønê Juwib day dərøgəlêl

(Matiyê 26.57-68; Luk 22.54-55,63-71; Jā 18.13-14,19-24)

⁵³ Mwom da, gø ha gø Jesu managø kørê nê geche gønê woni bwasa Mārī dayê. Managø kørê di, geche gønê gechide nønê woni bwasa Mārī day me gechide nønê nare nê Juwib day nê dng me woni gəlêl bii gø 'woo gønê Moyis duwa me dayar dama lê pad. ⁵⁴ Piyer duwa da, wara bam targin høn me pam gø Jesu tarəw bəraa ha nəm kørê nê geche gønê gechide nønê woni bwasa Mārī day di lê ba. Managø kørê di da, anji dam gø woni alaw geche gønê woni bwasa Mārī day giyê di managø duwa bødê. Cendi ilê wunê duwa lê. ⁵⁵ Gechide nønê woni bwasa Mārī day me nare woni aa sariya nønê Juwib day nê dng pad me kanjə nare woni sabaw Jesu gwale bwaw dəwê gaa ba gø neyama 'ywa gwale gaba 'yaw nəm. Me cendi 'yo gwale møn bødê. ⁵⁶ I dara narje nan sabəw Jesu gwale gø kulagø bow dəwê, me cendi gang kaw gwale day di bor møn bødê me ca. ⁵⁷ Nê møn hørīn daa sabəw gwale gø kulagø me bow dəwê ba da: ⁵⁸ «Anji dee waya baa ha joo kulø gaba bwasa Mārī gø nare biyøw ta di bam, me wala subu dalawê da, ba ha biyê gø dng daa gø i nare me ha biyøw cendi bødê. Nenin, nê dwayanin gø sumdønin nin.» ⁵⁹ Me managø waya day gø ka-lê di kaw, gwale day di bor møn bødê com.

⁶⁰ Ørø geche gønê gechide nønê woni bwasa Mārī day di so daa nare dərøgəlêl me ur gø Jesu da: «Nare di bom gwale nan dømê ta dimm, mê asøgø dəma gwale lê diyê bødê mo?» ⁶¹ Kaw Jesu di dam bəw mugømi kurad, wayøw gwale møn lê diyê bødê. Mwom da, ørø geche gønê gechide nønê

woni bwasa Mārī day di urøw ðang bi ba da: «əjəm di me mē i Dole gø Mārī biyêw gø Kris di mo? Mārī gø nē bownin jilay gorəndəw di mo?»⁶² Me Jesu di cow lē diyê ba da: «ðw, i əndi di, me ðan anê ha yara əndi gø Gun gorəndəw di dama lē managø Mārī gaba dwana di əsəw gø abe-yê. Ðang kaw, anê ha yaran chêê lē daa siyaya dalawê hara nəm dodê.»

⁶³ Mana gø ta-lê da, geche gənê gechide nēnê woni bwasa Mārī day di chêbø barge gø səwê bam me way ba da: «Dê urêng nare woni cəmêndø gwale nē ðang bēdê ðəm!»⁶⁴ Anê doy widøru gø anji cadø gø Mārī ta di bēdê ba? Anê ørəm i man daraw mo?» Nare pad bow gwale dəwê, anji ba ur i 'yaa gø bam me. ⁶⁵ Nare nē mən kwandagø dwařagelê da, bøřin bəsəbøw lade səwê, magədəw dərøw daa, gobøw gø əsəragø me wayəw da: «Mê ina aba cəmê Mārī bəw da, waynin da: I wi me ajəm ta di mo? I wi me ajəm ta di mo?» Me woni alaw geche gənê woni bwasa Mārī giyê di ðəm gø Jesu iche me gobø gajaw me ca.

Piyer bəl bəw sarni Jesu dəwê

(Matiyê 26.69-75; Luk 22.56-62; Jā 18.17,25-27)

⁶⁶ Managø cendi ilê mana gaba aa sariya-lê da, Piyer duwa da, wor dodê ciri dwařø-lê sən. Deme mən dø idø ala giyê kərê nē geche gənê gechide nēnê woni bwasa Mārī dayê di gøra ⁶⁷ yêr Piyer ilê wunê duwa-lê. Mwom da, tandi yêrøw ðerr me wayəw ba da: «əjəm di kaw, mē i gun gənê Jesu gø Najared di me ca!»⁶⁸ Me Piyer bəl bəw sarni me way ba da: «Gwale gø dē wayəw ta di, nē 'ocn gəndəw bēdê bøřin.» Mwom da, ørø ganda iche gøra ðəbø ciri di bēdê. [Mana gø ta-lê da, gøray kaw hərdə me.]

⁶⁹ Ərø deme di yêrøw bi me wayəw ðang managø nare nē ilê di dərêgelê ba da: «Abe gø ta di i woni gərsê gwale gənê Jesu duwa gun day gø mən.»⁷⁰ Me Piyer di bəl bəw sarni bi.

Bam yande da, nare nē ilê ta di kaw, wayəw Piyer ðang ba da: «'Yang, mē i gandəg mən, darana øjəm di kaw, mē i gun gø Galile di me.»⁷¹ Mwom da, Piyer ðəbø ilê wayagø-lê ba da: «Nê sərgø sən ba nē 'ocn abe gø ta di bēdê. Nê wayna i kulagø da, kal Mārī yinên dange.»⁷² Mana gø ta-lê dog da, gøray hərdə ðang gaba dii sər. Ərø, Piyer dusəw guw daa managø gwale gø Jesu wayəw gandəw pii ba da: «Managø gøray wor hərdê dəw sər sən da, mē ha bəlê bəm sarni ðənê ðəm subu ba mē 'ocnən bēdê.» Mwom da, ørø Piyer nul gura nanə.

15

Gø yø Jesu ha nəm 'yaw Pilad

(Matiyê 27.1-2,11-14; Luk 23.1-5; Jā 18.28-38)

¹ I gø jomni corêrê dəra me gechide nēnê woni bwasa Mārī day me gechide nēnê nare nē Juwib day nē ðang me woni gəlê bii gø 'woo gənê Moyis duwa me woni aa sariya nēnê nare nē Juwib day nē ðang pad me dayar ma gwale gaba 'yaa Jesu di. Mwom da, cendi yø Jesu di magədəw me ha gandəw 'yaw gø Pilad*.² Pilad di ur Jesu ba da: «əjəm di me mē i dole gənê Juwib day di mo?» Jesu di cow lē diyê ba da: «Mê way gwale gø ta di øjəm gang.»³ Ərø, gechide nēnê woni bwasa Mārī day di sabəw Jesu gwale nan ðang bi bow dəwê.⁴ Me Pilad di urøw ðang bi me wayəw ba da: «Mê way gwale mən bēdê mo? Mê døy gwale gø pad gø cendi bom ðəmê ta di bēdê mo?»⁵ Me Jesu di asøgø gwale mən lē diyê bēdê. Ərø, Pilad cor ørəm gwale dusəwê nanə.

Gø yø Jesu dara 'yaw

(Matiyê 27.15-26; Luk 23.13-25; Jā 18.39-19.16)

⁶ Managø wala gənê nare nē Juwib day gaba ala sii 'ywala gənê kərara gø daa kwaynani-yê da, Pilad to gər i gun gø dange mən daa baa baa, i gun gø dange gø nare di me ur ba gø gərnêw daa cendi. ⁷ Me wala gø ta-lê da, abe mən gø gø 'ogəw Barabas ilê dange-yê gø kwandaw mən. Cendi tanga swa gø gwale gø nare nē Rom me 'yaa nəm gø gun. ⁸ Nare nē gøre di so ha ðəbê bəđang ðənê Pilad-lê me urøw nəm anju ba gərnêgø gun mən daa ya to anju ba al nəm pii pii ta di de. ⁹ Mwom da, Pilad di cor urgø ba da: «Anê ur ba nē gərnêng i dole gənê Juwib day di daa mo?»¹⁰ Anji urgø yande da, i dara anji 'ocnə com dara i gø dusi dē halgəni me gechide nēnê woni bwasa Mārī day di ba hara gø Jesu di 'yaw nəm gandəw. ¹¹ Ərø gechide nēnê woni bwasa Mārī day di nogø nare nē gøre di gəndøgø daa, dara cendi ba wayna daa, anju ba gərnê i Barabas daa anju.

¹² Me Pilad di urgø ðang bi ba da: «Nêalna i na gø anju gø anê 'ogəw dole gənê Juwib day di mo?»¹³ Ðang bi da, cendi sojə marjagø daa nan me way ba da: «Bəngəw bəbərøw daa habda gø dagəla səwê! Bəngəw bəbərøw daa habda gø dagəla səwê!»¹⁴ Me Pilad di urgø bi: «Bag da, anji al i na nē

* 15:1 15.1 Pilad: Pilad i gun gø Rom me dole gø geche gø Rom chəw ba wamna nare nē Juwib.

acne mo?» Kaw, cendi sojə marjagø daa nan nan bi ba da: «Bengəw fəbərəw daa habda gə dagəla səwə! 'Bengəw fəbərəw daa habda gə dagəla səwə!»¹⁵ Pilad di ur dara nare sədəgə ba 'ywalnagəle mwom da, anji gərgə Barabas daa, me Jesu da, anji kal asəngar gobəw gə bəraw do me 'yagə gandəw dara ba hana bəngənanw fəbərənanaw nəm daa habda gə dagəla səwə di sən.

Asəngar al Jesu mōng
(Matiyê 27.27-31; Jā 19.2-3)

¹⁶ Ərə nəma nê asəngar di yə Jesu ha nəm kərê, i bədag dənê Pilad-lê di, me cendi 'waga kwandagə asəngar nê pad di lê.¹⁷ Cendi diy gəniñ dara ba gə al Jesu mōng. Cendi hurəw barge gə kwamge səwê ərməw ya dole de, me kuu jagwa də habde gangəragə nê jimdi hurəw dəwə me ca.¹⁸ Mwom da, cendi fəbə ilê alaw labiya ba da: «Nê alamin labiya, dole gənê Juwib day!»¹⁹ Me cendi gobə dəw gə dərwa me, fəsəbəw lade səwə me, piy gubərəgə dodê dərəwə me, ajbə dərəgə dodê sənə-lê me ca.²⁰ Managə ba gə aləw mōng di 'yeñ bam fəm da, cendi nərəw barge gə kwamge di bam səwə, me hurbəw barge duwa di səwə. Ərə cendi dəm gandəw iche dara bəngəw fəbərəw daa habda gə dagəla səwə.

Gə bəngə Jesu fəbərəw daa habda gə dagəla səwə
(Matiyê 27.32-44; Luk 23.26-43; Jā 19.17-27)

²¹ Managə cendi ilê haragə-lê da, cendi fəmar gə abe mən gə ciri də gə 'ogədə Siren. Abe di, gə 'ogəw Simō, i nê Alegsəndər day gə Rupu abragə. Anji swa i bam. Asəngar di yəw gə dwana ba unê habda gə dagəla gənê Jesu di.²² Cendi ha gə Jesu managə mana mən gə gə 'ogəw Golgota, gəndəw də biyê ba i «mana gaba dii kungəng dərə». ²³ Ərə cendi al Jesu ba chana gani gənê yəbərə yaa duwa gə fəməw gə charwa də gə 'ogədə miirdara ba chinəw wamani dodê, me anji gənə chaa bam.²⁴ Dang da, asəngar di bəngə Jesu fəbərəw daa habda gə dagəla səwə. Me cendi lay barge duwa gobə gə jagi ba gə yər nəm gaa i wi me ba ha wama barge duwa gə woy woy mo? Mwom da, i wi kaw lay barge duwa gə anji wom baa baa.

²⁵ I gə dawa dunamən gə jomni dərə managə gə bəngəw fəbərəw nəm daa habda gə dagəla səwə di.²⁶ Gə jangə managə mani-yê dara biyê gə gwale gə gə bow dəwə di gəndəw də gə 'yəw nəm ba da: DOLE GƏNÊ JUWIB DAY.²⁷ Asəngar di bəngədə fəbərəw woni 'yaa mana sər daa habde nê dagəla sədəgəlê Jesu tuləwə, gə mən əsəw gə abe-yê me, gə mən əsəw gə jele-yê me ca. [²⁸ I ya ta di me gwale gə gə jangəw managə Magtubu dənê Mārī-yê di yala alal kərəb. Gə jangə ba da: «Gə asəw i managə nare woni 'yaa mana di dwarzəgəlê.»[†] ²⁹ Nare nê jêəgə lê ta di, gəgədə dədəgə, me cadəbə Jesu ba da: «Cheye, i əjəm gaba waya ba mē ha meyanda kulə gaba bwasa Mārī di bam me ba mē ha cwara awaw daa gə wala subu dalawə di bəddə mo? ³⁰ Ladə, kədə səm dəma daa gə əsəm dəma əjəm gang, me chə dodê habda gə dagəla di səwə.»[‡] ³¹ Gechide nēnē woni bwasa Mārī day di me woni gəlê bii gə 'woogənə Moysis duwa me di kaw aləw mōng yande di dige dige me ca. Cendi wajə gwale bulə day-ê ba da: «Anji kədê nare nê fəng daa me neyem kədê səw duwa daa gang bəddə mo? ³² Dole gənê nare nê İsrayel day gə Mārī biyəw gə Kris di, kal a chinê dodê caga ka habda gə dagəla di səwə fəm. Dê yarnang yande do me dē harang kala dusərəndə dəwə sən.»

Me cendi nê gə bəngədəgə fəbərəgə daa habde nê dagəla sədəgəlê di kaw, cadəbəw me ca.

Made dənê Jesu duwa
(Matiyê 27.45-56; Luk 23.44-49; Jā 19.28-30)

³³ Managə dawa ba də fəbə ciri dwarzə-lê da, mana gədə changa kədab sənə gəndədəlê pad, bəraa dawa pagar nəm.³⁴ Ərə managə dawa ba də pagar gə i dawa subu fəm da, Jesu soy marjaw daa nan: «Elowi, Elowi, lema sabagtani?»[‡] Gəndəw də biyê way i ba da: «Mārī ni, Mārī ni, dana me mē gəñən bam mo?»³⁵ Nare fəbə lê mana gə ta-lê di doy, me nê yab dwarzəgəlê way day ba da: «Anji 'ogə i Eli.»³⁶ Ərə gun day mən dwarzəgəlê wa gə gidi, gər ha laya mani nê gə 'ogəgə «əpəjə» suw managə gani gə yale gənê yəbərə yaa duwa lê. Mwom da, anji legər epəjə di managə dərəwə bəwə me gələw Jesu dara ba chichəmənê. Ərə anji gang way da: «Kalna jang, dē yarang sənə Eli di gaa haralê biyəw chəw dodê mo?»³⁷ Cor Jesu soy swaya gə geche mən me bəw som.³⁸ Mana gə ta-lê da, barge gə geche gə gə jəw managə kulə gaba bwasa Mārī di dalawə dara sabaw dodê sər di chəwor dodê korgiñ sər ka me ka me, swa daa bəraa hara dodê baj.³⁹ Asəngar nê Rom geche day mən fəbə lê Jesu di dərəwə me yê dara anji mar made də ya ta de di mwom da, anji way da: «i sədə, gun gə ta di i Mārī gorəndəw 'yang.»

⁴⁰ Namde yab kaw dʻəbə hiŋ ilê yara-lê. Namde nê ta di dwaɾagəlê da, i nê Mari də ciri dəra i Magədala, me Mari də nê Jak gə gə 'ogəw gə dwe di day gə chendəw gə Jose idêgə, me Salome me ca. ⁴¹ I cendi me pii pama Jesu tarəw me gaməw ladə managə anji wara nəm wama gə Galile-yê di. Namde nê dʻang nan nê pii bwaw naga hara nəm managə Jursalem kaw, ilê me ca.

Gə al Jesu kumbə duwa managə munə-lê

(Matiyê 27.57-61; Luk 23.50-56; Jā 19.38-42)

⁴²⁻⁴³ Managə dawa ba də cor turgə da, Joseb gə ciri duwa i Arimate, hara. Anji i woni aa sariya nê nê nare nê Juwib gun day gə mən gə nare aləw horəmbê nanə. Anji kaw bədə i wala gə Mārī ha lama gə dwārī duwa lê di me ca. Caga da, wala gə ta di i wala gaba dʻangəra sii gə nare nê Juwib dʻangəɾə gə sədêgə dara sanga da, i wala day gaba bwa gwayni di. Mwom da, anji yə səw abnani me ha 'ywa Pilad me urəw dara ba kalnaw bərmê baa u Jesu kumbə duwa. ⁴⁴ Ərə, Pilad di doy dara Jesu ba mar bam kalang dʻəm da, anji ərəm gwale nanə. Anji 'waga asəngar nê Rom geche day di me urəw, Jesu di ba mar i bəgədeŋ mo? ⁴⁵ Me managə asəngar nê Rom geche day di cow lê diyê ba anji ba mare dʻəm da, Pilad kaləw Joseb bərmê ba unê Jesu kumbə duwa di. ⁴⁶ Ərə Joseb ha kəlê bagəda, me biyê Jesu kumbə duwa managə habda gə dagəla səwê dodê me, legəɾəw daa me asəw nəm managə munə gə gə poləw managə kura dwaɾə-lê. Targin dʻang da, anji nongəɾə kura də geche dəsə gə munə di bəw daa. ⁴⁷ Me Mari də ciri dəra i Magədala me, Mari də Jose iw me, yêr mana gə gə al gə kumbə dənê Jesu lê di.

16

Jesu ilê munə-lê di bəddê

(Matiyê 28.1-8; Luk 24.1-12; Jā 20.1-10)

¹ Managə wala gaba bwa gwayni gənê nare nê Juwib day di ba 'yeŋ bam mwom da, Mari də Magədala me, Mari də Jak iw me, Salome me, kəlgə swani gə gə bəməw gə mani jiga jiga gə bii 'yol nan dara hara dʻadə kumbə dənê Jesu. ² Gə dəmas gə jomni corəɾê dawa ganda dəra gə daa-lê da, cendi ha əjə managə munə-lê di. ³ Cendi wajə gwale bulê day-ə ba da: «I wi me ha nwangəɾandə kura də gə əbdə managə munə bəwê di bam mo?» ⁴ Ərə, cendi u dərêgə daa mwom da, kura də munə bəwê di nwangəɾəɾ bam dʻəm! 'Bag da, kura də ta di jor nanə. ⁵ Cendi gandə ha managə munə di dalawê me yêr dwe gə mache dam managə munə-lê əsay gə abe-yê, hurê barge gə geche gə burage kəng yande. Mwom da, laŋa algə. ⁶ Me dwe gə mache di waygə ba da: «Alna laŋa bəddê! Nê 'ocŋ dara anê kanjə i Jesu gə Najared, anji gə gə bəngəw bəbəɾəw daa habda gə dagəla səwê di. Me anji dəm daa nare nê mare dwaɾagəlê dʻəm, anji ilê ka bəddê. Yarna mana gə gə asəw lê ka di. ⁷ Caga da, hana waynaw Piyer me woni gərsê gwale gənê Jesu duwa nê dʻang di me Jesu ba ha gamagə lê alê wama gə Galile-yê. Cendi ba hara yaraw alê ta, ya anji ba wayagə nəm pii de.»

⁸ Mwom da, namde di dəmdə iche managə munə-lê di, wagə gə gidi. Sədêgə sadəgə daa tag tag me, dədêgə nol bam me, cendi tiŋ bədêgə wayəw gun mən daa bəddê, dara laŋa algə nanə.

Jesu gəldə Mari də Magədala səw

(Matiyê 28.9-10; Jā 20.11-18)

⁹ [Managə Jesu dəmê nəm daa munə-lê gə wala gə dəmas gə jomni da, anji gəldə i Mari də Magədala səw do. I tandi me anji tanga 'yordə dundi də acŋə wurgəsubu bam sədê di. ¹⁰ Tandii ha gəra ha 'ywa cendi nê tanga basə Jesu harbə gandəw di dara wayagə ba də yara Jesu ba i bəra. Managə tandi ha gəra 'y wagə mwom da, cendi dam ilê nulê-lê me ala ŋagəni-yê me ca. ¹¹ Mwom da, tandi waygə ba Jesu di ba ilê bəra me ba də yaraw me ca kaw, cendi yə gwale dəra di bəddê.

Jesu gəlgə woni gərsê gwale duwa nê sər səw

(Luk 24.13-35)

¹² Targin dʻang da, managə woni gərsê gwale gənê Jesu duwa nê sər ilê hara-lê dara hara bam da, Jesu di gəlgə səw wun jiga hiŋe. ¹³ Cendi cwara 'yo kwandagə bi me waygə nō də ta di kaw, kwandagə di yə gwale day di bəddê.

Jesu gəlgə woni gərsê gwale duwa nê mwaj dii mən səw

(Matiyê 28.16-20; Luk 24.36-49; Jā 20.19-23; Paja nê nê Jesu duwa 1.6-8)

¹⁴ Targin dʻang da, Jesu gəlgə woni gərsê gwale duwa nê mwaj dii mən di səw, managə cendi ilê wama mani-yê. Anji sogədəgə dara dii day də woye də cendi gəŋ nəm gə yêlê gə gwale gənê woni yaraw ba i bəra bam di. ¹⁵ Ərə anji waygə da: «Hana managə səŋa gəndədəlê pad, waynagə nare pad Nō də lade di. ¹⁶ Gun gə dara kala dusəw lê diyê me alna batem me da, anji ha 'ywa bəlê.

Gun gø kalna dusøw lê diyê bêdê da, Mārī ha bwaw gwale dèwê dara ba hana nøm duwa dè idè budê bam bêdê bəriñ lê di. ¹⁷ Me cendi nê ha kala dusêrêgø lê diyê da, yarna mani nê daña nê al laña nê ha gølgø nare ha 'wacñagø nøm: I gø sumøn me cendi ha 'ywara gø dundi dè acñe bam nare sêdêgølê, me ha waya bii gø ðang gø dii møn cendi 'ocñøw bêdê me. ¹⁸ Cendi ha neyama yibê kwalale gø øsøragø, me chana charwa dè idè 'yaa mana kaw ha alagø mani møn bêdê bəriñ. Cendi ha bwa øsøragø nare woni mwom sêdêgølê, me woni mwom di ha 'ywa labiya.»

Mārī u Jesu ya nøm daa

(Luk 24.50-53; Paja nêñê Jesu duwa 1.9-11)

¹⁹ Targiñ ðang, managø Aba ciri gø Jesu waygø yande mwom da, Mārī uw yaa nøm daa dama øsêw gø abe-yê. ²⁰ Woni gørsê gwale gønê Jesu duwa day da, ha waya Nø dè lade di ciri-yê jiga jiga. Aba ciri gø Jesu di wagø lê me 'yagø dwana dè idè alagø mani nê daña me ca. I ya ta de me anji gøl nøm dara gwale day di ba i gwale søw.]

Maktubu dæ Pol jangægø nare nê Epes

Labiya dænê Pol duwa

¹ Ændi gø Pol gø Mārī gødæn gun gø Jesu Kris giyøw i gø øræmê duwa. Nê jangægø i nare nê nê Mārī nê dæbø gwale day dæwê jang nê dam managø ciri dæ geche dæ Epeslê. ² Kal Mārī gø i abrandø me Aba ciri gø Jesu Kris me piynê bødêgø dædêngê me 'yanang hælala jwam me ca.

Ladni gø Mārī al gø nare nê ðamar gø Kris daa

³ Bwanaw Mārī gø Aba ciri ænda gø Jesu Kris abêw di jilay dara anji 'yandø bii gø pii-yê duwa gø lade gø dundi duwa swa gandøw daa dara dê bwarang gø Jesu Kris mæn. ⁴ Mārī piyøndø managø sêwê dara ba dê kædønêng nare duwa dara dê ðamarang daa gø Jesu Kris di i pii pa gø anji wor asa sønã søn. Anji piyøndø yande dara ba dê kædønêng nare nê dusørêgø wusbø nê mani nê acnø hiñe kaw ilê sêdêgælê bædê managø dærwê. I dara dwani duwa di, ⁵ Mārī øræm dusøwê piy ðæg dara ba dê kædønêng ya dændaw de dara mani nê Jesu Kris algø, anji ur mani di ba alnana yande i dara dusi duwa dæ lade di. ⁶ Anji al yande dara ba dæ 'wagønaw ænda gø jilay dara dusi duwa dæ lade nañ dæ døy mani bam pad dæ anji al ganandø pøgin di. Anji 'yandø dusi dæ lade pøgin di i dara dê ðamarang daa mæn gø gorøndøw gø anji urøw nañ di.

⁷ I dara dê ðamarang daa mæn gandøw me anji kædøndø daa acnã ændalê di i gø bare gønê Jesu duwa gø bor dodæ di me anji kal dusøw hælal managø acnã ænda gø dæ aløw dæwê. Ya ta di de me Mārī al gø dæ dæ lade duwa dæ geche nañ dæ anji al gø nare di. ⁸ Mārī 'yandø dusi dæ lade di nañ sêdêndælê me 'yandø dærin nañ me 'yandø dwana dædø yêê gø mani dædêndælê me ca. ⁹ Anji gøløndø mani duwa nê budêr dodæ piy nê anji ur ba algø di. Ta di me i dusi duwa dæ lade nañ dæ anji øræm ba aldø gø Jesu Kris di. ¹⁰ Dawa dæ wala gø Mārī ørmøw di dara neyama mwom da, anji ha ala mani nê anji ur ba algø di. Anji ha daya mani nê anji bogø daa me nê dodê sønã dædê me pad managø dole mæn tenene gøndøwê, dole gø ta di i Kris di.

¹¹ I dara ðamara ænda gø Kris di daa mæn dæ me, nê 'yo nin gø mani nê Mārī biyøndø gø bi di, dara Mārī piyøndø pii pa sêwê managø ørmê duwa-lø; ørø Mārī kal mani nê ta di alal yande dara anji øræm anju me dusøw kaw ure me ca ¹² Ina yande da kal nare yarna mani nê anji al ganandø me gø 'wagønaw gø jilay dara gasnani duwa di, dara neyendø da dæ 'yang i nare nê dæ ørmêng Jesu Kris dæwê pii.

¹³ 'Yeni nê anê dwaya gwale søw gø i Nø dæ lade dædø bælêng me ca da 'yøni kaw anê ðamar i gandøw daa mæn me ca. Gandøw anji me 'yeni nê anê kala dusørêng dæwê di Mārī 'yang dundi duwa dæ anji biyêng gø bii di ya ba piyêng lamba de sêdêngê dara 'wacnang nøm. ¹⁴ Anji 'yandø Dundi duwa di pii pa, i tandi me ha gøløndø mani nê lade nañ nê anji bi gø bii ba ha 'yagø nare duwa di. Mani nê ta di darang 'ywagøle wala gø anji dara kædøndø daa bærin di, yande da bwanaw jilay dara gasnani duwa dæ nañ di.

Amsa gønê Pol duwa

¹⁵ I dara ta di me ændi kaw wala gønê døy dara ba nê kal dusørêng Aba ciri gø Jesu dæwê me dwani dan dæ anê al gø kwanang woni kala dusørêgø Mārī dæwê me ca da, ¹⁶ Nê aløw Mārī doche daa daa dara darang, managø amsa niyê da nê øræm lê dædêngê ¹⁷ ørø nê amsø Mārī gø i Aba ciri ænda gø Jesus Kris Mārī duwa di, me anji i abêw gaba dwana nañ di nê amsøw dara kaløw a 'yanang dundi duwa dæ dæ 'yang dærin naa me anji gølñêng søw pødenê anê 'wacnaw ladna me ca. ¹⁸ Nê amsø Mārī ðang dara ba tiñnêng dædêng bam dara banê 'wacnana mani nê anji 'wagan ba nê ha 'ywagøle nê anê kal øræmê dan lê dædêgælê di. Nê amsøw ðang dara banê 'wacnana mani nê lade nañ nê woni same nê anji gamgø dara nare nê duwa di. ¹⁹ Nê amsøw ðang dara banê 'wacnana dwana duwa dæ geche dæ døy mani bam pad me dwana dæ ta di wandø lê neyendø nê dæ kalang dusørêndø dæwê. Dwana duwa dæ ta di i dæ geche nañ, ²⁰ I dwana dæ ta di me ala giyê Jesu Kris sêwê wala gø Mārī dømøw nøm daa munø-lê me 'wuw ya nøm daa chøw øsøw gø abe-yê me di. ²¹ Managø ta lê da anji dam paja nê daa gechide day dædêgælê me dundi nê acnø gechide day pad dædêgælê me, sumøw 'ogø døy sumi gø 'waga gø ðang gønê mani nê caga ka day bam pad me, nê wara pii kaw day bam me ca. ²² Mārī chøw mani pad managø dodê gødawê me, anji biyøw chøw dole managø nare nê nê Mārī duwa nê dayar mana mæn dædêgælê me anji Kris di døy mani bam pad me ca. ²³ Nare nê

ta di i ya doni gə səw de me, Kris dam lə nare nənə Mārī duwa nə dayar dam mana mən sədəgələ ongə daa telele me Mārī səw duwa gang kaw dam lə Kris səwə onəw daa telele me ca.

2

Nare nə mare gədə bəra managə Jesu gəndəwə

¹ Tanga pii da anə i ya nare nə mare de dara anə gə Mārī bəw bam me anə al acna me ca. ² Te bəg da anə pam i nare nə səna bəddə ka mani day nə ala me anə pam i dole gənə dundi də acne day gə dam managə səna bulə day gə siyayalə, tandi dundi də ta di al giyə lə nare woni gənə Mārī bəw bam dusərəgələ. ³ Tanga pii da neyendə kaw də wunəng i ya nare nə ta də de me ca. Pii da də alang i mani nə acne nə də 'wacnarang nəm nə doni gə sədəndə me dusərəndə me ur cendi, de neyendə kaw də 'yang i nare nə sariya dənə Mārī duwa ha yəbəndə ya ba də yibə nəm gə cendi nə d'ang də de me ca. ⁴⁻⁵ Dəm da Mārī da i aba yara nare n'agəni day n'ə me, dwani də anji al ganandə di i də geche n'ə me ca, wala gə də wunəng ya nare nə mare de dara acna ənda da anji urə gə anji urəndə nan di cor 'yandə bələ dara də bamarang daa gə Kris, i dara dusi də lade duwa di me anə bəl nəm. ⁶ I dara bamarə gə də bamarang daa mən də me anji dəmdə nəm daa munə-lə gəndəw mən me ha chəndə daa dara ba də lamnang dwārī gə Jesu Kris mən me. ⁷ Anji al ganandə ladni yandə gə Jesu Kris suməw, i dara ba gəlgə nare nə wara pii ba yarna ala gə ladni duwa də nan di. ⁸ I dara dusi də lade dənə Mārī duwa də me anji bələng nəm daa me, i dara dusərəng də anə kal managə Jesu dəwə, anji 'yang gə bələ di i dara mani dan nə ala nə lade bəddə, anji 'yang bələ ta di ta di i pəgin. ⁹ Bələ gə ta di, anə 'yow i dara giyə dan gə ala bəddə, yandə da kal gun 'wagəna gə səw bəddə me ca. ¹⁰ Dara anji me i aba awandə anju me, anji bwandə də kədəng nare nə dərway dara bamarə gə də bamarang gə Jesu Kris daa mən di, dara ba də alnang mani nə lade. Mani nə lade nə ta di Mārī d'angərəgə pii bəg dara ba də alnang gandəgə le.

Bamarə gənə nare nə gəndəgə jiga jiga sər day daa mən gə Jesu Kris

¹¹ Ina yandə da 'yəni anə i Juwib bəddə dara anə wun i mənang jiga, nare woni saba bəna 'wagang ba anə i woni saba bəna bəddə, bəna də ta di cendi sabədə i doni day gə icheyə pəgin gə əsərəgə day dara i mani day nə gəndəgə bəg. Yandə da kalna dusərəng gunəng managə dama dan-ə wala gə anə wor 'wacna gə Mārī bəddə sən di dəwə. ¹² Me gun gə Mārī biyəw də bəddə sən me, anə i nare nə Israyel bəddə me anə 'ya i məje managə nare nənə Mārī duwa nə anji ma gandəgə gwale managə bəw gə anji biyəw di dəwə. 'Yeni anə dam dəban ərmə gə mani dəddəgələ me dəban Mārī me ca. ¹³ 'Yeni nə tanga pii da anə dam yəhə gəndəw, d'əm da caga da anə yala bamar daa gə Jesu Kris mən me, anə chidə yala Mārī səwə ib di i dara Kris bare duwa gə bor dodə ya sarga de di. ¹⁴ I dara anju di d'ani me həlala jwam dam nəm managə d'arəndələ, nare nə Juwib me nə Juwib bəddə me kaw, anji bəmgə daa mən gədəgə nare nə gəndəgə mən tenene. I dara made duwa də anji mardə də me anji iche gər gə d'arəgələ gə cəgədəgə bam cogə marəndə bulə day-ə. ¹⁵ Anji bi dwana dənə bii gə 'woo gənə Juwib day me gwale duwa gə lə dalawə pad me mani day nə gəndəgə me bam, anji al yandə dara bama nare nə Juwib me nə Juwib bəddə me daa mən ba gədənə ya gun duwa gə dərway mən tenene de me ba damna gə həlala jwam me ca.

¹⁶ I dara made duwa də anji mardə daa habda gə dagəla lə də me, anji day nəm gə nare nə Juwib me nə Juwib bəddə me daa mən, meyəndə marəndə də d'arəgələ bam gədəgə gun mən bəmgə daa gə Mārī me ba damna gə həlala jwam me ca. ¹⁷ Jesu Kris gərə səna-lə ka way gwale gənə həlala jwam duwa 'yagə nare nə Juwib bəddə nə pii nə dam yəhə gə Mārī me 'yagə nare nə Juwib nə pii nə damnin ib gə Mārī me ca. ¹⁸ I dara mani nə Kris algə də me neyendə nə də 'yang Juwib me, Juwib bəddə me di də 'ywang bərmə gaba chidə Mārī gə abrandə di səwə ib gə bərmə gənə dundi də wuse də mən tenene ta di dərə.

¹⁹ Yandə da 'yəni nə Juwib bəddə nə anə bo bəddəng 'yaw Mārī da anə i məje bəddə d'əm me anə i nare nə cəmə ciri də d'angə bəddə me ca. Caga da anə bor i gə nare nənə Mārī duwa də mən me Mārī i wilang anju d'əm. ²⁰ 'Yeni da anə ilə mani nə Mārī aw gə kulə d'arəgələ me nare nə Jesu kəjəgə me woni waya gwale gənə Mārī duwa me da cendi i kulə gəndəw də dodə cendi me Kris da i ya kura də gə chidə dugədiyə pii pa dara yəhə gə kulə di waya nəm daa mək de. ²¹ I dara bamarə gə daa gə Kris mən də me, mani nə jiga jiga nə gə aw gə kulə di yəw nəm daa woy me kulə gə ta di jwor nəm me gədə nəm gə kulə gənə Aba ciri duwa gə i duwa anju mən tenene di. ²² I dara bamarə dan gə Kris di daa mən də me anji ilə dayang nəm daa mən gə nare nə kal dusərəgə Aba ciri dəwə nə d'ang, dara ba nə gədənə ya kulə gənə Mārī duwa gə anji dam lə gə bərmə gənə dundi duwa dərə di.

3

Pol bi mani nê budêlê nê nê Kris duwa di gëndêgê daa

¹ Yande da, nê amsê Mārî: êndi gê Pol gê yê dange dara giyê gônê alêw Jesu dara darang 'yêni nê anê i Juwib bêdê di. ² 'Yang 'yêni da anê doy gwale gê gê way dara dusi dê lade dê Mārî al gan me 'yan giyê êsônê dara, ba nê wanang nê m lê di. ³ Mārî gêlêni mani duwa nê anji budêgê hêg di dêrêniê daa ya chine de dara ba nê 'wacnagê, me nê jangagê nê m dodê hani caga ka me ca.

⁴ Mani nê nê jangêgê ta di anê asnagê da anê ha 'wacna dara êndi da ba nê 'ocn mani nê budêlê nê Mārî algê ilê dara Kris di gëndêgê ladê nanê. ⁵ Mani nê budêlê nê ta di Mārî gêlêgê gandagê nare nê pii di daa bêdê, dêm da caga da dundi gêlêgê gandagê nare nê Mārî kêjêgê me woni waya Mārî baw, i cendi ca day-ê me Mārî chêgê jiga dara giyê duwa di. ⁶ Mani nê budêlê nê gê gêlgê daa di: I dara bamara gê daa mên gê Jesu Kris dê me, caga da nare nê i Juwib bêdê kaw Mārî ha êsêgê mani duwa nê 'ywa nê lade nê ta di ya nare nê gëndêgê Juwib de me ca. Mani nê lade d'ang nê Mārî 'yagê da i dayara gê cendi dayar gandagê daa ya gun mên sêw de. Mani nê Mārî bi gê bi gê ba 'yagê nare duwa di kaw cendi 'ywegê le me ca, mani nê ta di pad cendi 'yogê i gê bêrmê gônê nê dê lade dêra.

⁷ I dara dusi dê lade dê Mārî al gan managê dwana duwa dê al giyê sônê dê me mwom da, anji gêdên nê m aba giyê duwa gaba waya nê dê lade gwale dêra. ⁸ Êndi gônê wor targin geche nare nê nê Mārî duwa taragêlê kaw, Mārî al gan dusi dê lade dara ba nê waynagê nare nê i Juwib bêdê, gwale gê lade gônê Kris duwa. Anji i gun gê geche nanê, gun neyem 'wacna gëndêw pad bêdê. ⁹ Me d'ang da ba nê binêgê nare pad gëndêw daa pêdêni-yê, ba i man me mani nê anju gê Mārî ba budêgê dodê pii hêg di. Anju gaba bwa mani pad di ba budêgê dodê hêgêden wala gê ba asê gê sêna ba. ¹⁰ Êrê caga da Paja nê daa me dolgê day me, yarna me 'wacnana dêrinê naa nê nê Mārî duwa nê 'yarbare nan ta di dara nare nê nê Mārî duwa nê dayar dam mana mên dani. ¹¹ Mani nê Mārî algê ta di pad, anji algê ya ba êrêm nê m hêg wala gê anji wor asa sêna sên di, mani nê ta di alal yande dara bamara gê dê bamarang daa gê Aba ciri ênda gê Jesu Kris mên di. ¹² Bamara gê dê bamarang daa mên gê Kris dê me dusêrêndê dê dê kalang dêwê me di dê 'ywang bêrmê gaba chidê daa Mārî sêwê dêban lanê. ¹³ I na yande da nê amsang kalna dusêrêng sawna nîmi wamani gê 'yon dara darang dê bêdê, dara wamani ni gê ta di ha wangê me ca.

Dwani dênê Jesu duwa dê al ganandê

¹⁴ I dara yande me nê piy gubêrêniê dodê Mārî gê i abrândê di dêrêwê, amsêw dara darang. ¹⁵ I Mārî dê me nare nê dam daa gê gëndêgê day me nê dam dodê sêna lê ka gê gëndêgê day me da anji bogê anju. ¹⁶ Mārî da i geche, gasnani duwa da 'yana dêra ilê bêdê, nê amsêw dara kal dwana dênê dundi duwa 'yanang dwana managê dusêrêngê. ¹⁷ Nê amsêw d'ang bi dara Kris damna dusêrêngê dara 'yêni da anê kal dusêrêngê dêwê me nê amsêw dara anê bwana sabêrang hana dodê cog managê dwaniyê me damna yinê sêdêng lê waynale me ca. ¹⁸ Ina yande da, 'yêni me nare nê nê Mārî duwa nê d'ang me di anê ha 'ywa dwana dêdê 'wacna dwani dênê Kris duwa di hêlnani dêra me, charni dêra me, hwa dêra me d'ungê dêra me ca. ¹⁹ 'Yeni kaw anê ha 'wacna dwani dênê Kris duwa dê geche nan dê dê neyamang 'wacna gëndêdê pad bêdê di, kal Mārî 'wanbanang dusêrêng daa telele telele anju gang.

²⁰ Anji Mārî da neyem ala mani pad nan d'waya nê dê urêng gandagê me êrmêng gandagê dusêrêndê lê di bam, dara dwana duwa di al giyê lê sêdêndêlê. ²¹ Kal nare pad 'wagênaw gê jilay managê nare nê nê Mārî duwa nê dayar dam mana mên d'aragêlê dara bamara gê cendi bamar gê Jesu Kris daa mên di, cendi 'wagênaw gê jilay wala gê wala me gê dêrinê bêrin me ca! Amen.

4

Bama gê sii daa gônê nare nê Mārî duwa day

¹ Êndi gê Pol gê gê yê dange dara giyê gônê alêw Aba ciri di da nê urêng ajmar nê m lê, kalna hara dan bwarna ya Mārî 'waga duwa gê anji 'wagang dê de. ² Asêna dêdêngê dodê me, ina i nare nê hêlale me, unê dêdêngê bam me ca. Gun woy woy d'aragê alnang mani nê acne kaw yinê gê dwani me ca. ³ Jarna dara gama bama gê sii daa gê dundi dênê Mārî duwa dê 'yang gandêdê ta di me gamna bama dan gê sii daa di managê hêlala jwamê. ⁴ Nare nê nê Mārî duwa nê dayar mana mên dê i Kris sêw gê gêdê gun sêw mên tenene di me dundi dê wuse kaw, i mên tenene me mani nê Mārî 'wagang nê anê kal êrmê dan dêdêgêlê dê kaw i mên tenene me ca. ⁵ Aba ciri ênda kaw i mên tenene me dusi ênda dê kala Mārî dêwê kaw i mên tenene me batem ênda kaw i mên tenene

me ca. ⁶ Mārī kaw i mən tenene, anji me i nare abragə pad, anji lam dwārī nare dədəgələ pad me, al giyə nare sədəgələ pad me dam lə nare sədəgələ pad me ca.

⁷ Dəm da Mārī 'yaw wi wi kaw dusi duwa də lade də 'yaŋa dəra-lə bədə di ya Kris ba u səw 'yadə gə made dara darandə ta de. ⁸ Ta də me i gwale gə Maktubu də diri way da: «Anji hagə managə daa cog me, yibə nare bwagə tarwə hara nəm me, əsəgə nare mani nə lade me ca.»

⁹ Dəm da gwale gə gə wayəw ba: «Anji hagə managə daa cog» də da gəndəw i na mo? Gəndəw da: 'Bag da managə Kris wor haga yala daa sən da anji chə gəra dədə sənə dədə do. ¹⁰ Aba chə gəra dədə ta di i gə hagə ya daa cog siyaya dədə dara kal ba dam lə mani lə pad. ¹¹ I anji me əsgə nare mani nə lade mani nə di i giyə duwa gə jiga jiga di: nə mən i nare nə Jesu kəjəgə me, nə mən i woni waya Mārī bəw me, nə mən i woni wayagə nare nō də lade me, nə d'ang da i woni d'əbə Eglis dərədelə gələgə nare gwale gənə Mārī duwa me ca. ¹² Anji əsgə nare nə ta di giyə gə ta di yande dara cendi ba d'agəra nare nənə Mārī duwa baalna giyə duwa dara kal nare nənə Mārī duwa nə dayar mana mən də i ya Kris səw de di ba jwarna hana pii pii. ¹³ Ya ta de me, nare nənə Mārī duwa nə dayar mana mən di ha 'ywa dwana me ha hara pii pii bəra dayara daa mən pad managə dusi də kala Mārī gorəndəw dəwə me d'ə 'wac'ang gəndəw me ca. Yande da d'ə ha kəd'ang nare nə gechide nə aliya ənda neyem d'əm me d'ə ha kəd'ang nare nə ladəbe naŋ bəriŋ ya Kris de me ca.

¹⁴ Yande da də ha wunəng ya dine nə 'y'əng de bədə d'əm. Nare woni lama mana ha neyama lamandə gə gwale gə kulagə bədə d'əm. Me cendi ha gəl'əndə mani nə ac'ne woni cwagədandə ya gale ba ugə mani cogədəgə nəm kame bədə d'əm. ¹⁵ Dəm da kal wi kaw waynaw jaw gwale səw gə dwani me, d'ə harang jwarba managə mani lə pad bəra hara əjə Kris gə i doni gə sii di d'əw. ¹⁶ I anju də me day doni gə sii daa mana mən dara cendi ba bamarana daa mən ya gun sarbo duwa yə gə doni gə səw bamarəw nəm daa mən gədəw gə gun mən səw ta de. De gun səw gə jiga jiga dialna giyə ladə mwom da, Kris səw gə mən di ha jwara me ha əriŋara naŋ managə dwaniyə me ca.

Ala gə mani nə dərway nə Mārī urgə

¹⁷ Yande da nə wayang gə dwana də Aba ciri wun gəndədə me nə ajəmar lə diyə di. Kalna 'wə bərmə gənə nare woni 'wac'na Mārī gə b'ag bədə day d'i, dara cendi ərmə day da gəndəw ilə bədə ¹⁸ cendi d'ərgə d'ech'ər daa managə gwale səw gə Mārī wayəw di d'əwə. Bələ gə Mārī 'yaw də da cendi ilə dwaliŋə bədə. Cendi 'oc'ŋ mani nənə Mārī duwa bədə dara dədəgə woye me. ¹⁹ Cendi nol bam, 'oc'ŋ mani nə lade me nə ac'ne me bədə, cendi hurə bədəgə mani nə ac'ne-yə wala gə wala me hurə sədəgə mani woni ala jaweyə ha nəm gə d'ərgə pii pii me ca.

²⁰ Dəm da 'y'əni da gwale gə gə gəl'əng dara Kris da i yande bədə. ²¹ 'Bag da 'y'əni nə anə bamar daa gə Jesu mən di, anə doy gwale gə gə wayəw ərəm dara d'əw me gə gəl'əng gəndəw 'y'əni nə anə i duwa me da, gə gəl'ə i gwale səw gənə Jesu duwa. ²² I na yande da kalna mani dan nə anə alagə pii wala gə anə 'oc'ŋ gə Kris bədə sən di bam. Cende d'ədə ala mani nə ac'ne ha ganang anə ala gə mani nə ta di, cende də ta di lamang meyandang bam. ²³ Kalna dundi d'ənə Mārī duwa kəl'əngəng ərmə dan bam me 'yanang ərmə gə d'əway d'usə'əngə me ca. ²⁴ Caga daalna mani nə d'əway nə Mārī urgə nə bor gə mani nə 'yoləw, yande da mani dan nə anə ha ala ha 'ya nə t'əba me, nə lade bəriŋ me, dara mani nə ta di swa gwale səw lə.

²⁵ Ina yande da kalna kulagə bam, ina wi wi kaw waynaw jaw gwale səw, dara pad əndalə d'ə bamarang daa gədə gun mən. ²⁶ Wala gə d'usə'əng swana kaw, kalna ala ac'na dara d'usə'əng də so di d'i me, kalna d'usə'əng də swa di chinə d'ədə do me dawa d'wadəna sən. ²⁷ Kalnaw chidan bərmə a d'wayna d'əngəng bam bədə. ²⁸ Kal gun gə ina mee pii da a kalna miy'ni di d'i d'əm, kaləw aalna giyə gə mana ure duwa gə bərmə gə t'əba me 'y'wana gə mani duwa nə wama me, yande da anji ha neyama 'wo hiŋe 'yagə woni 'y'wa bədə me ca. ²⁹ Kal gwale gə ac'ne d'əmnə b'əd'əngə bədə, wayna gwale gə 'yole gə aba 'yagə nare dwana dara kalgə gə jwarb'əna nəm managə dusi day də kalalə. Yande da anə ha alagə nare woni d'waya gwale mani nə lade.

³⁰ Ərə 'y'əni da asəna angal dan dara ala mani nə ha ala dundi də wuse də Mārī 'yang gəndədə n'əgəni bədə, anji 'yadə wun ya lamba də gun biy'əng səd'əngə dara ba anə i nare duwa, nə d'ən wala mən ba kəd'əng daa wamani-yə gə d'əriŋ b'əriŋ anju. ³¹ Gama gə gwale dusi y'ə me, dusi d'ədə swa maŋa me, jarba gə nare me, nasəba gə marje daa p'əng-p'əng gə nare me, cadəba gə nare me ca da 'y'wana mani nə ta di bam h'ən d'war'əngə me dusi də ac'ne də woy woy kaw kalnadə bam. ³² Dəm daalna dusi də lade me ina nare nə h'ələle me gə kwanang me, kalna d'usə'əng h'ələlana kwanang d'əd'əgələ ya Mārī ba kal gə d'usə'əng h'ələl nəm d'əd'əngə dara ba anə i nare nənə Kris duwa di.

5

Mani nê nare nênhê Mārī duwa ha alagə me nê cendi ha alagə bêdê me

¹ Caga da mani dan nê ala wunê ya Mārī duwa de dara 'yêni da anê i dëndaw, anji urênge. ² Damna managə dwaniyê jang ya Kris ba urêndə nəm de me 'wê gə səw 'yadə gə made ya sarga də 'yoləw Mārī de dara darandə.

³ Caga da alna kaya də də 'ya gə səđəng mad mad bêdê đəm. Mani nê acne woni ala jawe nê ya ta de da alnagə bêdê me alna harni mani-yê bêdê me. Mani nê acne nê ta di pad kaw wayna gwale day bəđəngê bêdê. Mani nê ta di dol nare nênhê Mārī duwa bêdê me ca. ⁴ Gwale gə acne gə al jawe me gwale gə 'ywala duwa ilê bêdê me gwale gə wunjê gə acne me da dwalang 'yêni bêdê. Đəm da 'yêni da alnaw Mārī doche dara mani nê anji al ganang di. ⁵ Ərmənê dəđəngê dara woni kaya me woni ala mani nê acne nê al jawe me woni ala harni mani-yê. Mani nê ta di yə dusəřəgə đoy Mārī gə bəg bam. Nare nê ya ta di pad gə ha asagəlê kwandagə dwaregəlê dwārī dənê Kris me Mārī me day-ê di bêdê me ca.

⁶ Kal gun lamnang gə gwale gə gəndəw ilê bêdê di bêdê, dara mani nê acne nê ya ta de pad me Mārī dusəw so nəm managə nare woni gənhê bəw bam dəđəgəlê. ⁷ Yande da nare nê ya ta de da bəmarna gandagə daa bêdê pa pa. ⁸ Dara tanga pii da anê dam ya banê dam i diləmə de, me caga da anê bəmar daa gə Aba ciri mən da ya ba đê i nare nênhê managə acne duwa de. Yande da alna mani nê wunê ya nare nê dam managə acne-yê day de. ⁹ Dara managə acne di yêđ mani nê lade me, ala gə mani nê təba me, gwale səw me. ¹⁰ Yande da kanjəna bərmê gaba 'wacna mani nê 'yoləw Aba ciri. ¹¹ Mani nê gəndəgə lê bêdê nê nare algə diləmə ta di hurna səđəngê bêdê, đəm da gəlnê mani nê ta di daa pəđənh-yê đənh. ¹² Mani day nê cendi algə budêlê ta di al jawe naŋe me waya gə gwale day daa kaw al jawe me ca. ¹³ Bəg da mani nê ta di pad wala gə gə gəlnəgə daa pəđənh-yê managə acne-yê mwom da, acna day ina ya man de kaw gə ha yaragə daa lada đənh. ¹⁴ Đang tugə mani pad nê gə bi gəndəgə daa pəđənh-yê di cor gəđə managə acne: i dara ta di me gə way ba; "əjəm gaba 'ya nuni da a dərəm daa me

so daa nare nê mare dwaregəlê

me Kris ha acname dusəmə gə mana gə acne duwa".

¹⁵ Ina yande da asna angal dan managə hara dan-ê, kalna hara ya nare nê mēng de bêdê, đəm da hana wunê ya nare nê dərəgə naagəđə de. ¹⁶ Wala gə caga ka da acnə naŋe, ina yande da 'yêni da anê 'ywana bərmê hiŋe gaba ala mani nê lade da alnale. ¹⁷ I dara yande me kalna kəđê nare nê woni ərəmə gwale bêdê đī, đəm da ərmənê dəđəngê ladle dara 'wacna mani nê Aba ciri urgə ba nê alnagə di. ¹⁸ Kalna widəbê gani gə 'ogəw bē đī, dara widəbê gə gani gə bē da ha meyangang i bam, đəm da kalna dundi dənê Mārī duwa 'wana dusəřəng daa telele tandi. ¹⁹ Yande da pad dan-ê tunê diri dəđə bwaw Mārī jilay me diri də dundi dənê Mārī duwa 'yang gandəđə me. Tunêw Aba ciri diri bwaw gə jilay gə dusəřəng də mən tenene. ²⁰ Alnaw abrandə gə Mārī doche wala gə wala gə Aba ciri ənda gə Jesu Kris suməw managə mani nê 'ywanangə pad me ca.

Abe day gə diyamo

²¹ Kal ina gun gə woy kaw asnaw jaw dəw dəđə dara anê i woni alaw Kris horəmbê. ²² Yeni nê namde da; kal ina deme də woy kaw asnaw tərəđə dəđə dəđə ya ba də asəw gə Aba ciri gə Kris dəđə dəđə de. ²³ Dara abe da i diyamo dəđə anju ya Jesu Kris ba i nəm nare nênhê Mārī duwa nê dayar mana mən dəđəgəlê ta de, anji gang me bəl nare nênhê Mārī nê dayar mana mən nê i ya səw de də daa anju. ²⁴ Ina ya ta de da deme də woy kaw asnaw tərəđə dəđə dəđə managə mani-yê pad ya nare nênhê Mārī duwa nê dayar da mana mən ba gə asəw gə Kris dəđəgə dəđə ta de.

²⁵ Yeni nê abje kaw: gun gə woy kaw urnê diyamo ya Kris ba urgə nare nênhê Mārī duwa nê dayar mana mən de me 'wu gə səw 'yadə gə made dara daragə ta de. ²⁶ Anji al yande dara chəw gandəgə Mārī mən tenene. Anji chəw gandəgə Mārī i wiya gə wigə gə nimi me gə gwale me di. ²⁷ Anji al yande dara ba gəl nare nênhê Mārī duwa nê dayar mana mən di ladni day gə naŋ di daa dərəwê anju gə Aba ciri gang, me səđəgə piyarna walang bêdê me dərəgə ba lagəđəna bêdê me, gə 'ywana mani nê acne hiŋe səđəgəlê bêdê me. Anji ur nare nênhê Mārī duwa nê dayar mana mən də ba gə chənêw gandəgə anju mən tenene me ba gə asənagə gwale dəđəgəlê hiŋe bêdê me ca. ²⁸ I yande me abe gə woy kaw urnê diyamo ya ba urgə səw duwa ta de: ya ta de da gun gə urnê diyamo da, ya ba ur i səw duwa gə gun de. ²⁹ Di mən yande gun al səw ichiŋ mo, bêdê, anji əsəwe me đangəřəw ladəw, ya Kris ba al nəm dara nare nênhê Mārī duwa nê dayar mana mən de. ³⁰ I dara pad đê 'yang i səw tuləw də mən di. ³¹ I dara ta đə me, Maktubə dənê Mārī way da: «Abe ha swa kala ciri dənê abəw me iw me bam me ha bəmaragə gə diyamo daa ca gəđə gun səw mən tenene.» ³² Managə gwale ta

di dalawê gwale sêw gə geche mən budêrê dodê: Əndi gə Pol nê wayang gwale gə ta di gə way i dara Kris me nare nêñê Mārî duwa nê dayar da mana mən me. ³³ Yande pad kaw 'yêni da kal wi kaw urnê diyamo ya sêw duwa de me, deme dê kaw alnaw tərêdê horəmbê me ca.

6

Dine me abragə me idêgə me

¹ 'Yeni nê dine daalna warang bədêgə, dara ta me i mani nê i gə bərmê day təba nê Aba ciri ur ba anê alnagə di. ² «Məlawdê abam me iim me.» Managə bii gə 'woo dalawê pad da ta di me i gə pii Mārî ma gə bəw gə anji biyêw di. ³ Gwale duwa gə ba dara: «Ba mê ha 'ywa 'ywala me ba mê ha dama bəra biyê dəm də hoy dodê sənə dədê ka me ca.» ⁴ 'Yeni nê dine abragə da kalna meyandagə dəndərang dusərêgə dî, dəm da gamnagə le gə gəsəni ərîñêgəle me gə gələ nê ya Aba ciri ənda ba gələndə nəm de.

Kwoy me woni ciri day me

⁵ 'Yeni nê kwoy daalna woni ciri dan nê dodê sənə dədê ka bədêgə gə horəmbê me asagə di dodê me alnagə giyê gə dusi də mən me ya anê ba aləw gə Kris giyê ta de. ⁶ Anê al woni ciri dan di bədêgə dara cendi ba yarnang me sədêgə ba 'ywalnagə nəm mərə bêdê, dəm da alnagə yande dara ba anê i kwoy nêñê Kris duwa me, dara anê ur ba anê al i Mārî bu gə dusərêng də mən me ca. ⁷ Alna giyê dan di gə dusərêng də mən ya giyê di ba mê aləw gə Aba ciri de, kalna ala giyê ya ba anê algə i nare de mərə dî. ⁸ Ərmənê dədêngê ladna gun gə kwaya labaa gə pəgîñ kaw, alna giyê duwa ladna da Aba ciri ha 'ywigaw gwayni duwa le managə giyê duwa gə ala lê. ⁹ 'Yeni nê kwoy woni ciri day kaw, alnagə horəmbê ya kwoy dan di ba gə alang nəm de me ca, alnagə wamani bêdê me. Ərmənê dara 'yêni me, kwoy dan də me da Aba ciri dan i mən tenene ilê alê daa, anji i aba piyê nare dərêgə bêdê.

Mani woni jara say

¹⁰ 'Yanə duwa lê da nê ur ba nê wayang, kanjəna dwana dan managə Aba ciri sêwê me managə dwana duwa də nan di sêdê me ca. ¹¹ Layna mani woni jara say nê Mārî 'yang pad bwana sədêngê, dara dəbê nəm waya managə boy dənê Seydan dərə də twanadê di dərêdêlê. ¹² Dara neyendə da də kwabang dəm di i gə nare bêdê, dəm da dəm ənda da dê kwabang i gə dundi də acŋe dolgə day, me də kwabang gə dundi də lam dwārî managə sənə dədê də diləmê ka di me dundi də acŋe pad də dam managə sənə bulê day gə siyaya lê me ca. ¹³ I dara ta də me layna mani woni jara say nê Mārî 'yang di daa pad əsərangê dara dəbê nəm waya wala gə acŋe-yê me dəm di 'yanə bam kaw dəbənê daa waynale.

¹⁴ Dəbənê waynale, yinê gwale sêw gə wun ya gare gə gun ma gə wamdaw daa de di waynale. Hurna mani nê təba di, ya gare gə dore gə gun hurêw səbərêwê gam gə sêw ta de, ¹⁵ dəbənê ib dara wayagə nare nê də lade dədê 'yagə nare həlala di daa, dəbê gə ib da wun ya gəbande nê gun hurê gədawê de. ¹⁶ Mani nê wêyê kaw kalna dusərêng Mārî dəwê ya gun ba yigə dogê əsêwê ta de. Ya ta de da dfeche də duwa bədê dənê Seydan duwa ha dəmê hara sədêngê bêdê. ¹⁷ Yinê bəlê gə Mārî 'yang gandəw gə wun ya jagwa də ləgəw gun dəw dara jara gə say yande, 'yanə duwa-lê da unê sugənê də chere də dundi də Mārî duwa 'yang gandəwê ta di əsərangê. Sugənê də chere di i gwale gənê Mārî duwa di.

¹⁸ Yande da: Amsəna Mārî gə dusərêng də mən, urnêw gə wala wala me gə dwana dənê dundi dərə me yande da amsənaw dəban bwa gə gwayni. Amsəna dara nare nêñê Mārî duwa pad me ca. ¹⁹ Amsəna Mārî dara daran me ca, dara kaləw a 'yanan gwale bənê. Yande da nê ha wayagə nare dəban lanə, nê də lade də Mārî budədê dodê pii gwale dərə. ²⁰ Əndi gənê i Mārî aba bəw di, giyê ni da i waya gə nê də lade gwale dərə, gə yən magədən asən dange-yê da amsəna Mārî dara kal nê way gwale dərə dəban bwa gə gwayni dara i giyê ni gənê ha alaw.

Ləpiya dənê Pol duwa

²¹ Caga da nê giyêng Tichək chen gənê urəw nan, gə i aba ala giyê gənê Aba ciri duwa, gə i aba ala mani nê təba di. Anji ha wayang ba nê dam i man mo, dara 'yêni kaw ba anê 'wacŋana mani ni nê nê alagə me ca. ²² Nê giyêng gandəw fag dara anju ba waynang nê nin me 'yanang abnani dusərêgə me ca.

²³ Kal Mārî gə i abrandə me Aba ciri ənda gə Jesu Kris me 'yanagə chamre woni kala dusərêgə Jesu Kris dəwê həlala jwam me dwani me dusi də kala me ca. ²⁴ Kal Mārî piyêñ bəw managə nare woni urê Aba ciri ənda gə Jesu Kris dədêgələ pad gə dwani day də 'yanə dərə ilê bêdê bərîñ di.

Maktubu dənê Jak duwa

Labiya dənê Jak duwa

¹ Əndi gə Jak gaba ala giyə gənê Mārī duwa me gənê Aba ciri gə Jesu Kris duwa me nê alang 'yeni nare nənê Mārī duwa nê cəgədə bam managə sənə gəndədə lê ka pad labiya.

Yê gə sii managə wamani-yê

² Chamran, managə mani jiga jiga gərsəng da, kalna sədəng 'ywalnangê diyê nan. ³ Anê 'ocn com, dusi dan də kala di dwana dəra dwayna mani nê gərsəng də bam da, ha harang gə yêê gə sii waya. ⁴ Dəm da, kalna yêê dan gə sii waya di hana ladna bəra 'yaŋa-lê ba, dara kal anê kədənê nare nê ladə gə dərêgə bəriŋ nê acna hiŋe kaw ilê sədəngê bêdê me mani mən kaw jalnang bêdê me ca. ⁵ Gun mən dwarzəngê dəriŋ naa duwa ina lê nan bêdê da, kaləw a urnê Mārī, anji ha 'yawê. Dara Mārī di anji 'yagə nare pad mani gə dusi də dwani dəban alaw gə gun gwale. ⁶ Gun gə ta di a urnê gə dusi də kala dəban gaga hiŋe dusəwê bêdê, dara aba gaga dusəwê da, wun ya nimi nê kuray-yê nê gale ugə cogə ha nəm kame kame ta de. ⁷ Gun gə ya ta de da, a 'wacnana dara ba ha 'ywa mani hiŋe managə Aba ciri əsəwê bêdê. ⁸ Dara anji i gun gə al mani pad gə dusi də sər sər me ur 'wo bərmê mən bêdê.

'Ywa gə mani me, dama gə burgani me

⁹ Kal əjəm chen gə burage da, səm 'ywalnam dara Mārī asəm sumi gə 'waga dəm. ¹⁰ Me əjəm chen gaba 'ywa mani da, səm 'ywalnam dara Mārī com dodê me ca. Dara aba 'ywa mani di ha susəgə bam ya chemde ho day de. ¹¹ Dara wala gə dawa ana nan mwom da, chemde di laa i bam me, ho day susəgə bam me, ladni day cor ilê bêdê. Gun gaba 'ywa mani kaw ha mara bam managə giyə duwa gə ala gaba kanja 'ywa di dalawê yande me ca.

Mani woni gərsê nare me woni lamagə me

¹² Gun gaba yêê səw waya məjag managə mani woni gərsəw dwarzəgêlê da, dam i sii 'yola gə 'yang dalawê. Dara managə anji dwayna wamani di bam mwom da, ha 'ywa kwanə gə i bêlê gaba dama gə dərêw bəriŋ gə Mārī u bəw way dara ba 'yagə nare woni urêw di. ¹³ Gun gə mani lamnaw dara asaw acna-lê da, kaləw a wayna da: «I Mārī me lamən asən acna-lê anju bêdê.» Dara Mārī da, mani nê acne laməw asəw acna-lê bêdê, me anji kaw lam gun ba alna acna bêdê me ca. ¹⁴ Wala gə mani lamna gun asaw acna-lê da i mani nê acne cende day nê ilê gun dusəwê bəg di me cwara surəw asnəw acna-lê cendi. ¹⁵ Targin dāng da, mani nê acne cende day nê ilê gun dusəwê di u gudi me yêê acna. Ərə managə acna di jor nan mwom da, hara gə made me ca. ¹⁶ Chamran nê nê urgə nan, kalna lama sədəng di. ¹⁷ Mani nê wo pad woni sumi me nê ladə gə dərêgə bəriŋ me da swa i daa Mārī gaba bwa mani woni acna mana di səwê. Mārī di i gun gə co səw dāng bêdê me anji bi səw bam kaləndə diləmə ya dawa ba də al nəm de bêdê me ca. * ¹⁸ Mārī di, gə urê duwa anju gang, anji 'yandə bəlê i gə gwale duwa gə i gwale səw di dara ba də dəbnəng pii managə mani duwa nê anji bwagə pad di dərêgêlê.

Dwaya gə gwale, me 'wow ala gə giyə me ca

¹⁹ Chamran nê nê urgə nan, 'wacnana gwale gə ta di: Gun gə woy kaw dwaya gə gwale da a dwayna kalang ma me da, swana kalang wayna gwale bêdê, me kal dusəw swana kalang bêdê me ca. ²⁰ Dara gun dusəw swana maŋa da, neyem ala gə mani nê lade təba managə Mārī dərêwê bêdê. ²¹ I dara ta də me, mani pad woni lwabəđang gichəni sədəngê me, mani nê acne nê swa dusi də urineyê me da, biynê sədəng bam dwarzəgêlê. Yinê gwale gənê Mārī duwa gə 'yang gandəw dusəwəngê ta di gə asa gə dii dodê dara i gwale gə ta di me neyem bələng anju.

²² Kalna dwaya gə gwale gənê Mārī duwa gə sumdəng mərə di, unêw alna gandəw giyə, pəgin bêdê da, anê lam i sədəng dan gang pəgin me ca. ²³ Dara gun gə dwayna gwale di, me unêw alna gə giyə bêdê da, wun i ya gun gə yêr dərêw managə gudəramê ta de. ²⁴ Managə anji yêr dərêw di gudəramê bam pad, me, əndêr ha mwom da, mana gə ta-lê dog anji saw dərêw nê anji yaragə di nəmgə bam. ²⁵ Dəm da gun gə kanjə bii gə 'woo gə ladə gə dərêw bəriŋ gə kədə gun daa gəndəw

* 1:17 1.17 Nê jangə nin yande dara gwale gəndəw gə bəg gə bii gə Grek ba da: *Dun duwa cor daa ya dənê habde day ba də cogədər gə dawa ta de bêdê.*

ladə me yə səw woy-yə me dam doy gə suməw məra me nəməw bam bəđđə ərə uw al gə giyə me da, gun gə ta di Mārī ha biyə bəw managə giyə duwa gə ala dəwə.

²⁶ Gun wayna ba pam i Mārī tarəw me gamna bəw gaba waya gwale bəđđə da, anji lam i səw duwa anju gə Aba ciri gang. Pama duwa gə Mārī di 'ywala duwa hiŋe kaw ilə bəđđə bəriŋ. ²⁷ Yarna pama gə Mārī gə 'yang gə ladə abrandə gə Mārī dərəwə da, i wagə gə bagondə lə me namde nə wambə lə me managə jiba day-ə me biyə gə səm bam managə mani nə acŋe nə səŋa dəđđə woni lwabam gichəni səmə dwaregələ me ca.

2

Piyə gə nare dərəgə.

¹ Chamran 'yəni nə anə kal dusərəng managə Aba ciri ənda gaba sumi gə 'waga gə Jesu Kris dəwə da, bamna piyə gə nare dərəgə gə dusi dan də kala mən bəđđə. ² Dwayna, ya gun mən gaba 'ywa mani hurnay barge gaba sumi səwə me kuləm gə kili duwa wom nan dunuwə, dəmney nəm dwarengə dayara dan-ə me gə mən gə burage gə mani duwa ilə bəđđə hurnay barge gə acŋe gə chəbərə səwə, dəmney nəm kərə di me ca da. ³ Mana gə ta də lə da, anə so aləw gaba hura barge gə lade di horəmbə me anə wayəw da: «əjəm da, hare dam dəđđə managə lade-yə ka», ərə anə wayəw gə burage gaba 'ywa mani bəđđə di əjəm da: «Dəbə dəma daa labaa, hare dam dəđđə managə səŋa-lə gəđəraninə ka.» ⁴ Anə alna ina i ya ta de da, anə pii nare dərəgə me anə kədə i nare woni agə kwanang sariya gə ərmə gə acŋe me ca.

⁵ Dwayna, chamran nə nə urgə nan: Mārī anjər nare nə burgəđđə nə kwandagə yərgə ba i woni 'ywa mani bəđđə dara cendi ba kədənə woni 'ywa mani managə dusi day də kala lə me ba 'ywana dərə dənə Mārī duwa də ba u bəw way ba 'yagə woni urəw di me ca. ⁶ ərə 'yəni da, anə al nare nə burgəđđə woni 'ywa mani bəđđə ichiŋ me, woni gələng dərəng hara ganang sariya lə da, i woni 'ywa mani di cendi bəđđə mo? ⁷ Nare nə ta di i woni waya sumi gə lade gə Mārī 'yang gandəw di gwale duwa gə acŋe di cendi bəđđə mo?

⁸ I sədə, anə alna bii gə 'woo gənə Mārī duwa gə doy kwanaw bam pad di bəw gə gə jangəw maktubə lə ba da: «Mə ha urə jam gun ya səm dəma de.» Da anə al i mani nə lade 'yang. ⁹ Dəm da anə ina i woni piyə nare dərəgə da anə al i acŋa me bii gə 'woo gənə Mārī duwa di bwang gwale dəđəngə dara anə gəŋ bəw bam. ¹⁰ Dara gun alna bii gə 'woo di pad me cəlangəna gə mən daa da anji cəlangə bii gə 'woo gə gəndəw wor pad di daa me ca. ¹¹ I gun gaba waya ba da: «Mə ha ala acŋa gə gichəni bəđđə ta di», way d'ang ba da: «Mə ərəm ba mə 'yə gun bəđđə me mə cor ha 'yaw», me mə ala acŋa gə gichəni bəđđə me, mə 'yana gun da, mə cəlangə bii gə 'woo gə gəndəw wor pad di daa. ¹² Gwale dan gə waya me mani dan nə ala me da, kal gələnə dara banə i nare nə bii gə 'woo gaba kədə nare daa di sanga ba anang sariya anju. ¹³ Dara gun gaba yara jaw ŋagəni duwa bəđđə da, wala gə sariya-lə da Mārī kaw ha alaw sariya dəban yara gə ŋagəni duwa bəđđə me ca. Yande da aba yara jaw ŋagəni duwa kaw laŋdə sariya di bəđđə bəriŋ me ca.

Dusi də kala me, mani nə ala me

¹⁴ Chamran, gun wayna gə bəw məra, ba i aba kala dusəw me alna mani gələnə nəm bəđđə da, dusi də kala də ya ta de di neyem bələw mo? ¹⁵ Ya chandərang labaa chidərang 'ywana barge gaba hura bəđđə me mani day nə wama inalə bəđđə wala gə wala me, ¹⁶ gun mən dwarengə wayəw da: «Damna labiya, me kal sədəng urənə, me wamna əbənə», me dəban 'yagə mani nə wama da 'ywala duwa ilə nalə mo? ¹⁷ Dusi də kala kaw i ya ta de me ca, dusi də kala də dəban mani dəra nə ala da, ya ba də mare bam bəriŋ.

¹⁸ Ga gun mən wayna da: «əndi da, nə kal i dusən, me əjəm da, mə al i mani me da». ərə nə ha cwaw wayaw da: «Gələn dusəm də kala də dəban mani dəra nə ala di, me əndi kaw nə ha gələm ni də gə mani dəra nə ala di me ca.» ¹⁹ əjəm da, mə kal dusəm dara Mārī ba i mən tenene bəđđə mo? Ladə. Dundi nə acŋe kaw ərəm i yande me cendi laŋa algə me sadə dərəwə. ²⁰ əjəm mə i gun gə 'ocŋ waya gwale bəđđə, mə ur dara 'wacŋa gə ba dara na me dusi də kala də dəban mani dəra nə ala da ba i də madəri di mo? ²¹ Yər mwagərəndə gə Abraham səŋ Mārī yərəw ba i gun səw gə təba dara mani duwa nə ala di dara anji doyəw əw wala gə Mārī wayəw ba kundə nə gorəndəw gə Isak mana gaba bwasa Mārī-yə aləw gə Mārī sarga di bəđđə mo? ²² Mə yər ta da dusi duwa də kala di, me mani dəra nə ala di me dayara daa ca me al gə giyə. I dara mani duwa nə ala di, me dusəw də kala di jor gəđə mani sədəgə. ²³ I yande di me gwale gə maktubə dənə Mārī wayaw dara daraw pii di yala alal dəm, ba da: «Abraham kal dusəw Mārī dəwə, me gə dusəw də kala də me Mārī yərəw ba i gun səw gə lade təba me», mani di yala alal dəm. Ta de me Mārī 'ogəw ba i jaw mache. ²⁴ Anə yala yər caga ba

Mārī yêr gun ba i gun gaba ala mani nê têba da, i dara mani duwa nê ala, i dara dusêw dê kala mœra bêdê.

²⁵ Rahab dê hêg dêdê kanja abje dêra kaw i yande me ca. Mārī yaradê ba i deme sêdê dê têba dara mani dêra nê ala, wala gê tandi yêê nare nê Israyel nê gê kôjêgê di sêdê, me tandi wagêlê dêmê gaba hara lê gê bœrmê gê d'ang. ²⁶ Ya gun sêw gê doni gê hwaya duwa ina lê bêdê da mare, yande kaw, dusi dê kala dê dêban mani dêra nê ala kaw mare me ca.

3

Gama gê dilesêw

¹ Chamran, kal nare nan d'arângê kêdênê woni gêlêgê kwandagê mani dî, dara anê ocñ nendê woni gêlêgê kwanandê mani da, Mārī ha alandê sariya waya d'woya kwanandê nê d'ang day bam pad. ² Pat ênda lê pad dê alang mani nê i gê bœrmê day bêdê jiga jiga, gunalna mani nê acñe managê gwale duwa gê waya lê bêdê da, anji i gun gê yê sêw gasônani gê neyem yêê sêw pad le. ³ Dê hurbênagê lemde arjam bêdêgêlê dara ba alnandê horêmbê da, sêdêgê gê doni pad kaw dê i gê dwana lê dêwê me ca. ⁴ Yarnandê bœrwa sên, anji jorna nanê ya man de me ina i gale gê geche me nwagêrênaw daa ya man de kaw, i gê habda duwa gê hani yande me gun gaba yêê habda di ha gandêw mana gê dêrêw urê. ⁵ Gun dilesêw kaw i yande me ca. Tandi i mani nê hani yande d'êw da, tandi ogê sêdê ba dê neyem ala mani nê gechide nan. Ya anê ocñ nêw de, duwa dê hani yande kaw neyem ulê kudêmi gê geche bam d'êndang. ⁶ Dilese di kaw wun ya duwa de, i ciri dê dama dê nê acña duwa dê hurêlê doni ênda lê, me gawîñ doni ênda pad gê acña. I gê acña gê ta di me, tandi meyendêndê bam yaa êndalê bœra wala ênda 'yaña duwa-lê. Dwana dêra dêdê meyanda nare bam ta di swa i managê duwa dêdê budê bam bêdê bœrîñêlê.

⁷ Gun gê gêsage da, neyem paga mwagne nê bam pad le me dirbi me mani woni nara dodê me, goche nê kuray-yê me ca, mani nê ta di pad da, i gun gê gêsage me, pagêgê anju. ⁸ Dêw da, gun mên tenene kaw neyem paga dilesêw bêdê, tandi i mani nê meyendê mana bam nê gun neyem yidê dodê bêdê. Tandi 'woni gê sam gaba 'ya gun. ⁹ I gê dilesandê di me, dê bow gê Aba ciri gê i abrandê di jilay me, i gandêdê tandi me, dê sêrgêng gê nare nê Mārī bogê wunêw ya anju de dige dige di me ca. ¹⁰ Bêdêng gê mên ta di gang me, anê bow gê Mārī jilay me, bêdêng gê mên ta di anê sêrgê gê nare me ca, chamran, kal ina yande bêdê. ¹¹ Di mên anê yêr bêla gê cha mên da, nimi duwa 'yol me d'ang me ca mo? ¹² Chamran, di mên anê yêr dwaga da, neyem ya cwarna mo? Labaa guy neyem ya dwaga mo? Ina yande bêdê da bêla gê nimi duwa d'ang da, gê ha udê nimi nê 'yole lê bêdê d'êw.

Dêrîñ naa nê swa daa

¹³ Gun mên d'arângê wayna da ba i aba dêrêñ naa me aba 'wacña mani me ca da kalêw a gêlênê dêrîñ naa duwa di me 'wacña duwa di me gê mani nê ala nê lade me gê asa gê dii dodê me ca. ¹⁴ Dêw da, dusi dê harni me, dê wome me, halgêni me ina lê dusêrêngê da, kalna 'waga sêdêngê dara ba anê i nare woni dêrîñ naa bêdê me sabna kulagê dêrbênê gwale sêw di dodê bêdê me ca. ¹⁵ Dêrîñ naa nê ya ta de da, i nê swa Mārī sêwê bêdê, i nê dodê sêña dêdê me i dêrîñ naa nê nê gun gê gêsage duwa me i nêñê sidan dêra me ca. ¹⁶ Dara managê harni me halgêni me inalê da, mani nê dodê mad me nê acñe nê woy kaw ilê me ca. ¹⁷ Dêw da gun gaba dêrîñ naa nê swa Mārī-yê da pii pa da i gun gê dusêw wusê me i gun gê hara gê labiya me i gun gê hêlale me i gun gaba daya nare daa me i gun gaba êrmê jaw me ca. I gun gê al mani nê lade me i gun gê pii nare dêrêgê bêdê me i gun gê lway gwale gê bu me dusêw da i jiga me ca. ¹⁸ Nare nê hara gê hêlala jwam da, cendi gêsê hêlala jwam di managê tulêgêlê cap cap ya gun ba gêsê gê swagê de me dêrêgê nê cendi ñil gê da i mani nê ala nê têba di me ca.

4

Yê gê mêlan gê mani nê sêña dêdê ka.

¹ Dama gê gwale me, nasêba me da swa i woy mo? Swa i managê êrmê dan gê acñe gê ilê jara ganang dêban bwagê gwayni gê dam lê sêdêngê pad ta di. ² Anê yêr mani me dusêrêngê urgêle me anê 'ywanagê bêdê mwom da, anê êrêm 'ya gê nare. Anê al harni me anê 'yo mani di bêdê mwom da, anê nasêbê gê nare me anê damêw gwale me ca. Mani nê anê urgê me anê 'yogê bêdê ta di, i dara anê urgê i Mārī sêwê bêdê. ³ Anê urnê mani me anê 'ywana bêdê da, i dara anê ur i gê êrmê gê acñe me mani nê anê urgê ta di anê ur i dara meyandagê bam pêgîñ managê mani dan nê dêrêngê urê. ⁴ 'Yeni nare woni d'êbê Mārī tarêwê jang bêdê nê ga! Anê 'ocñ dara urê gê mani nê sêña dêdê ka nan mœra da, i ala gê marênde gê Mārī bêdê mo? Gun gê urnê mani nê

səŋa dəððə ka nan məra da, anji gəðə i Mārī aba marande duwa. ⁵ Anə ərəm dara gwale gə maktubə wayəw pad ta di i pəğin ða: Dundi də Mārī chəndə gandəðə səðəndələð ta di anji al halgəni dəra nanə dara ba damnaləð jang. ⁶ Ərə, Mārī al ganandə dusi də lade nan ðang ðoy bam dara maktubə way da: «Woni gwaba jwargagə da, Mārī cogə tarəw me woni asa dəðəgə dəðə da, anji al gandagə dusi də lade me ca.» ⁷ Kalna Mārī me ina dole dan anju me ðəbənəw sidan wayna da, anji ha wa hara bam hiŋ səðəngə ⁸ Chəðne hane Mārī səwəð ib me anji kaw ha chidə səðəngə me ca. 'Yeni woni ala acŋa da, biyənə səðəng bam acŋa-lə, me 'yeni nə dusəringə sər sər da, kalna dusəringə wusənə le me ca. ⁹ Alna ŋagəniyə wamani dan dəwəð me nulnə gura me, kalna baya dan di cwarna gəðənə gura me sii 'ywala dan di cwarna gəðənə ŋagəni me ca. ¹⁰ Hurbəna dəðəng dəðə Aba ciri dərəwəð me anji ha cwarna yibəng dəðəng di daa sən me ca.

Wayə gə chənəm gwale duwa gə acŋe

¹¹ Chamran, kalna wayə kwanang gwale day gə acŋe ði, aba wayə jaw gwale duwa gə acŋe me aw sariya de me da, anji way i biy gə 'wo gwale duwa gə acŋe me aw i sariya me caag da, mə anaw biy gə 'wo sariya mwom da, mə i aba lanaw bəðəð ðəm. ¹² I Mārī mən tenene me 'yandə biy gə 'wo di me a sariya anju me. I anju mən tenene me neyem bələð gun me meyendaw bam me ca. Dəm da, əjəm da, mə i wi me mə aw jam gun sariya mo?

Kalna gwaba gə jwargang ði

¹³ Caga da, dwayna gwale ni, 'yəni woni wayə da: «Laba labaa sanga da, nə ha nin hara ciri də geche də yandeyə nə ha nin dama lə ala aliya mən, nə ha nin ala kenge me nə ha nin 'ywa gursə.» ¹⁴ Mani nə ha alang sanga da, anə 'wocnəgə mənang kaw mo me bələð dan da ha wunə man me mo? 'Yeni da, anə wun ya masəm gə dəmə ðani hiŋe me ðam da, nol bam kalang ta de. ¹⁵ Gwale gə de anə ha wayaw di i ya ta de: Aba ciri urnəð da, də ha damang dərəndə bəra, də ha dama ala mani nə ya ka de me, nə ya ta de me ca. ¹⁶ Ərə caga da, anə 'ogə səðəng 'yəni me anə gwobə jwargang me, 'waga gə sii gə ya ta de da, acŋ nanə. ¹⁷ Dəm da, gun gə 'wacŋana ala gə ladni me alnaw bəðəð da, al i acŋa gə geche.

5

Gəsəni gə 'yagə nare woni 'ywa mani.

¹ Dwayna gwale gə nə wayang 'yeni woni 'ywa mani di, bwana gura me, nulbənə səðəgə me dara wamani gə bəðəngə di. ² Mani dan nə 'ywa di meyendə bam me barge dan kaw dəgəŋe law bam me ca. ³ Jəndar dan me gursə dan me kaw marəw yigə bam, marəw gə ta di, ha biyə sandərang Mārī dərəwəð dara ba anə al mani nə acŋe, me ha ulə doni dan gə səðəng bam ya duwa de me ca. Dara anə dajəba mani nə 'ywa wala gə so ka ha pii gə ilə 'yaŋa-lə di. ⁴ Nare woni ŋilə swagə managə yiga dan-ə kaw, anə 'yogəgə gursə day gə bərmə duwa bəðəð. Dwayna nulə day gə cendi nul dara darang di sən, nulə gənə nare woni ŋilə swagə day di nəm yaa əndara managə Aba ciri gə Mārī gə dwana pad i əsəwəð di suməwəð. ⁵ Anə dam dəðə səŋa lə ka, mana gə ladəbeyə me mani nə dərəng urgə me anə ənbə al swani ya mani nə paga nə gə ha gandagə dara kurbəgə bam de. ⁶ Nare woni ala mani nə təba da, anə bogə gwale dəðəgələ me anə 'yigə bam me ca kaw, cendi tiŋ bəðəgə way gwale bəðəð.

'Wo gə di bam wamani-yə

⁷ Chamran, unə dəðəng bam bəra Aba ciri cwarna duwa lə ba. Yarna aba yiga sən, anji u dəw bam bəra bəðə gə səŋa duwa də anji yigəðə di ba nanaw swagə ladna. Anji ugə swagə di dəw bam bəra bəðə gə Mārī gaba 'wa dəriŋ nə pii-yə me gə targəŋə me ca. ⁸ 'Yeni kaw unə dəðəng bam me yinə dusəringə waynalə dara cwarna gənə Aba ciri duwa da, wor i ib dən ðəm.

⁹ Kalna nulbə gə kwanang gwale day ði, chamran, dara sanga kaw kal Mārī anang sariya bəðəð me ca. Yarna aba agə nare sariya di yala dəbə lə kulə bəwəð ib ðəm, anji ha dəmə i kulə. ¹⁰ Chamran, kalna dusəringə gunəng managə woni wayə Mārī bu nə pii nə way gwale gə suməw di dəðəgələ sən. Cendi 'wo dəðəgə bam managə jiba day-ə me 'yeni kaw alna yandə me ca. ¹¹ Sii 'ywala di i dara nare nə tanga pii woni 'wo dəðəgə bam ya ta de di day. Anə doy mana dənə Job duwa me yəðə duwa gə səw managə wamani gə 'yow dalawə me mani nə Aba ciri gə Mārī al gandəw di me ca, bəðəð mo. Dara Aba ciri gə Mārī da, i gun gə dusəw ladə nanə me dərəwə 'yəngəw gun dəwəð me ca.

¹² Chamran, pii pa da, kalna sərgə səðəng gə daa bəðəð me gə səŋa bəðəð me gə mani nə ðang bəðəð me ca. Gwale dan gə anə wayəw di: ina i «əw» le i əw, ina i «bəðəð» le i bəðəð me ca, dara kal anə bwana managə sariya dənə Mārī duwa lə bəðəð me ca.

Amsa gə Mārī dara woni mwom

¹³ Gun mən managə dwarangə wamani 'ywawe mo? A amsəna Mārī me gə ɗang dam 'ywalalə mo? A tunə diri bwanaw gə Mārī jilay me ca. ¹⁴ Gun mən managə dwarangə mwom aləwe mo? A 'wagəna nare woni ɗəbə nare nənə Mārī nə dayar mana mən dərəgələ amsənaw Mārī dəwə me kwogədənaw swani dəwə me gə Aba ciri suməw. ¹⁵ Amsa gə Mārī gə dusi də kala da, ha swa aba mwom di i daa me Aba ciri gə Mārī kaw ha 'yaw labiya me ha kala dusəw həlala managə acna duwa dəwə me ca. ¹⁶ Wayna acna dan gəndəw daa, daa, managə dwarangə me gun gə woy kaw amsəna Mārī dara jaw me dara kal anə 'ywana labiya. Dara gun gaba ala mani gə bərmə duwa təba da, amsa duwa di dwana duwa ilə naŋe. ¹⁷ Abe gə gə 'ogəw Eli da i gun gə wun ya nendə de me anji amsa Mārī gə dwana dara Mārī ba 'wana bədə me Mārī di 'wo bədə al aliya subu gə durə kubi. ¹⁸ Managə ta lə da anji cor amsa Mārī ba 'wana bi, ərə Mārī di 'wo me swagə kaw dəm me naa sənə dədə me ca.

¹⁹ Chamran, gun dan mən dwarangə nwalna bərmə gənə gwale səw di bam me jaw gə ɗang walnaw cwanaw bi da. ²⁰ Kalna dusərəng gunəng gwale gə ta di dəwə, gun gə cwanay aba ala acna gə nol bam di bi managə bərmə gə lade-yə da, anji ha bələw i daa made əsədələ me Mārī kaw ha kala dusəw həlala managə acna duwa gə naŋ di dəwə me ca.